

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Vargabetűk.

Budapest, november 20.

(v.) A főrendiház porondján ma párbajra kelt egymással kétféle lojalitás: az egyik a Széll Kálmáné, amely meghódította magának a képviselőház túlnyomó többségét, a másik a Zichy Nándoré, amelynek még a főrendek közt sem akadt követője. Az érdekes mérkőzés során kétszer csaptak össze az ellenfelek. Mindkét alkalommal a néppárt ősz vezére támadott a maga szokott ideges modorában; s mindkét alkalommal a miniszterelnök nyugodt, biztos és szelímes védekezése aratott győzelmet. Zichy Nándor annak az álláspontnak a lojalitásáért tört lánzdását, amelyet a néppárt a Ferenc Ferdinánd főherceg házassága ügyében a képviselőházban elfoglalt; s fejtegetéseitől a világrét sem akarnók elvitatni azt az egy érdemet, hogy őszintén feltárták azt az egész seregnyi reservatio mentalist, amelyet a parlament másik házában ülő elvtársai óvatosan elhallgattak. Ezzel szemben Széll Kálmán mesteri módon forgatta dialektikájának nemes acélpengéjét s kimutatta, hogy az egyenes uton járó lojalitás felfelé is, lefelé is becsebb annál a másik lojalitásnál, amely a vargabetűket kedveli.

Lássuk ezeket a vargabetűket. Azt mondta ma gróf Zichy Nándor, hogy ő szívesebben fogadná el a főhercegi nyilatkozatot becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot, ha nem volna benne nyíltan kimondva, hogy a törvényhozás azt a nyilatkozatot a becikkelyezés előtt megvizsgálta s a magyar közjoggal teljesen meg egyezőnek találta. Elég lett volna — ugymond — annyit megállapítani, hogy amit a főherceg ur e nyilatkozatban gyermekeinek a trónöröklésből való kirekesztettségéről mond, az a magyar közjog szerint „megállhat.” Hogyan, kérem? Jól hallottuk-e? Megállhat? Éppen csak megállhat? Ime, az első reservatio men-

talis. Ha az a kijelentés, hogy a főhercegnek e házasságból eredő gyermekei nem formálhatnak semmi szín alatt jogot a trónra, nem folyik *kényszerítő* módon az 1723-iki törvényből, hanem csupán *megállhat* e törvény szerint, hiszen akkor a gróf és elvtársai nyitva akarják tartani azt a lehetőséget, hogy később — akkor, amikor — felülkerekedjék valamegy más irányu, *talán éppen ellentétes* felfogás, amely ravasz legisták által majd szintén bele fog interpretáltatni valahogyan az 1723-iki törvénybe. Azt mondanák majd akkor, hogy *megállhat* ez az új értelmezés is, valamint megállhatott régebben a régebbi. A gróf ur beismerte, hogy a néppártnak merrefelé járt az esze: úgy akarta a törvényt szövegeztetni, hogy abból *ne folyjék szörvényien és minden egyebet kirekesztő módon* a főherceg gyermekeinek a trónöröklésből való kizártsága, hanem ez a felfogás *is* beleférjen a törvénybe. Van szerencsénk lejjebb szegezni ezt a mindenképp fontos beismerést.

A gróf ur a javaslatot szerencsétlen fogalmazvának tartja, — tetszik tudni, miért? Mert az van benne, hogy a főhercegi nyilatkozat *teljesen megfelel* az 1723-iki törvénynek. A grófnak sehogysém tetszik ez a szó: „*teljesen*.” Mit keres itt ez a szó? Nem lett volna elég annyit mondani, hogy „*megfelel*”? A „*teljesen*” szó szöveget üt a gróf fejébe. Az ilyen fölösleges kitételek — szerinte — semmi helye a törvényben, mert merő pleonazmus és mint ilyen félrevezeti az ítéletet és elhomályosítja a fogalmat. Ne tessék kacagni, kérem. Igenis, a gróf betűről-betűre így mondta, hogy a „*teljesen*” szó félrevezet és elhomályosít! No, ez a második reservatio mentalis még az elsőnél is csinosabb. A benne lappangó okoskodás magva ez: „Ha már nem lehetett elérni azt, hogy a főhercegnek a trónöröklést illető kijelentése csupán

fakultatív értelmezést kapjon, legalább maradjon ki a törvénytövegből a *teljesen* szó. S ha aztán a törvény csakis annyit mond, hogy a főherceg kijelentése *megfelel* a közjognak, akkor később azt lehet majd allegálni, hogy megfelelni megfelel ugyan, de nem teljesen, ellenben valamely más, talán éppen ellenkező irányu értelmezés nemcsak egyszerűen felel meg az 1723-iki törvénynek, hanem *teljesen* is megfelel neki.” Ime, ezért haragszik gróf Zichy Nándor erre az állítólag pleonasztikus kifejezésre. Hogy haragszik rá, azt értjük. De hogy arra a szegény ártatlan *teljesen* szóra még ő fogja rá, hogy homályt vet, ezt a merész szóközi fordulatot igazán elragadónak tartjuk a maga bájos naivságában.

Széll Kálmán a képviselőházban a néppárti urak e taktikájáról azt mondta, hogy vermet akartak vele ázni a kormányoknak. Sgróf Zichy Nándor mai beszéde után a miniszterelnök szószórára fenntartotta ezt az ítéletét. Ki is mutatta ebből a beszédből, hogy az ilyen állásfoglalás csakugyan nem fakadhatott más szándékból. Széll Kálmán fényesen oldotta meg feladatát. Védekezése közben ráolvasta a néppártra gróf Zichy Nándor beismeréseit s ezekkel tökéletesen beigazolta, hogy a képviselőházi vita során mennyi államférfiúi éleslátással appreciálta a néppárt eljárását. Igenis, a néppárt azért akarta a törvényjavaslat szövegéből kimódosítani az egész rendelkezést, mert azt szerette volna, hogy a főherceg házasságának közjogi következményei a becikkelyezés után is nyílt kérdésül maradjanak fenn, vagy legalább olyan kérdésül, amelynek az aktái még nem zárultak le végképpen s amelyre tehát alkalom adtán és szükség esetén vissza lehessen térni. Ezt a törekvést helyesen ismerte fel Széll Kálmán; s maradandó érdeme a miniszterelnöknek, hogy utját szegve a néppárt

TÁRCA.

A nő Hegyi Beszéde.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Szilka*.

Motto:

„Ehret die Frauen, sie spinnen und weben
Himmlische Rosen in's irdische Leben.“
Schüller.

Mintha csak ennek az axiomának beigazolását tűzte volna ki magának életcélul, olyan következetesen illusztrálja minden regényében az a csodás asszony, akinek legjobb művét éppen most olvastam végig.* De nemesak ő, hanem egy egész serege a nagytehetségu angol írónőknek, *George Elliottól* — *Marie Cholmondeleyig*.

Mert bárminő eltérő legyen is máskülönb gondolkozásuk, egyeniségük, tehetségük — szeliden megmosolyogva az emberi gyarlóságokat, mint a szeretetreméltó *Mrs. Gaskell*, vagy sámsoni erővel, kezében a számar állkapásával vágva, ütve a hitetlenek közé, mint *Marie Corelli*, vagy egész nemzetek lelkében részvétet fakasztva az elnyomottak iránt, mint *Mrs. Bocher-Stoe*, — egyben mind megegyeznek, hogy a vergődő emberiségnek csak az adhat üdvösséget, s csak az adhat nyugalmat, ha büneit beismerve, leborul a keresztrefeszített Isten lábaihoz. És ebből a meggyőződésből kifolyólag, de a nélkül, hogy regényalakjaikat meghamisítanák, — (sőt ellenkezőleg, — hiszen a világirodalomban alig-alig akad párja igazság dolgában a *George Elliott*, vagy *Mrs. Gas-*

kell alakjainak) azok az emberek mégis nem ott állnak a regény utolsó lapján, ahol az elsőn állottak, hanem magasabban, — sokkal magasabban.

Mert azok az ő könyveikben leírt emberek egytől egyig, öntudatlanul vagy öntudatosan, erőten viszszaesésekkel, verejtékes homlokkal, küzdve, gyötörődve, vagy erőlyes céltudatossággal tántoríthatatlanul, de mind, mind következetesen közelebb jutnak, jutottak ahhoz az eszményhez, melyet a „*Hegyi beszéd*” tart fel az emberiségnek.

S bármily idegenszerűen hangzik is ez a mi — francia regényhez szokott — füleinknek, egy dologgal tisztában kell lenni annak, aki az angol irodalom kiválóságait meg akarja ősmérni és ez az, hogy valamennyi számottévó angol írónőt egy gondolattal vezérli, egy gondolattal lelkesíti: az, hogy az Evangéliumban említett mustármagnak talaját mentől jobban előkészítse olvasói lelkében.

„Tehát esapa szoknyás valláshirdető?!“ — kérdezik majd sokan őszinte rémülettel s az unalom hideg borzongásával hátukban.

Igen, — az alapeszme mindig, kivétel nélkül abból indul ki. De — szerencsére, — legtöbbszörre úgy el van rejtve, mint példának okáért a szövött kárpit fonal-szála, — tudjuk, hogy ott van, de nem öltik szembe, — mert felette simu, hullámzik, csillog a sok tarka-barka, bimes, színes selyem- és gyapot-mintázat. — A nagy angol írónők is ezer változatban az emberi szenvedélyek, örömek és szenvedések leírásával szövik tele elbeszéléseiket, — de a mindent összetartó fonál mégis a vallás.

De most veszem észre, hogy mégse jól fejeztem ki magamat, — nem valláshirdetők ők, — ha a vallást valamely dogma keretén belül értették, — hanem — a mustármagnak csiráját: az *ethikát* szörik, hintik, ápolják embertársaik szívébe.

És csodálatos, — talán el se hiszik, ha mondom, pedig úgy van, és úgy volt az világ teremtése óta, hogy ahol az a mustármag megfogamzott: ott nyílnak mindig a legszebb „meny-nyei rózsák”.

Az előttem fekvő regényt is ez jellemzi, nem a mese, amely ugyancsak egyszerű. *Eleanor* egy szép fiatal özvegy, néhány hónapot az albán hegyekben tölt néjénél, a jó *Aunt Pattynál*, ott telel közeli rokona *Manisty* is, aki miután ellentétbe keveredett politikai barátaival, egy hirtelen elhatározással elhagyta Angliát, fényes pályáját, melyen máris a vezér szerepét vívta volt ki magának, s most azzal tölti idejét, hogy egy le-sújtó vádakkal teli könyvet ír a liberális Olaszországról, — színlég, — de tulajdonképpen saját hazájának haladó pártja ellen. Református létére a pápa világi hatalmának visszaállításáért harcol, mert a pápi uralmat tartja az egyetlen céltudatos intézménynek, melylyel az emberiséget lenyűgözni, de egyuttal kormányozni lehet.

Eleanor, aki nem osztja nézeteit, bár a könyvnek többi művészeti, történelmi, bölcselati részeiért őszintén lelkesül, hónapok óta iródeakul szegődött unokafivérezhez, aki iránt mély, kiirthatlan szerelemmel viseltetik.

Manisty azonban csupán őszinte rokonszenvel vel van szép és szellemes rokónához, akinek tudása, olvasottsága és világos ítéllete igen nagy hasznára van a könyv megírásánál, de eszébe se jut másként érdeklődni rá.

— „Majd talán évek és évek múlva, ha egy nyugodalmas otthonra vágyom“, — gondolja nem egyszer önző biztossággal, — „talán őt fogom legszívesebben a tűzhelyem mellett látni“ — és akkor — „elveszem, — de egyelőre?“ — Igen *Manisty*nek így a legkönyvösebb, — *Eleanor* a legjobb titkár s a legmegbízhatóbb jó-

* *Eleanor*: Mrs. Humphrey Ward új könyve.

taktikájának, a maga erélyével és tapintatával végleges megoldásra vitte ezt a rendkívül fontos és kényes ügyet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 20

Megnyílt az ötödik ülészak s a törvényhozás két háza ma esett keresztül az alakuláson. De míg a képviselőházban ez meglehetősen egyhangú formáság volt, a főrendek között az új elnök székfoglalása s a trónörökös-javaslat tárgyalása érdekes tartalmat is adott az alakulásnak.

Pedig gróf Csáky Albin a legnagyobb szórénységgel foglalta el elnöki székét. Semmiféle különösebb programot nem adott s éppen csak a pártatlanságot és elfogulatlanságot hangsúlyozta, melyet ebbe az állásba magával hozott. Az új elnök, nagyon helyesen, azt akarta már székfoglalása ötletéből megmutatni, hogy a főrendház elnökének nem is szabad programot adnia, mert ez az állás a főrendház legszebb hagyományai szerint föltötte áll minden programnak. De azért a főrendek hangulata és a kalocsai érek meleg üdvözlése mégis ünneppé avatta gróf Csáky Albin székfoglalását; s olyan meleg éljenzés, mint ma, régen hangzott a Múzeum hideg márványtermében.

Csőndesen és zajtalanul mentek a választások. Közben megérkezett a képviselőházból az egész kormány s Széll Kálmán mindjárt gróf Csáky Albinhoz sietett, hogy üdvözlje. És sorra követték a miniszterelnök példáját a főpapok is, élükön Nagyvárad bíboros püspökével. Az üdvözlők közt volt Wekerle Sándor is, aki szintén eljött az ünnepi ülésre.

A jegyző déltájban olvasta fel a közjogi bizottság jelentését a trónörökös-javaslatról.

— Nem lesz itt vita! — futott végig a zsufolt karzatokon a sutogás. Mert a méltóságos főrendek aligha nyulnak ehhez a kényes kérdéshez. S pláne Zichy Nándor? Hiszen az aranygyapjas.

S szinte megjéjdt a karzat, mikor mégis szólásra jelentkezett valaki. Egy fiatal mágnás volt: báró Ambrózy István. Vajjon mit akarhat? Csak nem szól a beicikelyezés ellen? Oh nem. Ilyen föltevést hamar kizárt a fiatal szónok, mert elfogadta a javaslatot, sőt csak ugy csöpögött a lojalitástól. Még a főrendek közt se mulhatott el minden fölütés nélkül az olyan megjegyzés, hogy: „a dinasztia fénye a mi legnagyobb örök s az óségi dinasztáinak fényében sűtkérezik ez a heterogén elemekből álló konglomeratum, melynek hivatalos neve osztrák-magyar monarchia.“ Mert

barát, — akinek segítségére feltétlenül számíthat... És Eleanor, aki még soha sem ösmerte a boldogságot, ennyire is halás. Inádjia Manisty s azok az órák, melyekben szellemi elfoglaltságban részt vehet, büszkeséggel, halálal töltik el.

De egy napon megérkezik Aunt Pallynak egy másik vendége: a hallgatag, komoly szép amerikai leány: Lucie Foster, — és Manisty rövid pár hét alatt teljesen rabja lesz a leány szépségének. Lucie azonban inkább ellenszenvvel viseltetik iránta, nem annyira személye, mint inkább a könyv miatt, melyre puritán nevelése folytán szinte irtóztalt gondol. Még fokozza ellenszenvét a Manisty álláspontja, melyet egyik legjobb barátjának Benecke atyának exkommunikációja alkalmával tanusít.

— Rossz az a könyv? — kérdi a leány, mikor értesül, hogy Manisty az indexre tételét helyeselte.

— Eppen ellenkezőleg, felel a pápai uralom védője.

— Es ön mégis meg van elégedve eljárásukkal?

— Ugy vélem, hogy a pápaság fegyelmez, — és nem egyhamar török meg a hatalmát!

— Mit mondott ön Benecke atyának?

— Hogy könyve kitűnő, s így elíteltetése bizonyos.

— Kinek a műve ez?

— Valószínűleg a jezsuitáké.

— Es ön védi őket?

— Természetesen. Ők az egyetlen urak Európában, akik tudják, hogy mit akarnak.

— Ugyan kicső dolog! kiáltott a leány felháborodva: Minden kis darabka igazsághoz odarohanni és eltaposni!...

— Az ön hasonlata kitűnő, — mert az igazság nem egyéb egy igen veszedelmes tüzi-játéknál.

— Veszedelmes? — igen, annak, aki vak és nyomorék.

így beszélt báró Ambrózy István, pedig hát talán a monarchia is valami.

Kedvesebb és pikánsabb volt a — Zichy Nándor felszólalása. Mert ő is beszélt. De valahogy azt ne higgye senki, hogy a javaslatról. Ámbár hiszen arról is mondott egy-két szót. De nem azért beszélt. Az öreg Zichy a fiatal Zichy védte. Nagypénteket csinált magának az öreg holló és mosta a fiát. Hogy nem érdemelte ám azt a kemény leckét, amit Szilágyi Dezső a fejére olvasott azért, hogy meghajolt a királyi akarat előtt. Hát hogyne hajolt volna meg? Hiszen a legalkotmányosabb király akarata nem is lehet más, mint alkotmányos. És aztán a néppártot is védte az öreg Zichy. Hogy az kipróbált lojalitása s nem érdemli meg, hogy a miniszterelnök olyan váddal illesse, mintha vermet akart volna ásni. Oh nem. A néppárt lojális.

S az öreg vezér felsőhajtott:

— Tévedhetek én s tévedhet a néppárt is. De tévedhet a törvényhozás is és akkor a törvényhozás tévedését csak más törvényhozás korrigálhatja ki. Hát ne vonjuk kétségbe egymás jóhiszeműségét.

Miután így a néppárt védelmébe szerencsésen belefoglalta az egyházpolitikai törvények revíziójának sejtését: az öreg vezér megnyugodtan jelentette ki, hogy a javaslatot elfogadja.

Am most már Széll Kálmán miniszterelnöknek is volt a dologhoz néhány szava. S nagyon finoman, de kellő határozottsággal mutatta ki, hogy a néppárt akciója nem volt olyan ártatlan, aminőnek a vezér most feltüntetni szeretné. S ha gróf Zichy Nándor azt hiszi, hogy a néppárt elfogadta a javaslatot, még ebben is van némi tévedés. Mert a néppárt javasolt valamit a törvény helyébe s a maga javaslatát fogadta el, nem a törvényt. Sőt javaslatával az egész törvényt ki akarta szorítani a törvényből. Hát ez nem azt jelenti, hogy a néppárt elfogadta a törvényjavaslatot.

— De kérem — szolt közbe gróf Zichy Nándor.

S aztán minduntalan idegesen ugrott fel, hogy valamit mondjon, valamit rektifikáljon.

A végén gróf Csáky Albin kénytelen volt figyelmeztetni:

— Méltóztassék a szónok beszédét előbb meghallgatni!

Meghallgatta. De nem esekély idegességgel. S alig végezte beszédét Széll Kálmán, gróf Zichy Nándor már felugrott, hogy válaszoljon. De milyen címen? — Kérdezte az új elnök. Milyen címen? Gróf Zichy Nándor nem talált hamarosan címet

— De hiszen éppen ez az! tekintve, hogy az emberiségnek két-harmada vak és nyomorék!... Lucie egy pillanatig szótalan maradt, de aztán nem tudta visszafojtani indulatát: „De ön nincs érvinté!“

— Oh én?! Dehogy! Különbben is nem vagyok katolikus.

— Es helyesnek tartja: kívül állni a rab-szolgaságon — s mégis dicsőíteni?

— Ha előjárnak szolgák, miért ne? — mondta Manisty meggyőződéssel s ezzel kétséget kizárólag fölismertették, hogy egy nagyravagyó, önző, emberrel állunk szemben. Valóban, a regény folyamán számtalanszor meggyőződhetünk, hogy a kogyetlenség az: így amidőn Eleonort észre sem veszi többé, mert csak Luciere gondol, vagy — miután könyvéről belátja, hogy hibásan van felépítve, szinte babonás ellenszenvvel kerüli unokanővérét, aki segítette a megrásztánál.

S mégis, — oly hatalmasan, olyan igaz vonásokkal van ez a Manisty megajzolva, hogy nem tudunk reá haragudni, — mert lépten-nyomon megérezzük, hogy annyira több emberársainál s hogy oly túlradón gazdag nála az életerő, hogy szinte igazat adunk neki: igen, ennek az embernek joga van több helyet követelni s elfoglalni a nap alatt, mint másoknak! Es megértjük azt is, miért szeret bele Lucie s vágyik a neje lenni, bár tudja, hogy sokat, nagyon sokat kel-lene szenvedni, tűrni oldala mellett.

Azokban Eleonor napról-napra kétségbeesettebb.

— Miért jött utamba? — töpreng folyton-folyvást, a szép amerikai leányra gondolva. De azért soha, egy pillanatra sem jut eszébe Luciet vádolni. Hogyan is vádolhatná, mikor tudja, hogy inkább meghalna, semmint Eleonort megrontaná. Hanem mégis! Ha már övé nem lehet Manisty, a Lucie' se legyen, határozta el Eleonor és egy alkalommal, mikor csak ketten vannak a villában, megvall neki mindent; jól tudja, hogy a lojális

s csak azt emlegette, hogy talán a főrendek megengedik.

— A főrendek talán igen, de a házszabályok nem, — figyelmeztette Csáky.

— Jó, ha nem szabad felelnem, — dohogott az öreg néppárti vezér.

— Talán majd a részletes vita során, — nyugtatta meg az elnök.

Ebben megnyugodott Zichy s aztán a részletes vita során panaszosan emlegette, hogy a miniszterelnök most is fenntartja a néppárttal szemben vádját, mintha az vermet akart volna ásni. Ha ez taktika volt...

— Az ő taktikájuk! — figyelmeztette Széll.

De gróf Zichy tovább is ugy értette, mintha a miniszterelnök azt nevezte volna taktikának, ahogy a megásott vermet elkerülte. S csak folytatta panaszát:

— Oh, ha ez taktika, hát nem izletes. Öreg ember vagyok, más időket is értem, mikor a kérdéseket nem taktikázva diskutiáltuk. Hát lehet, hogy haladunk, de hogy épülünk-e? — nem gondolnám.

A miniszterelnöknek nem kis fáradságába került, míg a haragos öreggel meg tudta érteni, hogy a néppárt volt az, mely taktikázott, s ennél fogva gróf Zichy Nándor ítélete a taktikáról lehet nagyon helyes, de rossz helyre cimezte. Már az csak a néppártnak szólhat s el is kell fogadnia, mert hiszen a saját vezérével nem fogja visszautasítani.

Szóval: a főrendház ma, amint látni méltóztatik, inkább a néppártot tárgyalta, mint a javaslatot. A javaslatot csak elfogadta...

I. A képviselőház ülése novemb. 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedűs Sándor, Lukács László.

Elnök: Felolvastatja az ötödik ülészakot megnyitó királyi köziratot.

Következnek a választások. Alelnökök lettek: Daniel Gábor és Tallán Béla; háznapgy: Csévossy Béla. A jegyzői kar maradt a régi.

Holnap délelőtt a bizottságokat fogja a Ház megválasztani.

II. A főrendház ülése november 20-án.

— Kezdeté délelőtt 11 órakor. —

Elnök: Gróf Csáky Albin.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Hegedűs Sándor, gróf Széchenyi Gyula, Darányi Ignác, Wlassics Gyula, Cséh Ervin.

leány soha sem fogja a mások élete árán saját boldogságát megvásárolni.

S ekkor megegyeznek, hogy szó nélkül elhagyják a Manisty házat s elrejtőznek messze, Orveto mellé, egy elhagyott zárdába. Az a párbeszéd, mely Lucie és Eleanor között elhangzik, határozottan az egész könyv arany lapja. De ehhez sorakozik még számtalan szebb és szebb részlet. Így a Benecke atya elbeszélése, midőn Eleonorral találkozza az imént említett zárdában, előtte egész kálváriát járó lelkét feltárja. Milyen igaz bánat sir fel minden szavában, mennyire átérezzük, hogy ezt a vallomást Mrs Humphrey Wardnak csak ugy je kellett írni azon melegen, ahogy valaki, — talán éppen Schell, — elmondta, aztán a Contessa Guicini, kinek egyetlen fia Massuhnál halt el az új Olaszországban, s kinek leányát zárdába esalogatja a régi, a pápai Róma!...

Es itt, ennyi nagy bánattól körülvéve, lassankint Eleonornál is mind erősebb gyökeret ver a keresztényi megadás, s a jogait követelő ön-lassankint helyt ad a mások boldogságán örvendő önfeláldozásnak.

Végre Benecke segítségével Manisty is nyomukra lel, s a halokló Eleonor Luciet unokafivére karjai közé vezeti.

Ime a regény rövid vázlatja. De aki nem riad vissza attól, hogy ötszáz lapon keresztül három embernek a lassu evolválását kísérvő lépésről-lépésre, feljebb, mindig feljebb; akinek elég jutalom lesz e fáradságos ut alatt az, hogy vezetője egy pillanatig sem szünik meg arra a sok szépre figyelmeztetni, ami körülöttük felmerül, s teszi ezt sokszor humorral, sokszor mély bölcseséggel, de mindig szeretetreméltó, — az olvassa el a könyvet, mely egyike a legolvasottabbnak hazájában. Talán meg is említhetem, hogy eddig több mint százszor példányban került forgalomba, pedig csak e hó első napjaiban jelent meg a könyvpiacra.

Elnök: Megnyitja az ülést s felolvastatja a királyi kéziratot.

(Székfoglaló és üdvözlés.)

Gróf Csáky Albin elnök: Méltóságos főrendek! Nem habozás nélkül foglalom el a díszes elnöki székem, mert fogatkozásaimat és gyengeségeimet ismerve, élénken érzem, hogy hazafiai érteklényben, államférfi bölcsességben, a nyilvános tanácskozás terén való jártasságban egyaránt, elnök elődeimet pótolni éppen nem, sok megközelíteni is alig leszek képesek. De hódolatteljesen meghajlok az császári és apostoli királyi felség legkegyelmesebb elhatározása előtt és meghajlok a mélyen t. kormányzó engem minden érdemem fölött kitüntető órája előtt, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy mindegyikünknek elődaihatatlan kötelessége, ha csak teljes lehelhetőség esete nem áll fenn, hazát és királyt ott szolgálja, azon a polcon, azon a helyen, amelyre rendeltetett. Ismerem ez elnöki helynek jelentőségét és feladatát, tudom, hogy innen bármely egyéni meggyőződéssel, bármely politikai pártfelfogással szemben csak a legtökéletesebb elfogultatlanságnak és pártatlanságnak szabad érvényesülnie; tudom, hogy én is, aki e helyet elöljárja, legfőbb kötelessége szakadatlanul őröködni a felett, hogy a mélt. főrendeknek köztörvényi és házszabályok által biztosított törvényhöz jogai semminemű csorbát ne szenvedjenek. Teljes odaadással, egész erővel, minden tőlem telhető tehetséggel azon leszek, hogy ezen feladatoknak megfeleljek és boldog leszek, ha immár több, mint három évtizedre terjedő közszolgálatom befejezésül, e célt elérhetem. De hogy elérjem, szükségem van a méltóságos főrendeknek bölcsességük és kegyességük által sugart támogatására is, amiért én ezen támogatást ezentel tiszteletteljesen számomra kikérni, valamint magamat ezentel a méltóságos főrendeknek kegyes jóindulatába is ajánlani merem. (Eljenzés.)

Császka György kalocsai érsek: Nagyméltóságú elnök ur, méltóságos főrendek! Alattvaló hódolattal fogadta a főrendház ő felségének, apostoli királyunknak azon elhatározását, melylyel nagyméltóságodat a főrendház elnökévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott. Hagyományos szokás a főrendházban az, hogy az ő felségé által kinevezett főrendházi elnök iránt a főrendek nevében ezen oldalról hangozzék el az üdvözlés. Ehhez a hagyományhoz híven járök el, midőn a méltóságos főrendek nevében tiszteletteljesen üdvözlöm az elnöki széket nagyméltóságodat. Amely kimagasló ezen állás, mely ő felségének ezen legkegyelmesebb elhatározása által nagyméltóságodnak osztályrészt jutott. Épp oly fontosak azon lelatatok, melyek nagyméltóságodra várnak, midőn ezen magas állásnak fogja szentelni működését. Szívünkbeli kívánnj Isten áldását, hogy egy trón, mint a haza javára hosszú éveken át az óhajtott sikerrel tölthesse be nagyméltóságod e magas állását. Eljen! (Eljenzés.)

A méltóságos főrendek nevében üdvözlöm az ő felségé által kinevezett nagyméltóságú alelnök urat is, kiknek működésére szintén Isten áldását kívánjuk. (Eljenzés.)

Elnök: A kalocsai érsek ur ő excellenciája által kifejezett érzelmekért úgy a magam, mint elnök-társaim nevében meleg köszönetet mondok.

(Napirend.)

Most következett a napirend: megválasztották a jegyzői kart és a bizottságokat. Majd az elnök letette az esküt mint a legfőbb fejei bíróság elnöke. Ezután sorra került

a trónörökös házassági nyilatkozatának

becikelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Báró Ambrózy István: Nagyméltóságú elnök ur! Méltóságos főrendek! Azok, akik eddig a trónörökös ur ő császári és királyi felségének előttünk fekvő nyilatkozatával foglalkoztak, akár az országgyűlés másik házában, akár egybeült a nyilvánosságban, nagyobbára csak ezen nyilatkozatnak törvényes vagy nem törvényes voltát kutatták.

Hogy mégis felszólalok a mai tárgyalás alkalmával, ennek oka az, hogy foglalkozni kívánok a nyilatkozat egy másik oldalával, t. i. annak egyszerűségével, fontosságával és részben eredményeivel.

Ezzel a nyilatkozattal a fenséges trónörökös biztositja első sorban a saját maga belső békéjét, boldogságát részint azon tentáció ellen, mely könnyen megemlézhető, ezzel a nyilatkozattal biztositja a két országot ellentétekkel szemben, ezzel megnyugtítja az országot a népek és midőn kifelt jönne bírdeti, hogy hiába örültek, irigyek, az uralkodóházban krízis nincs, nem is lesz, másrészt ezzel megőrzi az uralkodóház presztízst. Már pedig akárhogy vegyük a dolgot, a dinasztia presztízse a monarchia tengelye. Nem kívánok újat mondani, hiszen manapság közhely-számba megy az a tény, hogy ellentétben minden más országgal, nálunk nem az ország adja az uralkodóházakat a pozícióit, a hatalmat, a nimbust; ellenkezőleg az a könnyű köntény és heterogén elemekből álló konglomerátum, amelynek hivatalos neve osztrák-magyar monarchia, éppen az ősrégi dinasztia fényében sültek-rezik. Ez a legnagyobb erő, ezt becsüli meg a külföld, ezt kell fenntartani, ezt kell érintetlenül fenntartani, ha erről van szó, vitális kérdés ez úgy a monarchiára mint a külön Magyarországra nézve. Voltak idők, fájdalom, soká tartottak, hogy Magyarország érdekét és a dinasztia érdekét ellentéteseknek tartották, egymással szemben ellentéteseknek hitték. Ezeket az időkön, hála istennek, túl vagyunk. Ma már nem kényes kérdés ezekről szólni. Megengedem, ma is vannak, különösen közeli jószomszédságunkban, akik a

látzatot fenntartani szeretnék. Ezeknek nem hisz senki, ezeknek mala fidesse ma már köztudomású. Ma már, méltóságos főrendek, minden józan ember tudja, hogy az uralkodóház és Magyarország a legszorosabb, elválaszthatatlan érdekközösségben él, olyannyira, hogy akár magyar létemre, akár alattvalói minőségemet tekintsem, vagy politikai hitvallásom néztem, egyaránt appreciálom e nyilatkozatot, amelyet törvényeink szerint fontosnak és hasznosnak látok.

Hogy miképpen lehet e nyilatkozatból kimagyarázni, hogy oka legyen a komplikációknak azt egyszerű eszemmel megérteni nem tudom. Csak azt látom, hogy igenis elejét veszi a komplikációknak; azt látom, hogy e nyilatkozat üdvös első sorban arra nézve, aki tette, Magyarország egykori királyára nézve, üdvös az ország belső nyugalmára, külső pozíciójára, hitelére és az uralkodóházra nézve. En azt hiszem, méltóságos főrendek, ez elég és éppen ezért örömmel ragadom meg az alkalmat hogy üdvözöljem a kormányt, mely ezen esetben a bonus paternalis gondosságával járt el, azon volt, ne quid respublica detrimenti capiat, hiven teljesítette kötelességét a koronával és az országgyűléssel szemben és megette azt, amit e felette kényes kérdésben megteni lehetett. A javaslatot örömmel elfogadom.

Gróf Zichy Nándor: Mindig azon álláspontot foglaltam el, hogy ezen főrendházban pártok nem léteznek, de a felvetett kérdések természeté szerint azok, akik egy szempontból indulnak ki, ezen szempontnak megfelelőleg együtt járnak el, viszik a diskussziót és szavaznak. De ez nem akadályozza azt, hogy akár melyikünk is a Házban kívül ne tartozzék valamely politikai pártához és pártnyalathoz és ezt nem veheti le a Ház küszöbénél, hanem hozza magával e Házba is. Egész őszinteséggel és határozottsággal ismétlem itt is, amit különben méltózatnak ugyis tudni, hogy én a néppártunk embere vagyok és az álláspont, amelyet ezen kérdésre vonatkozólag elfogllok, ugyanaz, amelyet gróf Zichy János a képviselőházban elfoglalt. A miket ő mondott, azokat én helyesebben, törvény előtt megállónak, magyar közjogi szempontból az én nézetem szerint nem vitathatóknak tekintem és úgy, mint ő, én is ezen nyilatkozat beikélezéséhez járökök és azt elfogadom. Ő felségé akaratát és a trónörökös nyilatkozata előtt tisztelettel meghajlok és pedig azért, mert meg vagyok győződve, hogy a legalkotmányosabb király nyilatkozata az alkotmányban és a törvénynek megfelelő, mert látom, hogy a minisztérium azon közjogi aktusban jelenléte által részt vett, amelyben ezen ünneplés nyilatkozat tényleg vált. De, uraim, ezek nem indokok: ugy ő felségé akaratát, mint a trónörökös nyilatkozata és esküje előtt meghajolni, ezeket tiszteletben tartani, ez igen természetes és megfelelő dolog és teszszük ezt, mikor látjuk és tudjuk, hogy ezen nyilatkozatok a törvénynek megfelelők. Nem indok a tisztelet, hanem a tisztelet a személy iránti tekintet és a törvény iránti tiszteletből ered és én, úgy mint gróf Zichy János, nem indokból, hanem tisztelettel nyilvánításul és hódolatképpen indulok ebből ki. Azon módosítás, melyet gróf Zichy János beadott, az lényegileg ezen becikelyezési törvényjavaslatban most bennifoglaltatik. En, méltóságos főrendek, azt nem keresem, hogy azért foglalták-e be, mert gróf Zichy János és a néppárti képviselők azt indítványozták, mert én nem gyanusított senkit, ha valamit tesz, hogy azt nem meggyőződésből teszi és nem azért cselekszi, mert helyesli és jónak látja. En egy módosítvány bejertéséből valami nagy dicsőséget senkire sem tekintek háramolatónak. Módosítunk mi mindnyájan, hozunk törvényeket, elfoglalunk egymással ellenkező álláspontokat: családhatik egyikünk is, másikunk is, maga a kormányzás is családhatik és megjön az idő, mikor újabb törvény által családhatik helyreigazíthatja. Hanem a jóhiszeműséget a parlamentet tárgyalásokban egymás irányában kötelesség vonni, úgy hiszem, szintén csak egy nagy tévedés lehet. Nem impudálók azoknak, kik tévedésbe estek, mert én is tévedhetek, tévedhetek belátásom gvarilósága és tévedhetek a diskusszió heve következtében. Ezeket valahán különösen kiragadni nem volna érdemes, ha nem lennének kapcsolatban egy egész lélekelével a tévedéseknek és nem volnának alkalmasak az önmagammal tartozó önbecsülés és az én velem egyformán gondolkozók általam követelt megbecsülésének kisebbitésére és a közélet megtévesztésére. Bizony én verneket nem szoktam ásni, hogy abba mások beleessenek és ha én azt mondom, hogy ő felségének akaratát és a koronaherceg nyilatkozatának ünnepléses nyilvánítása az egy közjogi tény, akkor azt hiszem, azt mondom, ami logikailag is, jogilag is áll és helyes és ami sem a korona, sem pedig az ország megtévesztésére nem vezet. Különb, hogy ha ez a szándék nem is lenne oly távol tőlem, amint távol vagyon, nagyon is gvarlonak érzem magamat, hogy akár a magyar közvéleményt, akár a koronát megtéveszsem, ha téves is nyilatkozatom.

De hát mi egy közjogi tény? Mi egy törvényhozási végzés, egy törvényalkotás? Egy törvényalkotás az nem egy közjogi tény. A törvény alapján fejlődnek tények és ezek, a mennyiben a törvényben megállapított szabásoknak ez éteben alkalmazására vonatkoznak, közjogi tények. Közjogi tények némely esetben a törvényhozásnak bejelentve és némely esetben önállólag és maguk is. Mert én egy trónörökös születését egy közjogi, mindnyájunkat érdeklő, a közjogi helyzetet változtató ténynek tekintem, úgy, amint egy bekeszerződést, egy rennoiciót, amelyek mind a magyar közjogban tények, amelyekkel számolunk kell, s amelyek nem kerülnek az országgyűlés elé. Noha a két Ház határozata, nem a szentesítés, a becikelyezés teszi tényévé, maga a dolog a tény, amely tagadhatatlan, mert anyagi alapja a tényleges állapotnak. En szerintem abból a kifejezésből, hogy „mi egy közjogi tény előtt állunk”, nem következik az, hogy ezen tény megítélni nem tartozik hozzánk vagy nem állna jogunkban; de a tényt el-

ismerni ténynek, az tagadhatatlanul tényleges kövételmeny.

Már most tovább megyek és azt kérdezem, hogy mindezekből lehet-e azt következtetni, hogy az egy verem ásása, amelybe valakit bele akarunk ejteni? Ezt én áltáni éppenséggel nem vagyok képes.

Ezekből áll, méltóságos főrendek, az amit álláspontomnak gyanúsítása ellen felhozni szükségesnek tartottam. Magára a törvényjavaslatra, amit előtűnk fekszik, egyedül egy megjegyzésem van. És ez az, hogy minenképpen kiemeltetett magában a törvényjavaslathban jelenleg hogy az 1723. I. és II. t.-c. magában megítélendő önálló törvény, hogy erre másnak befolyása nincs: az a másik része a törvényjavaslathnak, amely azt mondja, hogy a nyilatkozat ezen törvényűnknek teljesen megfelel, elveszti mindazon értelmét, amelylyel az különben bírhatna. Szerencsétlen fogalmazvány volt szerintem azt mondani: „teljesen megfelel”. A „teljesen” itten pleonazmus, mert a mi megfelel, az megfelel. A „teljesen” szó azonban az ítéletet éppen fejezetni, a dolgot elhomályosítani alkalmas. Miért? Mert nem azt mondja, amit mondani akarok, hogy a nyilatkozat a pragmatika szankció alapján jogosan helyt foglalhat, hanem azt látszik mondani, minthogy ha munda, ami a nyilatkozatban foglaltatik, a pragmatika szankciónak lenne önmagából folyó szükséges következtetés.

Megengedem, hogy a viszonyok, a szituáció és főleg a nyilatkozat alapján a pragmatika szankcióval ez megegyeztethető, a szerint megá hat, a szerint a törvény értelmében el is fogadható. De azt nem mondom és nem fogadhatom el, hogy mindez már a pragmatika szankciónban is benn van. Hiszen amikre ott hivatkozás történik, mint a legelősebbek uralkodóház család szabályaira, azok nem tőlünk függnek; a miniszterelnök ur nem is tartotta szükségesnek azokat mi velünk még azon részletekben is megismertetni amelyekben azokat a képviselő urakkal megismertetni jónak látta, hiszen minékint: annyi adatra nincsen szükségünk. Nem is appellálom, hogy ezeket velünk megismertesse, jöhet el azt hiszem, ha szükséges, ha megfelel volt ezeket a képviselő urakkal megismertetni, talán mi is igényt tarthatnánk erre.

De mondom, ez a nyilatkozat a pragmatika szankció alapján megáll, annak alapján történt, ennek bevonásával és tekintettel azon viszonyra, amelyben a monarchiával kapcsolatos többi orszákok és tartományokkal vagyunk és tekintettel arra, hogy mi van a házszabályokban, amelyek különben nem változhatatlanok, hanem változthatók, amelyeket mi nem ismerünk. Hanem, mert ő felségé és a fenséges koronörökös kinyilatkozatjék előttünk, hogy a házszabályok ezt megkövetelik, a házszabályoknak pedig éppen ő felségé az ura, hát én nem vonakodom elfogadni, hogy ez így van, ezt kötelességem nem vonom és ennek következtében szívesen járökök a törvényjavaslathoz úgy is, amint az most van szerkesztve. Mert, ha egyszer kimondottuk, hogy a pragmatika szankció önmagában áll, csak önmagában magyarítható, akkor, ha az a másik gyenge kitétel, hogy ezen nyilatkozat azzal mindenben megegyező, el is hagyatnák, az a félreértés tárgyat egyáltalában nem képezhetné; mert bizony senki sem fogja azt állítani, hogy a pragmatikus házasság a pragmatika szankciónban foglaltatik, abból folyik és az által követeletik.

Engedjék meg mellékesen még megjegyzem, hogy én előttem, mint katolikus előtt, csak egy házasság létezik: a keresztény katolikus hitelvek szerinti házasság. A morganatikus házasság fogalma — ez ugyan a képviselőházban nem mondott el — csak egy konvencionális fogalom, azt egyszer így, egyszer úgy értették, egyszer így, egyszer úgy alkalmazták. Az nem más, mint a törvényes és egyházi házasság közjogi vagy magánjogi következményeinek egy bizonyos házszabály, egy bizonyos szentesített gyakorlat szerinti megszorítása, vagy változtatása. Ez magát a házasság szentségét nem érinti. A morganatikus házasság nem egy más, nem egy külön, nem egy kodifikált házasság. Ahhoz nekünk különben semmi közünk nincsen; itt nem a morganatikus házasságon fekszik a súly, hanem fekszik azon következtetéseken, amelyek ebben a nyilatkozatban kifejtettek, vagyis azon a viszonyon, amelyben a fenséges koronaherceg felesége és netalán születendő gyermekei leszenek; de ezek nem a házasság lényegét érdeklik.

En, méltóságos főrendek, igen rövid lehettem volna, hogyha a szantszándékos téntra vezetés, a megtévesztés, a magyar közjognak tökéletes ismeretlen volta, a szavak helyes értelmének elferdítése nem irányult volna közvetlenül én réam is, közvetlenül azokra, akiknek álláspontjával magamat azonosítom és ha nem kellene sajnos az előttem ismert tárgyalásokból következtetnem, hogy mindazt, amit ugyan a miniszterelnök ur nem mondott, mégis éppen ezen utolsó vádja által és egész beszédében is saját magának el nem ismerte volna. En ezt igen fájlatom; ezeket elutasítom magamtól és azoktól, akik velem egyformán gondolkoznak. En az én lojalitásomat és azok lojalitását nem engedem álojalitásnak címzettet és jeleztetni, mert ez egy kipurább lojalítás, amelyet kötelességem vonni senki által sem engedek. A törvényjavaslatot, úgy, amint a képviselőházból átszármazott, elfogadom.

Elnök: A vitát bezárja.

(A miniszterelnök válasza.)

Száll Kálmán miniszterelnök: Nagyméltóságú elnök ur! Méltóságos főrendek! En valóban nem tartottam volna szükségesnek, hogy ezen igen fontos, nagyon kényes, közjogilag mondhatnag nagyjelentőségű kérdésnek tárgyalásába itt belemenek, mert úgy látom, hogy a méltóságos főrendek — azok, akik szölkak és csak egyedül ők szölkak — magát ezt a tényt, amelynek becikelyezéséről szó van, azt a módot, amint a becikelyezés tervezetik és így a törvényjavaslathnak érdemét a maguk részéről nem

gokra, annál inkább fennállott a fértagokra nézve. Ézzel azt akartam most mondani, hogy igenis ez a törvényjavaslat, amely kimondja hogy a pragmatika szankcióval egyezik a főhercegi nyilatkozatoknak ez a része is, — mert egyezik minden határozománya — megfélemlen annak a közjogi feltevésségnek, amely létezik a pragmatika szankció előtt a pragmatika szankció alatt és a pragmatika szankció óta. Nem vet vele tehát senki, meggyőződésén, vagy feltevésségén semmi csorba nem esik, ha tovább megy, mint ő nagyméltóságú ment, aki azt mondta hogy helyt állhat a pragmatika szankció alapján, ha azt mondja, hogy vele egyezik, mert vele egyezik.

De miért proponáltam én, hogy a javaslat így hangozzék? Azért, mert azt akartam hogy ebben a nagyon kényes, a jövő szempontjából végzetlenül fontos és az ország, a monarchia jövőjére nézve mondhatnám nagyjelentőségű kérdésben homály, kétely és aggály semmi körülmények között ne támadjon és ne maradjon fenn, hogy ne választassék olyan kifejezés, amelynek a törvénybe beillesztése talán bizonyos magyarázatoknak, bizonyos kifogásoknak vagy bizonyos szűkebbre vonásoknak csúszhat fogalmában, hanem mondja ki a törvényhozás, hogy egyezik-e, nem egyezik-e, egészen határozottan és világosan, hogy ez a kérdés egy interpretáló törvény által, ami az 1791. törvények értelmében a koronának és a törvényhozás két háznak joga, végérvényesen szabályoztassék, minden kétely tekintetében világlatba helyeztessék, eldöntessék egyszer és mindenkorra. Ezért kell az a kifejezés, ezért választottam ezt és azért nem tartottam helyesnek azt a módosítást, amely ezt a kifejezést ki akarta kerülni, ki akarta dobni a javaslatból és ezért bocsánatot kérek, nem értek egyet ő nagyméltóságának feltevéssével, aki azt mondja, hogy ezen kifejezés helyeit: *egyezik*, azt kellett volna beletenni, hogy *helyt állhat*. Kérem a javaslatnak elfogadását. (Elték helyes.)

(Mi címen?)

Gróf Zichy Nándor: Talán szabad a méltóságos főrendek kegyességét igénybe vennem és megengedni, hogy még egy-két szót szóljak ehhez a tárgyhöz.

Elnök: Szabad kérdeznem, mi címen méltóztatik szólni, személyes kérdésben, vagy szavai értelmének helyreállítására?

Gróf Zichy Nándor: Nem, a Ház engedelmével. Elnök: Bocsánatot kérek, a házsabályok ok ezt nem engedik meg, minthogy a vita már be van zárva.

Gróf Zichy Nándor: Mikor történt a vita bezárása?

Elnök: Kijelenttem. Ujból nem lehet szólni, kivéve, ha excellenciád talán a részletes tárgyalásnál méltóztatik szót kérni. (Helyesítés.)

Gróf Zichy Nándor: Engedelmet kérek, én oly nyilatkozatokat látok magam előtt, amelyek, magyarul mondva, egész előadásomnak értelmét elferdítik...

Széll Kálmán miniszterelnök: *Nem szomszám!* Gróf Zichy Nándor: ...nem szantszándékosan, hanem saját értelmükből kivetkőztetik. Hogyha nem méltóztatik megengedni, hogy rövid szavakkal azt helyreállítsam, alvátom magamat.

Széll Kálmán miniszterelnök: Tessék a részleteknél!

Gróf Zichy Nándor: De kijelentem, hogy nem engedtettem meg nekem, hogy ilyen, sok részben nem is az én beszédemre vonatkozó nyilatkozatra megtehessem reflexiómat. (Mozgás.)

Elnök: Bocsánatot kérek, de a házsabályok világos rendelkezése ellenére mégsem lehet a vitát folytatni akkor, midőn már kijelenttem, hogy az be van fejezve. Ha ő excellenciájának bármilyen tekintetben észrevétele van, az a részletes vita alkalmával természetesen előadhatja, ami talán a legelőszorúbb is lesz. (Helyesítés.)

(A részletes tárgyalás.)

Gróf Zichy Nándor: Ismétlem, hogy ugy, amint én most, úgy gróf Zichy János maga és a néppárt nevében mindjárt beszéde elején kinyilatkoztatta, hogy ezen törvényjavaslatot általánosságban elfogadják, de nem is úgy mondotta, hogy általánosságban, de általán elfogadják; ez volt a szándéka, ez az én szándékom is, aki még akkor is elfogadtam volna a javaslatot, hogyha ez a módosítás nem került volna bele a törvényjavaslatba. De küzdeni, telvilágosítást keresni, szerintem a törvényhozónak kötelessége áll, mert tévedhetünk mindannyian és a diskusszió világosítja fel a kérdéseket. Hogy lehet erre aztán az ovo mondani, hogy ha én e törvényjavaslatot elfogadom, hogy ez aztán elhomályosítja a kérdést és hogy mi vermet ásunk, hogy abba mások bele bukjanak. A második szakasz, amelyre felelt nagy súlyt fektetek és itt visszatérek arra, amit a miniszterelnök ur mondott és visszatérek éppen arra, amit a miniszterelnök ur mondott. A pragmatika szankciót ő igen helyesen magyarázta, tekintetbe véve az akkori helyzetet. En ennek a részleteibe belemenni nem akarok, de én is nagyban és egészen egyet látom, hogy a pragmatika szankció alapján ez a dolog így megtörténhetik, hogy ennek a dolognak így meg is kellett annak idején történnie és hogy igen helyes, hogy azt törvénybe iktattuk. De ne méltóztatassék azt gondolni, hogy ezzel a hosszú diskusszióval egy egyszerű és az 1723-iki törvényben oly határozottan kifejtett szituációt, világosabbá tesszünk és nem adunk tápot annak a gondolatnak, hogy bizony itt még van valami, amit újabb törvény által hozzá kell függeszteni, amit egy magyará-

zat által változtatni kell, valami mást kell oda tenni, mint ami ott van. Epp azért, abból a célból, hogy e tekintetben teljes legyen a világosság, igen helyesen eslekedte nézetem szerint Zichy János, mikor esküsz a pragmatika szankcióra utalván, a beiktetésekkel elfogadta; már biz azt nem azért fogadta el a törvényhozás, mert helytelennek látta, de azért kikülvézi be, mert a pragmatika szankció alapján helyesnek látja. Ez az én, lehet, hogy igen téves feltevésségem; hanem szantszándékos eltévesztés, elhomályosítás, félrevezetés és mindezek a dolgok ebben nem rejlenek; a miniszterelnök ur pedig abban a beszédében, amelyre utalt, éppen az előtte szólónak egész beszédét a néppárti vonatkozólóg sajátjává tette és abból következtetett arra, hogy itt verem ásott. En, mondom, exkuzáltam; ez engem nem sért; ő igen helyesen kimagyarázta, hogy ez parlamenti taktika.

Széll Kálmán miniszterelnök: *De nem az enyém, az öb!*

Gróf Zichy Nándor: Hát engedjen meg, én meghajlok az ilyen parlamenti szokások előtt, hanem izléseknek engedjen meg, azokat nem találok. En öreg ember vagyok és étem ideket, amidőn nem diskussziót ezeket a kérdéseket. Haladunk, haladunk, hát jól van; hanem, hogy épülünk-e, az más kérdés.

Széll Kálmán miniszterelnök: Nagyméltóságú elnök ur! Méltóságos főrendek! A t. előttem szóló nagyméltóságú főrendházi tag ur engem egészen alaposan félre méltóztatott érteni, mert ha alaposan félre nem ért, akkor ezt az utolsó szentenciát amelyet az én címemre méltóztatott intézni, talán nem az én címemre intézte volna, hanem azoknak a címére, akik ebbe a hába beleestek. Nem azt mondtam én, hogy az én feltevésségem és az én kijelentésem parlamenti taktika, hanem azt mondtam, hogy az volt parlamenti taktika, amikor egy határozati javaslatot terjesztett elő gróf Zichy János ur és azt támogatták a képviselőházban a néppárti urak, amely határozati javaslat egy módosítás képeben a törvényjavaslatot meg akarta változtatni. Ez a parlamenti taktika! (Gróf Zichy Nándor tagadlag int.) Hát, ha nem akarja nekem elhinni nagyméltóságod, — eddig csak ezzel a gyenge szóval éltam — most tovább megyek. Igen kérem a nagyméltóságú főrendháznak, méltóztatassék eldönteni, mics-e nekem igazam akkor, amikor azt mondom, hogy a határozati javaslat a törvényjavaslatot a maga előlából, tartalmából egészen ki akarta vetkőztetni, mikor a dolog így történt, még erősebben, mint ahogy én színeztem. A törvényjavaslat, amelyet én előterjesztettem, a következő három sorból állott: — itt van, elhagyva a címeit, ez a következő: a főhercegnek innepélyes nyilatkozata az 1723. I. és II. t. c. rendelkezéssel teljesben egyetemesen találattván, beiktélyeztetik. Semmi sem volt egyéb. Most jön a módosítás és ez telveszi azt az elvi kijelentést, hogy az 1723-iki t. c. cikkkel egyedül mérvadok Magyarországon a trónörökös szabályozására de azt, amit én elfogastam, ezt az egészet kihagyja. Nemesak módosított tehát, nemesak kivetkőztette a törvényjavaslatot a maga tartalmából, hanem egyszerűen az egész törvényjavaslatot, ami tőbből nem áll teljesen ki akarja hagyni. Hát engedelmet kérek, de azt mondan, hogy én egy törvényjavaslatot általánosságban elfogadok és aztán módosítást nyújtom be, amely szerint az egész törvényjavaslatot kihagytam kiváon, hogy helyes e ez, vagy nem, azt a nagyméltóságú Háznak a megtevéssére bízom és ugyancsak a nagyméltóságú Háznak a megtevéssére bízom, hogy mics-e nekem igazam, aki azt mondom hogy igem, módosítás ürügye alatt az egész törvényjavaslatot a szó szoros értelmében teljesen ki akarták hagyni. Már most, azt elhagyok, azt nem fogadtam volna el általánosságban sem, hanem azt mondtam volna, ezt a törvényjavaslatot nem fogadjuk el, hanem helyette a következőt proponáljuk: stb. Ez lett volna a parlamentárs, egészen határozott, világos eljárás. Más szóval nem illetttem; ez az enyém. Es ha mi haladunk és rossz uton haladunk és ha mi most már abban az irányban, amint nagyméltóságod mondta, puhulunk és rosszabb a mi feltevésségünk és eljárásunk, hát nem az enyém az, hanem azoké, akik ezt a javaslatot ki akarták fogadni a sarkából.

Gróf Zichy Nándor: Kérem, én nem puhulásról, sem egyéb ilyesmiről nem beszétem!

Elnök: Bezárja a vitát és szavazásra teszi fel a kérdést.

A főrendek általánosságban és részleteiben is elfogadják a törvényjavaslatot.

Az ülés egy órákor végződik.

BELFÖLD.

Lipót Szalvátor bucsuzása. Egy bécsi táviratunk jelenti, hogy Lipót Szalvátor főherceg ma Zágrábra utazott. A főherceg, ki Zágrábról már a minap elköltözött, most csak családjaért és azért tér oda vissza, hogy véglegesen elbucsúzzék attól a várostól, amelyben éveken át lakott. A zágrábi lakosság ugyan elállott a fiáklásmenet rendezésének tervétől, de azért, mint levelezünk írja, nagy ovációkban fogja részesíteni a főhercegi párt.

Az országgyűlési szabadalvópárt báró Podmaniczky Frigyes elnökével tartott mai értekezletén tárgyalás alá vette s Fischer Sándor előadó ismertetése után vita nélkül elfogadta a közérdekű öntöző csatornák létesítéséről szóló törvényjavaslatot, továbbá a ruma—kénaki helyi érdekű vasut engedélyezésére

vonatkozó törvényjavaslatot (előadó Kovács Pál). Végül megválasztotta az értekezlet a végrehajtó bizottság tagjának Kornis Ferencet.

Békésmegyék a miniszterelnök. Nagyjelentőségű terv kivételében érdekében járt tegnap a kormány-nál Békésmegye törvényhatóságának küldöttsége. A hármás Körös tudvalevőleg az egyetlen magyar folyó, melynek szabályozása véglegesen be van fejezve s most már hajózáható tételét kéri a vármegye, ami néhány duzzasztó zsilip építésével — az elkészített tervek szerint körülbelül négy millió korona költséggel — elérhető. A küldöttség Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter delegált tiz órákor fogadta s miután dr. Lukács György főispán bemutatta, dr. Fábry Sándor alispán terjesztette elő a vármegye kérelmét, statisztikai adatokkal is bizonyítván a terv életrevalóságát és szükségességét. Nemesak Békésmegyéből, de Arad egy részéből, Csanádból és Csongrádból is, ha hajózáható lesznek a Körösök, a gabonát fele annyi fuvardíjjal lehet Pécsig, sőt Passauig szállítani, mint most vasuton Budapestig. Ez óriási differencia a gazdáknak, akik ez uton remélnék kárpótlást azért a sok millióért, amit a Körösök szabályozásába hozzájárulás címén beletektek. A miniszter örömmel fogadta a vármegye kezdeményezését, elismerte a terv nagy horderejét és életrevalóságát, sőt szükségességét is. Hangsúlyozta, hogy tényleg aktuális a terv és helyes az alispánnak az a kombinációja, melylyel a Körösök hajózását a tervezett új Tisza-Duna-csatornával hozza kapcsolatba, mert e csatornának természetes háttere a Körösök medencéje, melyek által éppen az Alföld szíve vonatható be a hajózási rayonba. Végül megígérte, hogy amint az ideje elérkezik és az anyagi eszközök rendelkezésére állnak, napirenden tűzi az ügyet.

A deputáció délután öt órákor tiszteletig Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternél, ki szintén a legnagyobb készséggel ígérte meg a terv pártolását, elismervén annak — főképp a gazdaságosság érdekében való — nagy horderejét. A küldöttség azzal az impresszióval távozott, hogy a terv megvalósítása a közel jövőben várható.

Összeferhetetlenségi ügyek. A képviselőház összeferhetetlenségi bizottsága Apáthy Péter elnöklésével ma ülést tartott, amelyen a következő összeferhetlenségi bejelentések kerültek napirendre:

Szmalovszky Valér (a Magyar Fém- és Lámpagyár részvénytársaság igazgatósági tagja); Sámuel Lázár (a Rigler-féle papír-gyár részvénytársaság igazgatósági tagja); Rosenberg Gyula (az Adria tengerhajózási részvénytársaság, a Danubius halógyár részvénytársaság igazgatósági tagja); Radocza János (a Magyar Villamosági részvénytársaság és a Senkiletele vasgyár felügyelő bizottsági tagja, továbbá a Rigler-féle papír-gyár igazgatósági tagja, a Telefon Hírvonalak r. t. igazgatósági tagja, amely az Operával van szerződéses viszonyban); Pulszky Agost (a Salgotarjani Kőszénbánya részvénytársaság felügyelő bizottsági tagja, továbbá igazgatósági tag a magyar helyierdekű vasut részvénytársaságnál és a Nicolson-féle gépgyárnál); Polgák Béla (az Altalanos Vagyonközösségi Társulat elnöke, továbbá a Vulkan-gépgyár részvénytársaság elnöke); Perczel Béni (a győri szeszgyár igazgatósági tagja); Országh Sándor (a Ganz gyár és a budapesti Alagut-társaság igazgatósági tagja, továbbá a Magyar Asztaltársaság igazgatósági tagja, továbbá elnöke a Magyar Asztaltársaság részvénytársaságnak és a Magyar Vilamos részvénytársaságnak); Matuskó Péter (a Hungaria mütárgya és vegyipar részvénytársaság igazgatósági tagja). Továbbá a gróf Wenckheim Frigyesre, Széjhely Gyulára és Kiss Ferencre vonatkozó, az előző ülésekből visszamaradt bejelentések.

A bizottság a Láng Lajosra, Wenckheim Frigyes grófra, Pulszky Agostra, Országh Sándorra, Matuskó Péterre, Rosenberg Gyulára és Kiss Ferencre vonatkozó bejelentések dolgában kimondta, hogy a bejelentések alapján összeferhetetlenség esete nem forog fenn. A Szmalovszky Valérra, Sámuel Lázárra, Neményi Ambrusra és Széjhely Gyulára vonatkozó bejelentéseket tárgyalatnaknak jelentette ki. Végül Radocza Jánosra, Polgák Bélára és Mattekovics Sándorra vonatkozó, több címen történt bejelentésekre nézve azt találta a bizottság, hogy résztart tárgyalatnak, résztart bennök összeferhetetlenség esete nem forog fenn. Perczel Béni gátolva volt a mai ülésen való megjelenésben, s ezért az ő ügyének tárgyalását elhalasztotta a bizottság. Ezzel az ülés véget ért.

A csongrádi mandátum. Csongrádról táviratkozzák, hogy a csongrádi szabadalvú polgárok küldöttsége tegnap Vadnay Andr főispánnal tiszteletgöti és telajánlotta neki a kerület jelöltségét. Vadnay főispán még nem nyilatkozott vajjon elfogadja-e a je-

lőtséget vagy sem. Az esetben, ha Vadnay nem reflexálna rá, úgy Ciacrisis vármegyei főjegyzőt fogják felépíteni.

Katolikus nagygyűlés. Ma tartották a katolikus körök országos nagygyűlésüket, melyen több mint száz katolikus kör képviseltette magát. A gyűlést mise előzte meg az egyetemi templomban. Mise után a Katolikus Kör díszteremben gyűlte egybe a résztvevőket. Ott voltak: Gróf Csáky Károly váci püspök, gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök, gróf Zichy Nándor, gróf Zichy Aladár, Molnár János, Major Ferenc, Juriss Mihály országgyűlési képviselők.

Az ülést gróf Zichy János elnök nyitotta meg nagy beszéddel, melynek bevezetésében a megjelent püspököket üdvözölte. A szövetségnek — úgy mond — két főcélja van; az egyik a benne levő erkölcsi erő által minél több katolikus kört létesíteni, — a másik: az egyesült katolikus társadalmi tényezőket állandóan irányítani. Főll kell ébresztetni a szunnyadó erőket, hogy aztán elsöpörhessük a fölmerülő akadályokat. A szövetség nem politikai, de a közéletbe be akarjuk vinni a katolicizmust, hogy megmegerítse az erkölcsi csökkenést. A társadalom és politikában egyaránt kezd hódítani a letelekzetlenség szelleme. Ez ellen folytat a szövetség hadjáratot, kivívni meggyőződését az élet minden tevékenységébe. E cél elérésére hajlandók vagyunk minden áldozatra. A külföldön, például Francia- és Olaszországban, a legszabadabb államokban a legvirágzóbb a katolikus élet, és minél erősebben dúl az állam életében az ateizmus, annál szívósabb a katolikusok összetartása és ellenállása.

Eljenzés követte az elnök szavait. Ezután azt indítványozta az elnök, hogy távirati üdvözlést küldjenek a pápához, a királynhoz és a hercegprímáshoz. Erre dr. Gyárfás Ödön felolvasta a gyűléshez érkezett üdvözlő táviratokat és leveleket, majd elterjesztette az igazgató-tanács jelentését.

Következett Andor György primási szertartó előadása: A katolikus körök teendőiről a katolikus hitélet emelése körül.

Utána a *nyugtalapszágyi* kat. kör elnöke szólt fel és ajánlotta, hogy a tót anyanyelvű keresztény hitelek számára adják ki tót nyelven is a Szent István-Társulat kiadványait.

A délelőtti ülésnek nem volt más tárgya és ezzel véget ért. Ülés után diszebéd volt a kör életében.

Ebéd után újra összeült a kongresszus és folytatta tanácskozásait. Elsőnek a központi titkárt tette meg kimerítő jelentését, majd a pénzümári számadozókat mutatták be. Azután Zinszky János tartott előadást a katolikus egyesületek kötelességeiről, tekintettel a nép anyagi érdekeire. Ez irányban több határozati javaslatot terjesztett elő, amelyet elfogadtak.

A választások során alelnöknek választották *Mattyasovszky* Alajost és új bizottsági tagoknak *Gieswein* Sándort, *Kincs* Istvánt és *Vörös* Bélát. Erre Boromissa Tibor kanonok rövid zárbeszédében összefoglalta a kongresszus munkásságát és berekesztette a nagygyűlést.

Tránsvaalból kiutasított magyar állampolgárok. A *M-g* egy zágrábi tudósítása szerint a horvát bán a tartománygyűlés egyik bizottságában egy hozzáintézet kérdésére kijelentette, hogy ő a közös külügyminiszternél lépéseket tett az iránt, hogy a délafrikai háború alkalmával a délafrikai köztársaságok területéről kiutasított horvátországi magyar alattvalók megsértett anyagi érdekeinek kárpótálása érdekében a monarchia Angliánál érvényesítse befolyását. A külügyminiszter erre kilátásba helyezte az ez iránt megindítandó akciót, mely a bán tudomása szerint már folyamatba is van téve.

A fumei községi választások. Fiuméből távirják a *Politikai Értesítőnek*: Fiumében egy idő óta nagy a nyugtalanság a városi képviselőválasztások kiírásának késlekedése miatt. A helybeli autonóm párt a város országgyűlési képviselőjéhez, gróf *Bathányi* Tivadarchoz fordult, megkérve őt, tudassa velük, mikor fognak a választások megtartatni s egyuttal közölni velük az autonóm-egyesület már rég felterjesztett alapszabályainak sorsát. Gróf *Bathányi* válasza most érkezett le s ennek tartalma a következő:

A választás ügyében érkezett a miniszterelnökkel s ez értekezés eredményeképpen tudomásul hozza, miszerint a miniszterelnök az alkalommal újból is közölte vele, hogy már régebben elhatározta volt, hogy a reprezentanza választások a folyó év késői őszi, vagy a tél elején tartassanak meg. E célból már elrendelte, hogy a választási névjegyzékek sürgősen egybeállíttassanak és a törvényes időre közzé kell tenni és intézkedni, hogy e tekintetben késedelem ne alijon elő. A választások legkésőbb jövő év január hó végéig tényleg meg fognak tartatni. Az autonóm egyesület alapszabályai tekintetében pedig közölni, hogy a helybeli miniszterelnök egy ízben azok módosítását kívánta, egy ízben pedig a tagok névsorának kiegészítését követelte. A helybeli miniszterelnök rendelkezéseit megjelölően átdolgozott alapszabályokat és a kijavított névjegyzéket értesülési szerint folyó év június hó 21-én mutatták meg Fiumében az illetékes hatóságoknak. De a miniszterelnök mindezeidig nem terjesztették föl azokat. Erdeklődően az ügy iránt az egyesület elnökségének ajánlotta volt, hogy közvetlenül a miniszterelnökhez nyújtsa be alapszabályainak módosított szövegét. Ez megtörtént s a miniszterelnök kilátásba

helyezte, hogy ez ügyet most már minél előbb el fogja intézni. Minthogy azonban ez ügyet most intézik el, nem adhat információkat az időszertint még az elintézés módjairól. A kormányzóságához sem, a városi hatóságokhoz sem érkezett semmiféle rendelet. Ezzel szemben gróf *Bathányi* Tivadart az a távirati helyreigazítást küldte Fiuméba, hogy a miniszterelnök neki, ha jól emlékszik november 14-én megmondotta, hogy intézkedni fog, miszerint a választási névjegyzékek sürgősen közzé kell tenni, másnap pedig arról értesítette, hogy ily sürgőst rendeletet tényleg már kiadott. Ha tehát a *Bilancia* értesülése szerint ez a rendelet november hó 19-ig Fiuméba nem érkezett, úgy az mostanáig már bizonyára a kormányzó kezei között van.

KÜLFÖLD.

A khinai háború.

Washington, november 20.

Conger táviratai azt gyaníttatják, hogy abban az esetben, ha a hatalmak megmaradnak annál a követelésöknél, hogy a bűnös hercegeket kivégezzék, valószínűleg meg fogják gyilkolni a *khinai császárt*. Az amerikai követ attól fél, hogy a *béke egyáltalában nem fog helyreállni*, ha a hatalmak nem engednek követelésükből.

London, november 20.

A *Times*nek jelentik Pekingből november 18-ikáról: A khinai császárnak november 13-iki ediktuma megerősítette a pekingi követeket abban az elhatározásukban, hogy a *főlközi vezérek kivégzését követeljük*.

Berlin, november 20.

Pekingből jelentik, hogy gróf *Waldersee* megakadályozta a további fosztogatást és Csüli tartományban helyreállította a rendet.

Waldersee megjegyezte, hogy a Tiencínbe vívó vasutat december 15-éig át fogja adni a forgalomnak.

Sirt Rober Hart szerint a hosszas fogság egészen *tönkre fogja tenni Khina kereskedelmét*. A vámbevétel ez évi augusztusban 850.000 táellel kevesebb volt, mint a múlt év meg-elő hónapjában.

Peking, november 20.

Pekingben a közegészségi viszonyok az idegen csapatok bevonulása óta nagyon kedvezőtlenek. A khinaiak közül sokan meghaltak himlőben és más betegségekben. Minthogy a benszüllöttek attól tartanak, hogy az idegenek megzavarják őket halottaik temetésében, bár külön proklamációkban megnyugtatták őket, a *hottestek legnagyobb része eltakarítatlan marad*. A benszüllöttek házaiknak kitakarítása szintén olyan dolog, ami a szövetségesek intézkedésére szorul. E házakban ugyanis föhalmozódik a szenny s ha ezen nem változtatnak, nagy veszedelem, *borzasztó járvány származhatik belőle* s ez most, mikor olyan sok idegen csapat van Pekingben, súlyos következményeket vonna maga után.

Khinai vita Berlinben.

Berlin, november 20.

A birodalomgyűlés ma folytatta a *khinai pótló költségtérítés* tárgyalását.

Passerhaus szembeszáll *Bebel* tegnapi fejtegetéseivel, amelyek elítélik a khinai politikát, pedig annak idején *Bebel* is egész en természetesen taláta *Kiaocsao* megszerzését. Nem fogadható el az az állítás, hogy a hittérítő elárasa adott okot a khinaiak kihágásaira. Mi — mondja a szónok — teljesen jogosnak tartjuk a kormány khinai politikáját, helyeseljük a páncélos-hajóraj kiküldetését is és a német politika szép sikerének tartjuk *Waldersee* kinevezését. Örvedetes dolog a hatalmak egyetértése és a német-angol egyezmény, amelyhez a többi hatalmak is csatlakoztak.

Richter szerint *Kettler* meggyilkolása után szükség volt a katonai erőkiegészítésre. Az azonban több mint kérdéses, hogy szükséges volt e egy páncélos hadosztály kiküldése. A császár nyilvános nyilatkozatainak a célja nyilván az volt, hogy hangsúlyt csináljon a nép közt. A császárnak előzetesen az illetékes miniszterekkel kell értekeznie e nyilatkozatok tartalma és alakja iránt. (Helyeslés) akkor sok sértő és kedvetlenséget keltő dolog elmaradna. Nem kellene, úgy mint e beszédekben történt, a politikát és a vallást egybekapcsolni, mert különben mind a kettőt elrontják. Ez különösen áll a missziókra. A német khinai politikának nagy hibája volt az, hogy Oroszországgal és Franciaországgal szövetséget kötött, hogy a japán-kinai háború után a japánokat feltartóztassa.

Gróf *Balwo* birodalmi kancellár még egyszer utal azokra az okokra, melyek az akkor előző *Hohenlohe* herceget a birodalomgyűlés egybehívásáért visszatartották. Különösen egy lap impresszionálta őt, mely összekötöttségben áll egy kiváló parlamenti tér-fuval, akinek ékesszólását épp most csodáltuk. (Vi-

haros derűtlenség.) A kancellár felolvassa a *Freisinnige Zeitung* július 4-iki cikkét, mely a birodalomgyűlés egybehívását célszerűtlennek mondja. Nem árulok el tüköt, ha azt mondom, hogy én azok közé tartozom, akik elismerték azokat az igen komoly és fontos okokat, melyek a birodalomgyűlés egybehívása mellett szóltak. (Helyeslés balról.) De mikor azt a cikket olvastam (Nagy derűtlenség,) így szóltam magamban: Richter tekintélyével nem mérközhétel (Zajos derűtlenség); csak annyit mondhatok, hogy ha ismét hasonló eset fordul elő és ha akkor is én állok ezen a helyen: önkö egybe fognak hivatni. (Nagy derűtlenség, élénk tetszés.)

Richter képviselő azt a véleményét fejezte ki, hogy az orosz kiűritési javaslat ellenünkben való kedvetlenségre vezetődj vissza. Ez nem áll. Ez a feltevés kicsinylését jelentené az orosz politika tárgyilagosságának és higgadságának. A legkevésbé irányul a kedvetlenség a főparancsnokság ellen, melyet első sorban az orosz cár tett le a mi kezünkbe. A vélemény csere a kiűritési javaslatot illetően a legelőkényebb alakban folyt és semmi élességet nem hagyott hátra. Teljesen valótlán, hogy mi ráérőszakoltunk volna a hatalmakra a főparancsnokságot. A főparancsnokságra vonatkozó nézetesere egy kivülről hivatalos uton hozzánk jutott kezdeményezésen alapult. Többet erről nem mondhatok, mert *uralkodók közti eszmecsere*ről van szó. Vannak esetek, melyekben az állami érdek lezárja az ajkakat. És én az állami érdek magyabbnak tartom, mint azt az óhaj, hogy Richter képviselőnek egy kérdésére válaszoljak. (Derűtlenség.)

A birodalmi kancellár ezután *Bebel*nek a missziók ellen intézett támadásával foglalkozik és kijelenti, hogy nem fogja magát ez által arra csábítani, hogy a katolikus missziókat kedvezőtlen megkülönböztető elbánásban részesítse. Nagyban becsülendő válik *Anser* püspöknek, hogy missziót német oltalom alá helyezte. Továbbra is védeni fogjuk azokat és épp úgy, mint a Keleten, a katolikus missziók feletti protektorátusunk gyakorlatát *Khinában* is oly becsületbeli kötelességnek tartjuk, mely alól nem fogjuk magunkat kivonni. (Élénk tetszés a centrumban.) A leggyezyekben kevésbé fontos volt a torna, mint a lényeg: a javaslat formulázása a rémtettekben bűnös személyek kinyomozása és megbüntetése céljából. A cél el van érve.

Richternek a *császári beszédek* fölött gyakorolt kritikáját illetően a birodalmi kancellár kijelenti, hogy az alkotmány szerint a birodalmi kancellár felelős a császár rendeleteiért és intézkedéseiért. A császár beszéde azonban e két kategória egyikébe sem esik. De ő egy pillanatig sem szeretne kétséget fennhagyni az iránt, hogy *elvallja a teljes erkölcsi felelősséget* a császár beszédeiért, melyeket a nemzet nagy többsége sem ért félre. (Helyeslés a jobboldalon.)

A császár *bremerhaveni beszéde* oly pillanatban mondatott, mikor azt kellett fölteni, hogy a Pekingben körtülzart európaiakat mind meggyilkolták. Csak természetesen volt, hogy a császár e pillanatban és az alkalommal *mint katona beszélt és nem mint diplomata*. Hogy a diplomacia rövidséget ne szenvedjen, erről bízzák én rám a gondoskodást. Egyébként kijelentem, hogy *egy derek német gránátos kis ujuja többet ér nekem, mint az egész gaz boxer esőcsélek*.

A császár *Richter* által idézett *bremerhaveni beszéde*ben karakterizálta politikánk céljait de az a kifejezés, hogy a jövőre nézve fontos nagy kérdésekben nem engedjük magunkat félreitolni, még nem foglalja magában azt a tendenciát, hogy be akarunk avatkozni oly kérdésekbe, melyek nem tartoznak ránk. Ily kérdésektől a jövőben is távolmaradunk de a többi hatalmakkal való egyenrangúságot és azt a jogot, hogy a világban szavazatunk legyen, ne engedjük magunktól elrabolni. (Élénk tetszés.)

Khinában nem állunk egyedül a sikon: hat más hatalom is, részben sokkal jobban angazsálva van. Volt idő, mikor Németországnak az egységhez való ogát kétségbevonat és Németországból csupán földrajzi fogalmat akartak csinálni, és ki akarták verni Németországot lefejből: a nagyhatalmi viszketeget. De nagyhatalommá lettünk és isten segedelmevel az is maradtunk. Megmaradtunk ama véleményünk mellett, hogy egy nagy nemzet azt a jogát, hogy megfontolt világpolitikát kövessen, sem elragadni, sem korlátoztatni nem engedheti. (Élénk tetszés és mozgás.)

Kardori és *Richter* rövid megjegyzése után az ülés véget ért.

HIREK.

A gránátosnak a csontja meg a kis uja.

Gróf Bülow, a német birodalom kancellárja, szerencsésen kezdi meg pályáját.

Már a kinevezése általános tetszéssel találkozott nemcsak a külföldön, hanem otthon, Németországban is, ami nem csekély dolog. Első kancellári beköszöntője pedig a birodalomgyűlésen olyan fényesen sikerült, hogy minden várakozást meghaladt s utóntfélen mondogatják már, hogy a császár végre megtalálta — Bismarck utódját.

Bülow magatartása és szónoki allúrija valóban emlékeztetnek is a vaskancellára, csak a modora egy kicsit simább, szeretőre-méltóbb. Mai beszédében azzal tette magát hasonlatos nagy elődjéhez, hogy ő is Richtert, a *Freisinn* vezetőjét nézte ki magának áldozati bárányul s derekasan leteremtette, habár csak keztyűs kézzel és nem olyan kegyetlenül, mint Bismarck szokta vala. Bismarck-vonás volt tegnapi beszédében a Bonaparték szabad bírálat s mai beszédében a saját császárja megítélése, kinek egyik ismeretes beszédére azt mondta mentsegiül: *A császár mint katona beszélt s nem mint diplomata*. A diplomácia dolgában majd felezi ő a császárt, bízzák ezt csak rá, tette hozzá kancellári önérettel.

És hogy a hasonlatosság még teljesebb legyen, *pendantj*t szolgáltatva Bismarck egyik leghíresebb mondásának. A vaskancellár ugyanis, mikor a bolgár kérdés volt tárgyalás alatt, azt mondta, hogy Bulgária neki Hekuba s hozzátette:

— *Egy pomerániai gránátosnak a csontjait nem kockáztatnám egész Bulgáriáért.*

Gróf Bülow pedig, a kínai kérdéstről szólva s a németek kínai kegyetlenkedéseit takargatva, ezt a mondatot eresztette meg:

— *Egy német gránátosnak a kisujja többet ér nekem, mint az egész gaz bozser csészelék.*

Annyira azonban már nem ment el a mai kancellár Bismarck utánzásában, hogy azt mondta volna, hogy Khina neki — Hekuba.

Budapest, november 20.

— **BUDAPESTI NAPLO.** November 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul köldhessük tovább.

— **Kihallgatás a királynál.** A király ma reggel kíséretével együtt Gödöllőről a fővárosba jött és délelőtt tíz órakor általános kihallgatást adott. A kihallgatáson megjelentek: *Spevez* István, a hétszemélyes tábla elnöke és *Berezevics* Albert tükös tanácsosok, *Mihályi* Viktor gör. kat. érsek, a Vörösmarty-szoborbizottság elnökségének küldöttsége együttesen: *Perzel* Dezso, *Falk* Miksa, *Halmos* János, *Márkus* József, gróf *Keglevich* István, *Kornfeld* Zsigmond vezérigazgató, *Rákosi* Jenő, *Szil* Kálmán, *Thék* Endre és *Vézi* József; továbbá *Bónó* Géza, a közígazgatási bíróság ítélőbírája; *Halasy* Pál és *Halász* Károly vezérőrnagyok. *Mándy* Lajos, *Szterényi* József és *Robitsék* Sándor államvasuti igazgató, miniszteri tanácsosok, *Kürthy* Lajos, *Csillaghy* József és *Urbán* Iván főispánok, *Csabay* Béla, *Bertalan* Lajos és *Halász* Ferenc osztálytanácsosok, *Csik* Ferenc, *Bauer* Ferenc, *Kasza* Ignác, *Rupprecht* Henrik, *Ratkovics* János és *Zerbs* Gusztáv ezredek. *Csanády* Frigyes, *Weber* Adrianna és *Henriquetz* Károly lovag alezredek, *Malek* Lipót főhadbiztos, *Kirschák* József és *Czakó* Adolf műegyetemi tanár, *Perner* Gyula főfelügyelő, dr. *Badić* Ferenc gymnasiumi igazgató, *Lathóczy* Mihály és dr. *Gombocz* Zoltán tanárok, továbbá *Staudner* Emil kir. tanácsos és *Kunlik* Emil könyvtáros.

Ma délután katonai jellegű udvari ebéd volt. Ő felsége a király *Windischgrätz* Lajos herceg lovasági tábornok és báró *Krieghammer* közös hadügyminiszter között foglalt helyet. Azonkívül jelen voltak: lovag *Czibulka*, *Gaudernak*, *Durman*, *Cesznák* altábornagyok, gróf *Attems*, *Basler* és *Schneller* vezérőrnagyok, *Bartha* vezérőrnagy, *Keresztes* tábornok-hadbíró, *Biró*, *Suchy*, *Panajott*, *Günzl*, *Schmidt*, *Ludman*, báró *Maasburg*, *Seibt*, *Blaschka* és *Hoffmann* ezredek, *Papp*

ezredek-hadbíró, dr. *Zgorzski* lovag főőrzsorvos, *Liechtenstein* herceg, első főudvarmester, gróf *Paar* lovasági tábornok és *Bolfas* tábornok, főhadsegédek, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, lovag *Rohm* ezredek és *Pitlik* őrnagy. A király holnap este *Wallseeba* utazik *Mária Valéria* főhercegnő látogatására. Ott pár napig marad s már a jövő hétfőn ismét visszatér Budapestre, amikor ismét általános kiballgatást ad. Erre előjegyzéseket elfogad a budai királyi várakban lévő kabinetiroda.

— **Vilma királynő esküvője.** Hágából értesít levelezünk, hogy *Vilma* királynő esküvője a jövő év január 31-én lesz.

— **A Lónyay-pár Budapestén.** Gróf *Lónyay* Elemér és neje *Stefánia* belga királyi hercegnő ő fensége ma délután néhány napi tartózkodásra Budapestre érkezett. Házassága óta gróf *Lónyay* Elemér megfordult ugyan már Budapestén, de fenséges neveléssel együtt ezuttal először időzik körünkben, ahol bizonyára mindenki meleg szeretettel fogadja a grófi párt. A Hungária-szálló első emeletén a Dunára néző szobákban lakik a grófi pár és kísérete. Megérkezésük után meglátogatták gróf *Lónyay* édesanyját *Róza*-utcai lakásán. A közönség felismerte a kocsiából kiszállt látogatókat és lelkesen megjelentek őket. Este hat órakor hazatértek, mert tudták, hogy *Laxenburgból* fel fogja őket szólítani Erzsébet főhercegnő. És így fél hét órájában csakugyan megszólalt a telefon magyarul: — A fenséges asszonynyal szeretnék beszélni, szólalt meg egy kedves csengésű hang, maga *Stefánia* hercegnő leánya.

A másik pillanatban a szolgál lefutott a lépcsőn és a fenséges asszony helyett néhány szót mondott bele a telefonba. A grófi pár foglyétéről tudakozódott a főhercegnő és erre kapta meg a megnyugtató választ.

Este fél 8 órakor *Lónyay* Elemérék megébredtek és aztán visszavonultak.

— **A Kisfaludy-Társaság díszülése.** A Kisfaludy-Társaság november 25-ikén *Vörösmarty* Mihály születése századik évfordulójának vasárnapján délelőtt tíz órakor az Akadémia dísztermében rendkívüli ünnepélyes közgyűlést tart. A közgyűlés tárgyai: 1. *Beóthy* Zsolt előki megnyitó beszéde. 2. Szózat, *Vörösmarty*tól, szavalja *Somló* Sándor r. tag. 3. *Vörösmarty* és a magyar nemzeti politika, *Berezevics* Albert rendes tagtól. 4. Utóhang *Cserhalomhoz*, *Vörösmarty*tól, szavalja *Somló* Sándor r. tag. 5. *Vörösmarty* mint epikus, *Rákosi* Jenő r. tagtól. 6. A magyar költő, *Vörösmarty*tól, szavalja *Somló* Sándor r. tag. 7. *Vörösmarty* mint lírikus, *Vargha* Gyula r. tagtól. 8. *Vörösmarty*, költemény, *Kozma* Andor r. tagtól. 9. Szózat, éneklé a *Budai Dalárda* énekkara.

— **Automobil közlekedés Nagyvárad és Debrecen között.** Ha el nem posványosodik az ügy, mielőtt a kivitelt stádiumába jutna, nemskára automobil kocsik közlekednek Nagyvárad és Debrecen között. A tervet egy értekezlet tárgyalta le a napokban a nagyváradi székház nagytermében. Ezen részt vett a vállalat tervezője, dr. *Bárdy* József budapesti ügyvéd is. Előterjesztésében elmondta, hogy naponta ötször közlekednének a kocsik a két nagy város között s olcsóbb jegyekkel utaznék a publikum, mintha vasuton tenné meg az utat. Azonkívül egy zóna-vonatot is tervezték Nagyvárad és Berettyó-Ujfalu között. Az értekezlet kimondta, hogy a közlekedésnek ez az új módja igazán szükség s egy albizottságot küldtek ki arra, hogy nyélbe üsse a tervet. Ez a bizottság eljárás az, ami miatt mi az elposványosodástól féltjük az akciót.

— **Beniczky főispán jubileuma.** *Beniczky* Ferencnek, Pestmegye főispánjának jubileumát a hó 24-én, szombaton tartják meg, éppen tíz esztendősfordulóján annak a napnak, amikor a főispáni székház ünnepélyesen beiktatták. A jubiláris ünnep programját a kiküldött bizottság már végleg megállapította. A jubileum időzóna a november 24-én, délelőtt 11 órakor tartandó rendkívüli díszközgyűlés lesz. Itt két hivatalos beszédet mondanak. Az egyiket a tisztviselő nevében, a másikat egy bizottsági tag mondja Pestmegye közönségének megbízásából. Ezután azt a díszalbumot nyújtják át a jubiláris főispánnak, amelybe a megye tisztii és hivatalnokai karának arcképei lesznek befoglalva. Majd a küldöttek tisztelgése következik. A megye összes városai és községei képviselítetik magukat. Befejezésül díszbéd lesz a Hungária-szállóban.

— **A német nagykövet ünnepe.** *Eulenburg* herceg bécsi német nagykövet és neje ma ezüstmenyegzőjüket ülik Bécsben. Ez alkalomból sok felől üdvözölték őket és *Ferenc József* király a legmelegebb és a leghízelgőbb hangu táviratot küldte nekik. *Vilmos* császár arany serlegét küldött a hercegnek. Személyes üdvözlésre gróf *Hochberg* főintendáns és báró *Wedel* kamarás érkeztek Bécsbe. Este szükkörű ebéd volt, aztán pedig fogadás, melyre a diplomáciai kar és az arisztokrácia, valamint a német gyarmat számos tagja jelent meg.

— **A borzslói merénylet.** *Berlini* tudósítónk táviratozza: *Schnupka* Zelmát jövő szerdán szállítják az elmebajosok házába. A merénylet asszony már régóta elmebajos s az utcán minden ok nélkül meg szokta támadni az embereket. Ezelőtt két héttel egy kereskedő leányát az omnibuszban a legdurvább módon sértegette. A merénylet után *Vilmos* császár *Gross-Strelitz*ben számtalan üdvözlő táviratot kapott. A többi közt a persu sah és az egyiptomi kedve is gratulált neki. A császár táviratilag köszönte meg a szultánnak a borzslói eset alkalmából küldött üdvözlő táviratát és hozzátette, hogy szerencsére csak egy örült asszony jelentéktelen cselekedetéről van szó.

— **Az erzsébetvárosi templom megálása.** A Szegényház-téren épült erzsébetvárosi templomot ma délelőtt áldották meg. A bejárat előtt díszruhás rendőrök álltak, s körülöttük nagy számban foglalt helyet a főváros lakossága. A templomba csak meghívott közönséget engedtek de így is megtelt a templom hajója. A szentély padsoraiban ültek: *Tarkovitch* József miniszterelnöki államtitkár, *Förster* Gyula és *Popovich* Sándor miniszteri tanácsosok, *Steindl* Imre műegyetemi professor, a templom építője, *Vörödy* Árpád apátkanonok, *Hoffmann* József kultuszminiszteri osztálytanácsos, *Hosvay* Lajos, a műegyetem rektora, *Csahor* Béla egyetemi professor, *Eszlary* Sándor, a kerület elöljárója, valamint a kerületi bizottsági tagok.

Kohl Medárd címzetes püspök először körüljárta a templomot dr. *Nemes* Antal budavári apátplébános-sal. *Tótfalussy* Béla erzsébetvárosi plébános, dr. *Purt* Iván tanulmányi felügyelővel, a káplánnal és a kis-papokkal. A püspök megszentelte a templom falát s csak azután becsatolták be a közönséget. A papság a főoltárhoz vonult, miközben a mindszentek imádságát énekeltek. *Kohl* Medárd izsoppal megszentelte a templom belső falát és a mellékoltárokat. A szentelés befejeztével a püspök misét mondott. A templom hatalmas orgonája megszólalt, a kerületbeli árhabázak növendékei énekeltek. A megáldott templomban mindjárt megvált az első esküvő. *Tótfalussy* Béla plébános megkeresztelte *Uolaknád*t, a kis *Masirevics* Erzsébetet, s összeadta *Vidóssy* Józsefet *Hudomel* Klárával, *Kopics* Jenőt *Müller* Luízával. A templom ünnepies főlavatása azonban csak májusban lesz meg. Ezen részt fog venni maga a király is, amint részt vett alapkövétel letételénél. A főszentelést a hercegprímás végzi. A templom görökus stílusban építve, két magas tornya északnyugati részen emelkedik. Ablakait magyar szentek képe díszíti. A szentély hét ablakán tizenegy magyar szent képe van, középen *Szent István* és *Szent Adalbert* alakjával, ez alatt pedig két kép látható, amelyek egyike azt a jelenetet ábrázolja, amint *Asztrik* püspök *Szent István*nak a koronát hozza, a másik képen pedig *Szent István* főpapjánia a koronát *Szűz Máriának*. A baloldali kereszthajó öt ablakán egy képsorozat látható *szűz Mária* életéből vett jelenetekkel. A kápolnák és a hajó ablakainak legnagyobb része különböző szentek képeit ábrázolja, amelyek közül fölöttük két nagyobb festmény, az egyik *Szent Erzsébet* életének egy jelenete, az ezzel szemben lévő festmény pedig *Kalmazanti* *Szent József*, a piarista-rend megalapítója látható, amint a különböző nemzetiségű ijakat oktatja.

— **Az oláhok ünnepe.** *Belényesről* táviratozzák: *Belényesen* ma vette kezdetét a jubileumi év és a katolikus románok ünnepeként kétszázados évfordulójának ünnepsége. Délután remekül sikerült hangverseny volt. Az ünnepségeken szigorúan megőrzik az egyházas jeleket. Jó hatást tettek a növendékek hazafias és vallásos, magyar és román nyelvű szavatai. Az ünnepélyen jelen voltak *Pavel* és *Radu* püspökök is. A hangverseny után *Radu* püspök gyönyörű beszédet tartott, méltatva az uniót és *Pavel* érdemeit a vallás és a hazai kultúra terén. Este a gimnáziumot és a leánynevelő intézetet szépen kivilágozták, valamint a görögkatolikusok is a maguk házaik. Holnap a jubileum tulajdonképpen ünnep *Pavel* és *Radu* püspökök, *Lauran* pápai prelátus, *Sarkadi* és *Nyes* kanonokok és az összes belényesi papság társas misét mondanak, *Lauran* pedig emlékbeszédet mond. Ezután a főgimnázium zászlószenteslése következik. Este színelőadás lesz bállal egybekötve. A románok mai ünnepén a magyar intelligencia is szép számmal vett részt.

— **Pénz, rang, ordó.** Anglia már annyira befojeztetnek tekinti a boer háborút, hogy a vezérelemek megállapodtak már abban is, hogy a hazatérő hadvezérek micsoda kitüntetésekben részesüljenek. *Roberts* hercegi címet kap s azonkívül csinos kis summa, százezer font sterling nemzeti ajándékot. *Lord* *Kitchener* a térdszalagrend nagy, *Baden-Powell* tábornok pedig a térdszalagrend lovagkeresztjét kapja. Számukra pénzcsekében nem nyílvánul meg az elismerés.

— **A kisjenői vadászatok.** *Kisjenőről* táviratozzák: A főhercegi vadászatok mai eredménye: 764 nyul, 133 fácán, 6 fogoly, 6 bagoly és 10 különféle vad. — *Ludvig* Gyula, a máv. elnökigazgatója visszautazott a fővárosba, de pénteken visszatér *Kisjenőre*.

— **Kórházak vasárnapja.** A szamaritanus egyesület választmányja tegnapi gróf *Wenckheim* Frigyesné emlékülésével ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a kórházak vasárnapját ebben az évben is megtartja és az e célra szükséges pénzt gyűjtés útján szerzi be.

— **Alkik új hazát vásárolnak.** Hajdánban virágzó életet éltek a boerok a legdélibb Délafrikában: övék volt a Fokföld mindaddig, amíg szép rendbe nem hozták, míg viruló mezőgazda-ország nem lett az elhagyott vadonból. Anglia látta, megirigyelte, rárontott zsoldos katonáival s elvette tőlük. Akkor kapták magukat a boerok és Pretorius vezetője alatt családostul, barmostul felkerekedtek s észak felé vonulván, elfoglalták a vadont s meglepedtek ott. Embereikből, virágzó városok keletkeztek ott. Sőt a szerenese gazdag arany- és gyémántmezőket nyitott meg nekik, amittel még jobb módra jutott ez a dolgos nép. Anglia látta, megirigyelte, rárontott tavaly ilyenkor zsoldos katonáival s elvette tőlük hazájukat Transvaal és Oranjet. Egy egész nép lett hazátlan földönfutó. Az utolsó elnök, az öreg Krüger, a minap hagyta ott elpusztult hazáját és a Gelderland gőzösn utban van Európa felé. Mit keres Európában a beteg, öreg elnök? Régi hazáját semmiféle diplomatikussal nem lehet többé visszaállítani. Még csak nem is fogadják azok az európai udvarok, ahol meghallgatást remélt.

Mit keres hát Európában? Új hazát. Itt akarja megkapni, nálunk, ahol pénzért minden kapható. A közel jövő meg fogja mutatni, hogy még hazát is lehet vásárolni Európában.

Mert így áll az ügy: Krüger megmentett hazája kincstárából mintegy háromszáz millió forintot. Ezen a pénzen óriási földterületeket akar vásárolni Németországtól, amely Transvaaltól északra bírja a keletafrikai gyarmatokat. Az alkut már megkezdte a német kormánnyal a hollandiai kormány. Ezek a földek új hazát adnak majd a honukból kiveret boeroknak, igaz, hogy üserdő földi még e vidékeket és a föld üreket, de a boerok értenek az országosindulás munkájához. Bizonyára készülődnek már a véres csatatereken és a fölőgetett farmokon s mihelyt megjön Európából az öreg Krügerrel a válasz, hogy ime kialakították az új hazát, hosszú karavánokban megindul a vándorlás észak felé. Vajjon a legújabb hazájukból minős erőszak fogja ismét kikergetni ezt a sokat szenvedett népet?

— **Krüger.** Párisból késő éjjel telefonon azt a hírt kapjuk, hogy a Gelderland hajón holnap érkezik meg a volt köztársasági elnök Marcellusbe; ahol hivatalosan senki se fogadja. Elowe, titkára, akit Desibutban tett partra a hajó, beszél, hogy Krüger még mindig bízik a boerok jövőjében s nem adta fel a reményt arra nézve, hogy utóljára is az ő népe fog diadalmaskodni. — A transvaali követség jelenti hogy Krüger csütörtökön reggel hagyja el Marcellust, ahonnan Párisnak veszi útját. Itt nyolc napig tartózkodik. Ezen idő eltelte után egyenesen Hágába megy, ahol közölte azokat az iratokat, melyek a már ismertett leleplezéseket tartalmazzák. Krüger nem marad Belgiumban.

— **Lefoglalt angol gőzhajó.** New Yorkból táviratozzák, hogy egy Panamából odaérkezett távirat szerint a kolumbiai kormány a *Taboga* nevű angol gőzöst lefoglalta, száz katonát küldött a hajó fedelére. A gőzöst Buenaventura-ra vontatták. Az angol konzul táviratilag kereste meg kormányát a hajó kiadatása végett. Attól tartanak, hogy ennek az ügynek komoly következménye lesz.

— **Az Otthon a Vörösmarty-ünnepen.** Az „Otthon” írók és hírlapírók körének választásán, melynek kebeléből a Vörösmarty-szobor felállításának eszméje kiindult, küldöttségileg képviselteti magát a december elsején Székesfehérvárról tartandó országos Vörösmarty-ünnepen. A küldöttséget *Rákosi Jenő* elnök fogja vezetni, akinél az Otthonban jelentkezhetnek mindazok, akik a küldöttséghez csatlakozni kívánnak.

— **Felfüggesztett Chevra Kadisa.** Sátoralja-Ujhelyről táviratozzák nekünk, hogy helygymiszteri rendelettel felfüggesztették a hononai *Chevra Kadisa* működését. A felfüggesztés közvetlen oka hivatalos vizsgálat volt, amely jelentésem következtében rendeltetett el. A vizsgálat folvámán kiűnt, hogy az egyesület szabályellenes működést folytatott.

— **Imádság a birodalomgyűlésért.** A németországi evangélikus lelkészeknek, mint Berlinből benünket értesítenek, körrendeletben meghagyták egyházi hatóságaink, hogy a birodalomgyűlés ülészaka tartama alatt imádkozzanak azért, hogy a szónyegre kerülő törvényjavaslatok tárgyalásai a birodalomnak üdvére s boldogulására vájjanak. Az első ilyen imádságot vasárnap egy mise alatt mondák Berlinben.

— **Sírkészítő végrehajtó.** Nagyváradról táviratozza tudósítónk: A nagyváradi ügyészségnek ma

táviratilag jelentette *Berettyó-Ujjaluból* Anolai járásbíró, hogy *Dragovits* Lálman bírósági végrehajtó a rábizott hivatalos pénzéből *huszonkét ezer koronát elcsúszasztotta* és megszökött. *Ember Géza* vizsgálóbíró *Berettyó-Ujjaluba* utazott az ügy megvizsgálására.

— **A mérnökök mozgalma.** A *műszaki kamara* szervezésére vonatkozó javaslatot a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület, a Bányászati és Kohászati Egyesület és az Orsz. Erdészeti Egyesület küldöttsége ma nyújtotta át *Darányi Ignác* földmívelésügyi és *Hegedűs Sándor* kereskedelemügyi miniszternek. A küldöttség vezetője *Czigler Győző* mérnökegyesületi elnök volt. Mind a két miniszter szívesen fogadta a küldöttséget és kijelentette, hogy ismerik a magyar műszaki kamara sérelmeit és maguk is szükségét érzik annak, hogy a rendezés minél előbb bekövetkezzék. A rendezés a testületi szellem erősödését és a fegyelmelzetséget fogja eredményezni és a szakértelem megélhetését megkönnyítvén, az ipar terén mutatkozó anyaggazaráltsáknak is elejét fogja venni. A küldöttség tisztelettel egyuttal *Cseőrhédy Gyula* és *Nagy Ferenc* államtitkárnál is, akik szintén a legnagyobb rokonszenvvel nyilatkoztak a kérdés megoldásának szükségességéről.

— **A bérkecsai-tarifa védelme.** A főváros közlekedési ügyosztálya új bérkecsai árszabályzatot dolgozott ki. A tarifa ellen azonban sok a kifogás s többek között a rendőrség is azt mondja, hogy ő jobban meg tudta volna csinálni. Ezzel szemben a tarifa mesterei most kimutatják, hogy Budapesten a legolcsóbb a bérkecsai-tarifa az összes nagy városok között. Bécsben a távolság szerint fizetik a bérkecsit. Negyven krajcártól — egy forint hatvan krajcárig a város területén. Ennyit kapjaték egy utér egy egyfogatu kocsit, a kétfogatu pedig hatvan krajcártól két forint negyven krajcárig terjedő summát szerezhet egy uttal. Berlinben első és második utalvány bérkecsik vannak. A díjak valamivel nagyobbak, mint mindkét. Párisban az egyfogatunak két és fél, a kétfogatunak három frankot kell fizetni egy órára. Ejjel fél franktal többet. Péterváron a hatóság nem csinált árszabást. Ott alku dolga a kocsizás s azt kifejeztette a kimutatásból a közlekedési ügyosztály, hogy ez a város és az öreg Moszkva a legolcsóbb a kocsizás dolgában. A mi tarifánkhoz képest potomság az, amennyiért ott végig lehet hajtatni a városban.

— **Iskolaavató.** Az országos magyar izraelita közalap Máramaros-megye *Körösmező* községében felekezeti magyar népiskolát alapított. Az iskolát tegnap nyitották meg. A közalap elnökségét *dr. Mezey Ferenc* képviselte az ünnepélyen, aki hazafias szellemtől áthatott beszéddel avatta fel az iskolát.

Érős a meggyőződésünk. — ugymond — hogy előre elhagyott felekezeti intézményünk segítségére vagyunk, magyar műveltséget terjesztünk, az államnak munkás és hasznos polgárokat nevelünk, közalapunk az ország kulturális intézetei között szerény helyet kérhet magának és minden házái támogatására számítat. E meggyőződésből merítve erőnk és tovább haladva a megkezdett uton, iskolák alapításához fogtunk és így jutottunk el ide, e kies, ekkvűsi határszéli községbe, melyben e tisztas hajlék homlokán kibontottak zászlókat. Ezt a lobogót hazaszeret, vallásos létség és ember szeretet avatta szentté: tekintsenek rá meg rokonszenvvel! A mi célunk e helyen abban áll, hogy szegény hitorszoaink gyermekeinek hazafias neveléséről gondoskodjunk. Tiszteletben tartjuk az itteni testvérünk vallásos érzelmeit, mert közös hitünköz való ragaszkodásunkban vallásunk tennmaradásának egyik erős várat látjuk. Amde ők is belátják már ama ige valóságát, hogy szép az isteni tan, ha az világi ismeretekkel egyesül, de az vallásos buzgatom, ha az ország szokásaival és törvényeivel áll összhangban, melyben élünk, ha ahhoz a szent földhöz simul, melyet hazánkul imádonk. A körösmezői izraelita hitközség igen érdemes előjárósága lelkesen mellénk állott, törekvésainket hálás szívvel fogadta. Legyen ez iskola, amelyet ime előlünk átadok, hű ápolója azoknak az eszméknek, amelyeknek létét, eredetét köszönök. Hirdesse hitünk tisztát, magasztos, erkölcsi igazságait és hirdesse itt, az ország határszélén, a magyar nemzeti szellem hódító erejét. Legyen isten áldása az elhunnt magyvakon, a talajon, amely azokat befogadta, az elméken, amelyek gondját viselik. És ha majd nyár derekán a vetések érésének idején, ismét egyűvünk, akkor hadd lássuk fáradozásunk gyümölcseit. A gyermekeikről pedig, amelyeken most idegen szó, vagy szomorúan szegénykedő hallgatás ül, akkor ájtatos imádságként zengjen az ének:

Hazádnak rendületlenül, légy híve óh magyar
Bölcsöd az s majdan sírod is, mely ápol és csiakar.

És ezzel az országos magyar izraelita közalap körösmezői hitfekezeti iskoláját megnyitóm isten nevében hazánk javára, felekezetiünk üdvére!

A gyűléseket nagy tetszéssel fogadta a hazafias szellemű beszédet. Ezután *Rónay* római katolikus,

Bacsinszky görök katolikus lelkészek és *Kis Endre* községi jegyző tartottak lelkes beszédeket. Majd az igazgató-tanító tett fogadalomszerű kijelentést, hogy nagy feladatát híven fogja teljesíteni. Az ünnepély ezzel véget ért. Az iskola olyan gyermekekkel, akik iskolába egyáltalában nem jártak, már is benépesült. A közalap részéről *dr. Mezey Ferenc* e szegény gyermekek felruházására nyomban 500 koronát osztott ki.

— **Öngyilkosság a kávéházban.** A Szivuta és Andrassy-ut sarkán lévő Hungária-kávéházban, ahol különben egy orfeumtársaság mulatgatja a közönséget, öngyilkosságot történt ma éjszaka. Este kilenc óra tájban beállított a kávéházba egy intelligens kinézésű fiatal ember. Mulatott, itta a pezsgőt, szórta a pénzt s egymásután küldte a virágbokréttákat az ott működő daltársulat nótájainak. Ugy háromnegyed tizenkét óra tájban egyszerre csak felkelt asztalától s a kávéház félre-eső helyére ment. Odabent éppen valami pajkos kuplét énekeltek az egyik énekesnő, a mikor kint lövés dördült el. Az ének félbenmaradt, a közönség s a kávéház szomlyizete kirohant s ott találták a fiatal embert, átölt halántékkal, holtan. Nem volt benne ekkor már egy csepp élet sem. Megnézték az asztalt, amelynél ült s a következő sorokat találták rajta írva:

Édesanyám az oka mindennek, nem szerelemből lettem öngyilkossá.

Mayer István.

A rendőrség megállapította, hogy az öngyilkos fényleg *Mayer István* vásárosmezei hivataltal. A holttestet — amíg a halottakocsit odaért — kint hagyták a félre-eső helyen de odabent a kávéházban vígan szólt tovább a zene és a nótá.

— **Az Otthon mulatsága.** Az Otthon írók és hírlapírók körében nagyban készülődnek a téli mulatságokra. A pompás díszteremben már felállították a színpadot és az új díszletek *Spencer* színházi díszletestő már az utolsó esztendővadásokat csinálja. A vígjáték bizottság e hó 23-ánként pénteken délután 1/3 órakor tartja az Otthon helyiségében alakuló gyűlést, amelyre a tagok kéretnek teljes számban megjelenni. Az első est, amely az eddigiek szerint lényesnek ígérkezik, december 9-én lesz.

— **Rázasság.** Fényes esküvő volt ma este 6 órakor a terézvárosi plébánia templomban. Rutkai *Ráth Péter* udvari tanácsos, országgyűlési képviselő, a kassa-oderbergi vasut vezérigazgatójának s feleségének *Ilona* leányát vette oltárhoz székelyföldvári *Szilágyi Viktor* miniszteri fogalmazó, *Szilágyi Lajos* m. kir. műszaki tanácsos fia.

A templom hajója egészen megtelt a legdiszesebb s legelőkelőbb közönséggel. Násznapgyökként szerepeltek: *Ráth Ilona* részéről *Hegedűs Sándor* kereskedelemügyi miniszter és báró podhrágyi *Popper Armin*, a völgény részéről *Mándy Lajos* és *Szilágyi Emil* miniszteri tanácsosok. A fiatal párt kísértek mint vőfélyek, illetve nyoszolyóleányok: *Hollán Miklós*, *Hegedűs Rózsi*, *F. Farkas László*, *Szilágyi Margitka*, *Jekhel Géza*, *Kardosonyi Rózsi*, *Barthos Tivadar*, *Horváth Klarisz*, *Szilágyi Tuba*, *Bárdossy Sári*. A násznép sorában ott voltak: *Falk* Miksa országgyűlési képviselő, a kassa-oderbergi vasut elnöke, *Ludvig Gyula* máv. elnök-igazgató, *Osztróvcsky Géza* trencsényi főispán, *Radozsa János* országgyűlési képviselő, *Minnich Aurél* országgyűlési képviselő, *Horváth Jenő* táblai tanácselnök, *Menlauer Károly* ezredes, *Pucher József*, *dr. Rózsavölgyi Manó* ív. biz. tagok, *Gerstle Miksa* császári tanácsos, *Kardosonyi Vince* posta-és táviratfelügyelő, a csásai választókerület küldöttsége *Szeghy János* főszolgabíró vezetése alatt, a kassa-oderbergi vasut tisztikara *Falk Henrik* vezérigazgatóhelyettes vezetése alatt. Az esketést *Stieher* Vince apátplébános végezte fényes segédlettel, szép beszédet intézve az ifjú párhoz. A szertartás alatt a kassa-oderbergi vasut dalokhoz *Pressl Károly* vezetésével, *Kossovits József* tanár művészi orgonajátéka mellett *Szeghy János* vasuti titkár által szerzett s *íj. Schmidt Gusztáv* által zenésített énekeket adta elő. A magánrészeket *Jokach Irma* énekelte *Schmidt Gusztáv* hegedű kísérte mellett.

Dr. Desz János ügyvéd tegnap tartotta esküvőjét *dr. Liszai Miksa* orvos leányával, *Adéllal Nagy-Körösn.*

Gellért Endre, Nagy-Bánya város polgármestere, e hó 29-én vezeti oltárhoz *Mátészalkai Ilsvay Blanka* kisasszonyt, *Ilsvay Endre* mátszalkai főszolgabíró és neje *Kisjeszenői Jászszék* Erzsébet leányát.

Háros József székelyvárosi tanító e hó 19-én tartotta eljegyzését *Birk József* visegrádi bányavállalkozó kedves leányával, *Katinkával.*

— **A nótá miatt.** Berek-Büszörményben, Bihar-megyében történt az eset. Halál a nótá miatt. Mulatság közben egy *Rác Károly* nevezett legény megrendelte a cigánytól a nótáját. A másik, *Kiss Károly* rákiáltott a cigányra, hogy halál fia, ha más nótát huz, mint az övét. Ezzel a nótágyra arra az estére befejeztetett. Nemrégiben aztán egy este *Kiss Károly* elé kiugrott az utra *Rác*. Éppen a temető mellett jártak. A legény futásnak iramodott, a másik utána és belecútt egy nagy konyhakést. A megszuirt legény nyomban meghalt.

RÉSZLETRE!

Férfi-fehérművek es uri divatárak. **Részletfűzetésre kaphatók** férfi-íngok, alsó-nadrágok, keztük, téli alsó ruhák, zsebkendők stb. a **Belvárosi koronás áruházban IV., Károly-körut 22.**

— **Bresol barátja.** *Stockholmból* táviratozzák, hogy az odavált rendőrség letartóztatott egy *Bagiovali* nevű anarkistát, aki összeköttetésben volt a királygyilkos *Brescivel*. *Bagiovali* néhány napig Kopenhágában volt, ahol a rendőrség kereste. Az anarkista innen Stokholmba menekült, ahol tegnap letartóztatták.

— **A Podmaniczky-utcai gyilkosság.** Vasárnap éjszaka történt, hogy a Podmaniczky-utában egy *Altomare* Korrado nevű olasz embert meggyilkoltak. A rendőrség megállapította, hogy Altomare mollettai születésű, 28 éves kőfaragó és a Szondi-utca 66. szám alatt lakott.

— **Rendőri hírek.** *Stiegler* Imre újpesti születésű 18 éves vasesztérgályos-segéd az este az újpesti Dunaparton mellette lötte magát. Súlyos sebével a gróf Károlyi-kórházba szállították. — *Fekete* János napaszám a József-utca 71. szám alatt lévő lakásán marófogót ivott. Oly erős volt a méreg, hogy a szerencsétlen ember haldokolva került a Rókus-kórházba. — Tegnap két hirtelen haláleset fordult elő a fővárosban. *Dub* Lajos Nagydiófa-utca 25. szám alatt lévő lakásában esett össze és nyomban meghalt. Ugyanígyen módon halt meg özevgy *Rényó* Jánosné napaszám Népsház-utca 54. szám alatt lévő lakásán. Mind a két holttestet, a halál okának megállapítása céljából, az orvostani intézetbe szállították.

(x) **Dr. Kovács kézpasztája** (csakis félhold-alaku védjegyvel valódi) 3 nap alatt minden kezét gyönyörű és lehérré varázsol. Egy tégely 60 kr. Főraktár: dr. Kovács gyógyszerháza Budapest, Gyár-utca 17. Megjelent „Toilett-itkók” kívánatra ingyen.

(x) Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányú *posztó bokavédőmet* (gamasni). Kapható drapp, olív, szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hőigyekek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatruházában, Kerepesi-ut 44. sz., a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

(x) **Nőhűgés, rekedtség ellen,** valamint a torok és légzési szervek működési zavarainál páratlan szer *Egger mellpasztillái*, melyek a gyomrot nem rontják. Doboza 1 korona és 2 korona. (Próbadoz 50 fillér.) Főraktár: *Nádor-gyógyszerház*, Budapest, VI., Váci-körút 17.

A király és a Vörösmarty-szobor.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától, —

Budapest, november 20.

A király ma reggel Budapestre érkezett Gödöllőről. Tíz óra körül általánosan kihallgatás volt a várban. A kihallgatásra járulók között volt az a nagy deputáció is, amely a Vörösmarty-szoborbizottság nevében ment a király elé, hogy köszönetet mondjon ő felsége adományáért. A titkos tanácsosok előtt fogadta a király a szoborbizottság küldöttségét, amelynek *Perczel* Dezső, a képviselőház elnöke volt a vezetője. A küldöttség tagjai voltak: *Falk* Miksa, *Halmos* János, *Márkus* József, *gróf Keglevich* István, *Kornfeld* Zsigmond, *Rákosi* Jenő, *Szilgy* Kálmán, *Thé* Endre és *Vérszi* József. *Perczel* Dezső a következő beszédet intézte a királyhoz:

Császári és királyi apostoli felség! Legkegyelmesebb urunk! A Vörösmarty-szoborbizottság nevében és annak megbízásából jelenünk meg mély hódolattal felséged legmagasabb színe előtt, hogy a bizottságnak épp oly törő, mint őszinte köszönetének adjunk kifejezést felséged azon örökbecsű elhatározásáért, melylyel a letűnő század legnagyobb magyar költője emlékszóbrának a fővárosban leendő állíttatása iránt a bizottság részéről megindított mozgalomnak és gyűjtésnek ugyszólván kezdetén a cél megvalósításához öt-ezer koronával nagylelkűen hozzájárulni sietett. Ezzel felséged nemesak gyűjtésünket méltóztatott teljes összeggel előmozdítani, de minden magyar szív úgy érzi, hogy felséged e fejedelmi ténnyének erkölcsi értéke adományát sok ezerszer felülmúlja. Meg is vagyunk róla győződve, hogy felséged e lennközt és magasatos hozzájárulása buzdító példaként fog az adakozásnak az ország minden körében és rétegeiben leendő folytatására közzerehatni s a szoborbizottság nemsokára a maga elé tűzött eszme tényleges megvalósításáról fog gondoskodhatni. Tényleg, felséges urunk, bennünket a Vörösmarty-szoborbizottság küldött ki; de él bennünk a hit és erős bennünk annak tudata, hogy mi ez alkalommal az egész magyar társadalom mandátusaként tekinthetjük magunkat és az egész magyar nemzet mélyen érzi a hit és a köszönetet rakhatjuk le felséged lábához. Kérjük felségedet, fogadja azt kegyesen.

A beszédre a király így felelt:

— Nagyon örülök, hogy ehhez a szoborműhöz magam is hozzájárulhattam; reménylen, az emlék nemsokára létrejön és méltó lesz a költő hirtvéhez.

A király ezután sorban megszólította a küldöttség tagjait. *Perczel* Dezsőtől a szoborügy előzményeiről kérdezősködött.

Perczel elmondta, hogy a fővárosban emelendő Vörösmarty-szobor ügye a székesfehérvári Vörös-

marty-körnek régiesen ápoli eszméje; a székesfővárosnak két sajtóegyesülete, az Otthon és a Budapesti Újságírók Egyesülete a költő születésének századik évfordulója alkalmából fölkarolta az ügyet és a közélet előkelő rétegeinek bevonásával országos bizottságot alakított és a bizottság elnökségének küldöttsége jelent meg most ő felsége előtt.

A felségus ezt nagy érdeklődéssel hallgatta és így szólott:

— Székesfehérvárról, ha jól tudom, van is már egy Vörösmarty-szobor.

— Igenis van, felelte a képviselőház elnöke. Az országos bizottság a napokban lerándul Székesfehérvárra, ahol nagyobb szabású emlékművet rendeznek Vörösmarty Mihály emlékére. A felségus ur példája lelkesítően hat az egész közvéleményre. Reméljük, ugymond, hogy a szobor nemsokára létrejön s mielőbb szerencsénk lesz felségedet a leleplezésre meghívhatni.

— Minden bizonynyal ott leszek, felelte a király, csak sikerüljön a mű minden tekintetben.

Ezután *Perczel* Dezső bemutatta a küldöttség tagjait.

Falk Miksa, akivel ő felsége kezét szorított, szerencsét kívánt az uralkodónak a családi örömhöz, amely az uralkodócsaládot legutóbb érte. A király erre azt mondta:

— Köszönöm a szerencsekívánatot; bizony nagy öröm ez; holnap el is utazok leányomhoz a keresztelőre.

Márkus József főpolgármesternek ezt mondta a király:

— Gondoskodtak-e már helyről a Vörösmarty-szobor számára?

— Még nem, — felelte a főpolgármester, — de igyekeztünk számára díszes helyet keresni.

— Maholnap már alig lesz hely a fővárosban, ahova szobrot lehetne helyezni, — jegyezte meg mosolygva az uralkodó.

— Bizony, a felséged nagylelkűségéből fölállítandó tíz szobor számára a székesfőváros köztereinek legnagyobb részére szükség lesz.

— Örülök, hogy a főváros szoborművekben gazdagodik, — fejezte be a felség a főpolgármesterrel folytatott beszélgetést.

Ezután *Kornfeld* Zsigmondot mutatták be a királynak, aki a felségnek arra a kérdésére, hogy részt vesz-e a mozgalomban, ezt felelte:

— Igenis, tőlem telhetőleg igyekezem az ügyet előmozdítani.

Gróf Keglevich István intendánsnal arról beszélt a felség, hogy a Nemzeti Színház és az Operaház is résztvesz majd Vörösmarty emlékének ünneplésében és kegyesen fogadta az intendánsnak erre vonatkozó fölvilágosításait.

Halmos János polgármestertől azt kérdezte a király, vajjon a főváros is hozzá fog-e járulni a szoborhoz.

— Minden bizonynyal, felség, volt a felelet. Hozzá fogunk járulni, bárha rosszak is a gazdasági viszonyok.

Rákosi Jenőnek azt mondta ő felsége, hogy örül, hogy a magyar sajtó ezt az ügyet olyan lelkesen karolta föl.

Rákosi Jenő ezt felelte:

— A sajtó felséged adományában már is legzebb jutalmát látja buzgólkodásának.

Vérszi Józseftől azt kérdezte az uralkodó, hogy milyen minőségben támogatja a mozgalmat.

— Mint a *Budapesti Újságírók Egyesületének* elnöke vagyok tagja a szoborbizottság elnökségének, volt a válasz.

— Örömmel tapasztalom, mondta a király, hogy a sajtónak sikerült a mozgalmat országos jelentőségűvé tennie.

— Felsőged nagylelkű adománya serkentő példát fog adni az egész magyar társadalomnak, — felelte *Vérszi* József.

Thék Endrénének azt mondta az uralkodó:

— Önt mindenütt ott találok, ahol szép és nemes dologról van szó.

— Mindenkor kötelességemnek ismerem ugy cselekedni, hogy felséged atyai jóindulatát kiérdemeljem.

Szilgy Kálmánnak és Akadémia vezértitkárának ezt mondta az uralkodó:

— Az utóbbi időben, sajnos, több előkelő akadémikus hunyt el!

— Fájdalom, felség, felelte *Szilgy*, súlyos veszteségek értek bennünket, de éppen az utolsó órában nagy öröm és kitüntetés is jutott a magyar tudományos akadémiának.

— Mi az?

— A francia akadémia a magyar akadémianak egyik tagját, *Lóczy* Lajost szép kitüntetésben részesítette.

— Ez mindenesetre dicsősége a magyar tudománynak, jegyezte meg ő felsége.

Bucuszól ismét *Perczel* Dezső felé fordult a király és mosolygva mondta:

— Most már elbocsátom az urakat, hiszen önnek ma elmulasztatlan dolga van.

— Valóban az, felelte a képviselőház elnöke, mert ez az egyetlen ülése a szesszióknak, amelyben senki sem helyettesíthet, mert csak ma választjuk meg az alelnököket.

A király mosolygva hallgatta meg ezt a fölvilágosítást, ezután kegyesen elbocsátotta a deputációt.

A rossz tréfa áldozata.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, november 20.

Az Abbázia kávéháznak volt egy vidám társasága, amely minden nap összejött egy uzsonna táján a nagy hosszú asztalnál s vidám tréfákkal üttötte el az időt estélig, amig azután a társaság egyik része színházba ment, a másik meg baha ballagott, hogy otthon, a családja körében töltse el az estét. Ennél az asztalnál napirenden volt az egyes emberek felültevése, beugratása s az volt a boldogabb, aki minél jobban tudta jártni az áprilist jó barátaival. Így tartott ez már hónapok óta és semmiféle baj nem tudta megzavarni a jó hangulatot. Ma már csöndes az asztal, elmaradtak a jó barátok, akik hónapok óta évődtek egymással. Elmaradtak, mert egyik rosszul sikerült tréfájuknak áldozata van: egy törekvő, intelligens s a főváros társas köreiben általánosan ismert fiatal ember: *Kovács* Manó fogtechnikus.

Ez a boldogtalan fiatalember, aki társaival együtt végigmullata az asztal megalakulása óta azt a pár hónapot, ma a Rókus-kórházban fekszik nagybeteg s talán áldozata is lesz annak a kegyetlen tréfának, amelyet vele a társaság egyik tagja elküvetett. A tulérékeny fiatalember a délután golyót röpített a mellébe. A lövés nem okozott rögtöni halált, de *Kovács* Manó súlyos sebbel fekszik a kórúgyon; ezért lett ma egyszerre csöndes az Abbázia-kávéház hosszú asztala.

Kovács Manó fogtechnikusnak, aki évek óta ismert alakja volt a bákoknak és egyéb társas mulatóságoknak, a Teréz-körút 1/b. szám alatt volt látogatott műterme. Előkelő paciensai voltak s jól is ment a dolga, mert műtermét általánosan ismerték s ugy beszéltek róla minden élé, mint a főváros egyik legügyesebb fogtechnikusáról.

Estefelé, de meg az ebéd után is az Abbázia kávéháza járt *Kovács* Manó. Itt, az Andrássy-ut felé eső oldalon van egy hosszú asztal, amelyhez *Kovács*on kívül egy *Sch. A.* nevű gyógyszerész is járt, legvidámabb tagja a társaságnak, aki mindenkit megróftalt asztaltársai közül, akit csak lehetett.

Pár nappal ezelőt *Kovács* beállított az Abbázia kávéháza. Akkor már ott ült az asztalnál *Sch.*

— Akarsz-e ma este az Operába menni? — kérdezte *Kovács*ot.

— Köszönöm, — szölt a fogtechnikus — van már jegyem a Vígsházba, oda megyek ma este.

Sch. azonban addig kapacitálta *Kovács*ot, amig elfogadta tőle az Operába szóló jegyet, az ő vígsházai jegyét pedig átadta egyik barátjának.

— Jól van, — szölt — elfogadom a jegyet, de én meg legközelebb a Vígsházba adok neked jegyet.

Este *Kovács* a rendes időben elment az Operába. A szolgák ismerték már, mert gyakran járt oda és meg sem nézték a jegyét. Leült a helyére, amely a II. sor 6-ik szám alatt volt.

Nem sokkal az előadás kezdete előtt kihívta a szolga, mert egy másik uri ember is jelentkezett egy ugyanolyan számú jeggyel. *Kovács* kiment és a szolga a pénztárhoz vezetve, hogy ott igazolja magát. Ezt meg is tette *Kovács*, de a pénztárnok rendőrt hívatott, aki azonban nem fogadta el *Kovács* igazolását s be akarta kísérni a kerületi kapitányságra. Kiszült ugyanis, hogy az a jegy, amelyet *Kovács* az Abbáziaiban kapott, családiaság híven utánzolt jegy volt, azonban nem volt lebélyegezve.

Nagy botrány támadt a dologból s végre is kihívták az Operából az inspeksioes rendőrtisztviselőt, aki azután elfogadta *Kovács* igazolását és elbocsátotta.

A szerencsétlen ember dühösen rohant vissza az Abbáziaiba, ahol a társaság tagjai hangos hahotával fogadták. *Kovács* hálaára kereste *Sch. A.-t*, aki azonban már akkor nem volt ott.

— No, ha előtalalom, fölpofozom! És sápadtan elrohant.

Késő este megegyeztem bement a kávéháza és ott találta *Sch.-t* egy nagyobb társaságban. Félrehívta és alaposan leszidta; tettelegességre azonban nem ke-

rült a dolog, s az affér úgy végződött, hogy Sch. bo-
csánatot kért Kováostól.

El is simulat volna már az egész ügy, ha az
egyik estlap meg nem írja — persze erősen Kovács
rovására a dolgot. Kovács éppen ott a kávéházban
pivasta a hirt, s első felhevülésében újra súlyos sér-
lésekkel illette Sch-t, aki akkor maga is ott volt a
kávéházban.

Az inzultált gyógyszerész elégtételt kéretett Ko-
váostól, de azt a megbízást adta segédeknek, hogy a tár-
gyalás megkezdése előtt újból kérjenek bocsánatot
Kováostól az ő nevében. A segédek ezt meg is tették,
s az ügyet újra békésen intézték el.

Azt hitték már az érdekeltek felek, hogy a kínos
ügy végképpen lekerül a napirendről s feledésbe
megy; ma azonban ismét felújította azt Kovács Manó,
akinek érzékeny kedélyét annyira felizgatta az eset,
hogy ma öngyilkossági kísérletet követett el.

Kovács Manó még ma ebéd után is az Abbáziá-
ban volt s úgy három óra tájban tért haza a Teréz-
körúton lévő műtermébe. Hazatérése után íróasztalhoz
ült és levelet írt.

— Ha valaki keres — mondta takarítójának —
nem vagyok itthon, ne várjanak!

Négy óra tájban készült el a levélírással és
a levelet elküldte takarítójával unokanővérének,
Deutsch Ferenc könyvelő feleségének, aki a Szövet-
ség-utca 35-ik szám alatt lakik.

Öt óra előtt pár perccel tért vissza a takarító
s alighogy hazaért, fegyverdörrenés hallatszott ki ura
szobájából. Kétségbeesve rohant be a műtermébe
és ott találta Kovácsot a földön fetregve: mellé-
ből erősen patakzott a vér. Néhány pillanat múlva
odahívták dr. Vermes Mór orvost is, aki előlította a
vézést. Csakhamar megjelentek a mentők is, akik
konstatálták, hogy a kis hatlövétű revolverből a
negyedik borda tájékán hatolt be a lövés és súlyos
természetű sérülést okozott.

A szerencsétlen embert a mentők a Rókus-
kórházba vitték, ahol állapota eddig még nem javult.

A rendőri sajtóiroda az esetről a következő
hivatalos közleményt adta ki:

Kovács Manó illarvai születésű 29 éves i raelita
fogtechnikus ma délután 1/5 órákor eddig ismeretlen
okból hat lövetű forgó-pisztolyal öngyilkossági szán-
dékából mellébe lőtt és életveszélyes sérüléssel a
a Rókus-kórházba szállítottatott.

Otéro férjhez megy.

— Két alkalmi dal. —

I.

Téméntelen a gyöngye, briliánsa
Mít szív kívánhat, megvan mindene,
Az ön szeme a legszebb e világon,
És taglejtése kábító zene.

Ön az, kit mindig annyian szerettek,
Ki anyyi szíven ejtet bús sebet,
Kiért már esődot mondtak, vízbe fultak, —
Sennora, mit kíván még egyebet?!

Ah most kívütl. Valóban szíve vágya
Hazánkban is mindenkit meglepett...
Kívánom ismeretlenül urának,
Hogy ön soh'se kívánjon egyebet!

II.

Oh szép sennóra,
A kéz-ogóra
A holdog óra
Már közeleg.

Sokan köszönnek
Sok szépet önnök,
És még se jönnek, —
Hálátlanok,

És nem kívánnak
Sok jót magának,
Oh Granadának
Szép gyermeke!

Bár önnök zéró
Vagyok, azér' óh
La belle Otéro,
En itt vagyok:

Ah tartsa isten
Rítmusba' frissen,
Ne rontsa itt sem
A pas de deux!

A kivégzés előtt.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Szatmár, november 20.

Nyirkos, ködös este van. Csendesednek az utcák,
csak a vásártér felől hallatszik egy-egy koppanás,
készítik a sátrakat a holnapi vásárra. A törvényszék
előtt éppen egy pap megy el minisztráns-gyerekekkel.
Elől egy lámpát visznek, csenget az egyik minisztráns,
az emberek letérdelnek: haldokolóhoz megy a lelkész,
feladni az utolsó kenetet. A csengetyű hangja talán
felhallatszik Papp Béla cellájába. Vajjon sejt-e, hogy
holnap őt is meglátogatja a pap, hogy készüljön a
halálra...?

Lázás nyugtalanság volt egész nap a városban.
Most már biztos, hogy Papp Béla csütörtök reggel
hét órákor akasztják fel. A kivégzés részleteiről sok
minden tulzolt, borzalmas hír kering. A valóság az,
hogy holnap, szerdán reggel hét órákor hirdetik ki
Papp Béla előtt a halálosítéletet. A kihirdetésnél Papp
Béla kivül Galba Lajos elnök, Balog és Szabó bírák,
Dienes ügyész és dr. Kelemen védő lesz jelen. Az
ítéletkihirdetés után az ügyész átveszi Papp Béla, és
a fogház földszintjén levő tágasabb cellába helyezi.

A törvényszéki fogház hátsó udvarán állítja fel
Bali Mihály hóhér a legényeivel szerda éjszaka a bitófát.
Az udvarban körülbelül negyven embernek van helye
és az ügyész csak nagyon korlátozott számban ad ki jegye-
ket. Hivatalosan az ügyészen kívül Morvay Károly bíró,
a törvényszék részéről dr. Vajay törvényszéki és
dr. Jäger fogházorvos és Lázár fogházfelügyelő lesz
jelen a kivégzésnél.

Országos vásár lesz holnap Szatmárt. A sátor-
tábor már ma erősen készült, a fogadók zsufolva
vannak és a törvényszéki épületnek, amely komor,
mint egyebkor, sok a bámolója. A posta és a távir-
munkája is megszaporodott, de a tisztviselők lelki-
ismeretes buzgósággal és előzettséggyel teljesítik
fáradságos tisztjukat. A vidékről besereglett uri
földbirtokosok közt lomhán haladnak a hosszú-
haju bockoros oláhok. Bambán néznek a törvény-
szék ablakaira, át szeretnének látni a falakon, amelyek
mögött egy ur vár az akasztásra... Egész nap tiszta
kék az ég, az oláh, a ruthén s a katolikus temp-
lom tornyában meg-megszóll a harang s a haragszóra
is telriadnak az izgatott emberek. Talán most...? Az
után egy-egy csoport beszélget: elmondják az újsá-
gokat. Csupán csak Papp Béla az, aki a szenzáció-
ról mit sem tud. Az uri kaszinóból ma este vittek
neki utóljára vacsorát, de ő ezt sem tudja. Paprikás-
csirkét kapott és megette az utolsó falatig.

Az elnök ma délután szétküldte a meghívókat
a holnap reggeli ítélőhirdetésre. Az ügyész felszólí-
tást kapott, hogy állítsa elő a három vádlottat, akik
holnap reggel megtudják sorsukat.

Papp Béla öt évi fegyházra számít. Láttam őt
ma egy percig. A fegyveres őr és az őrmester fel-
ügyelete alatt sétált. Déleleg a járása, ruganyosak a
léptei, puha kalap a fején, a ruházatán a gondosság
látszik.

Az utolsó olvasmánya a Magyarok Története
volt. A szivarozást eltiltották neki. Közeli rokonai
nem törődnek vele, az anyja sem, az élemezéséről
Egy körorvos és Gáspáry póstamesternek gondosko-
dott. Az örök beszél, hogy imádkozni egyedene-
szer sem látta. A hányavetiség megvan még a mo-
dorában, de sokkal szerényebb, mint a tárgyaláson. Né-
melykor gondolatokba merül és bizonyára eszébe
jutott, hogy ma egy esztendeje az öcsese holttestét
vizsgáló bizottság előtt handabandázott, és félve, hogy
halálra ítélték.

A kivégzés után három órával elcitolják a
birtokát. Az eltemetetéséről még nem gondoskodtak
a szülői és nagyon valószínű, hogy rabsírba kerül.

Zsoldos cellája a második emeleten van, Papp
Béla az elsőn, a siralombház a földszinten. Hatalmas
cella ez, amelyet holnap huszonötgy gyertya fénye
világít majd meg. Asztalt három székot, kerevetet és
ágyat visznek a siralombházba. Es körülötte meg-
nagyobbítják az őrséget, mert emlékeznek Papp Béla
mondására:

— Akasztófára nem kerülök. Vagy kiugrom az
ablakon, vagy felvágom az ereimet!

A mai nap eseménye a hóhér megérkezése. Bali
Mihály két legényével, Gold Károlyval és Herman
Adámmal jött meg a reggeli vonattal. Tegnap a ki-
váncsiak óriási tömege várta az állomáson, ma fel-
tűnés nélkül mehetett be a városba.

Az után azonban már ráismertek és nagy ki-
sért volt a nyomában. Boldogan hajlongtak a ven-
déglsők, ha betekintett hozzájuk egy pohár sörre.
Leült az asztalhoz: és rögtön tele volt az egész
vendéglő.

A nagy piacon találkoztam vele. Barna arcu,
jól megtermett ember. Érti az érdekességét és meg-
lehető közlékeny. Megmutatja a táviratot, amely az
aktusra hívta. A távirat így hangzik:

Bali Mihály, állami hóhér, Fadd, Tolna-
megye. 18. 3. ó. d. u. Ma esti vonattal utaz-
zék Budapestre és megérkezésekor nálam
azonnal jelentkezzék. Táviratozza azonnal ne-
kem, nincs-e akadály. Budapesti királyi fő-
ügyész.

— Közszönm, nem élek szeszszel, — mondja a
hóhér a pincérnek. Hanem egy pohár sört adhat. Az
utóbbi napokban bántott a csuz, de ha nem jöhetem
volna is el. Elvezegte volna az akasztást Gold Károly
segédem. Kovács régi embere ő, jól érti a mester-
ségét. Sok akasztása volt már. Spangánál is működött,
különbön Pesten esatornatisztító-felügyelő. A másik
segédem vöm és faddi birtokos.

— Mi fizetség jár az akasztásért? — kérdeztem.
— Hat forint harminc krajcár napidíjat kapnak
a segédek, én kétszer annyit. Segédekim külön-külön
három forint tizenöt krajcárt kapnak a bitófia felállí-
tásért. En hat forintot kapok.

— Hányszor volt már hivatalos eljárásban?

— Tizenhatszor akasztottam, Szatmárt már
működtem egyszer, Franczot, a négyszeres gyilkost
végeztem ki, a bitófia még megvan a padlásom. Senkit
sem sajnáltam. A törvény nevében végzem a kötele-
ségemet nem ismerek semmi részvétet, a lelkiismeret-
tem se bánt, hóhér kell, tehát vagyok. Megindulás
nélkül végzem tisztemet. Nem igaz az, hogy őt esz-
tendő előtt a jogadósok nem adtak nekem lakást.
Most a Hungária-szállóban lakom.

— A halálra ítéltre emlékszik-e?

— Egyikre-másikra. Rendesen nyugodtak. Külö-
nösen az asszonyok. Petrinjében furulyázott a delikvens,
mikor beléptem hozzá a siralombházba... Hoztam
magammal egy használt kötelet, mert az új nem jól
nyulik. Két hét előtt kaptam Budapestről egy levelet,
amelyben öt forintot kívánnak Papp Béla köteleknek egy
kis darabjért. Azt íleltem a levélre: a szamarat is
csak egyblyzer esalták a jégre, tessék előre beküldeni
az öt forintot. Engem már beesaptak az ilyestelével.
Erre a levélre harmadnapra megkaptam az öt
forintot.

— Ma reggel, ugymond, jelentkeztem az ügyész-
nél. Azt mondta, menjek nyugodtan haza, ma nincs
dolgom. Ugy akasztok egészen, mint Kovács. Lele-
jezni nem tudnék, mert az esunya dolog, véres...
Faddon birtokom van, tisztelnek örvendek, minden
körnek tagja vagyok, ahol lapokat is olvasok. Van
szavazati jogom, de nem szavazok, mert nálunk
függetlenségiek az emberek és én állami alkalmazott
vagyok. Négy lányom van és egy fiam...

Javában beszélgetett még Bali, valaki jött érte,
egy uri társaság hívta. A világrt sem mondta meg,
hogy kik hívják. Távozása előtt még elmondta, hogy
Papp Béla nem mutatták neki meg, még csak az
ablaklyukon át sem, s így csak az akasztásnál látja
majd őt először.

Hangosan köszönt a hóhér és eltávozott. A füs-
tös vendéglőben nagy lett egyszerűre a csendesség.
A kíváncsi emberek kihörpintették italukat és bá-
multak az után, merően megdöbbenéssel. Az ablak
alatt éppen a hóhér ment el.

Beszéltem dr. Kelemennel, Papp Béla derék
védőjével is.

— Két hét előtt, — mondta Kelemen — láttam
utóljára véncemet. Egy héttel azelőtt hívatott, mikor
nem jöhöttem; most már az új rend értelmében nem
beszélhetek vele. Két héttel azelőtt még nyugodt volt
és feltétlenül bizott megkegyelmezésében. Holnap
reggel az ítélet kihirdetésekor újra látni fogom szegényt.
Van új előnyomozat Lázár Móríc ellen és ebben kel-
lett volna tanuskodnia véncemnek. Fájdalom, esa-
ládja teljesen elfordult tőlem, de én meg fogom tenni
kötelességemet. Holnap reggel mindenesetre kegyele-
mért fogok táviratozni a kabinetirodába és még most
is remélem, hogy ő felsége meghallgatja kérésemet.

Aztán fölkerestem Dienes Lajos királyi ügyész
is. Mély megindulással emlegette a halálra ítélet. El-
mondotta, hogy Papp Béla jobbára könyvekkel
üzte el börtönében kegyetlen tépelődéseit. Petőfinek
hetven versét már kívülről is tudja és hangosan sza-
valja. Az utolsó napokban vallásos könyveket olvas-
gatott. Irigylem, mondta a királyi ügyész, azokat a
kollegáimat, akik megöregedtek anélkül, hogy akasz-
tásnál kellett volna asszisztálniok. Holnap reggel
elzárjuk a királyi törvényszék épületét és az
ítéletet kihirdetjük. Majd megacófolta az ügyész azt a
hírt, hogy Galba törvényszéki elnök kegyelemért tá-
viratozott a felségnek. Ilyenkor, ugymond, sokat plety-
kálnak az emberek. Egy uri társaságban azt is hal-
lotta ma az elnök, hogy Budapestem mozgalom indult
meg Papp Béla megkegyelmeztetése érdekében.

Jäger főorvos, egy szelid, jólleki tudós, mély

pszichológiával tárta föl Papp Béla esetét. Eleinte — ugymond — magam is azt hittem, hogy Papp Béla beszámíthatlan állapotban követte el tettet, de a vizsgálat folyamán mindjobban megerősödött bennem az a meggyőződés, hogy itt egy tervszerűen szőtt büntető forgató szöveg. Lélektani rejtély Papp Béla, Zsoldics arca csupa szelidség és becsületesség és ha mégis engedelmessékedett Papp Bélának, tette ezt azért, mert azt hitte, hogy földesura parancsát vakon követnie kell. Csak mióta Papp Bélával együtt sınılyi a börtönt, támadt föl benne a függetlenség érzése.

Zsoldics maga mondta el, hogy Papp Béla egyszer kegyetlenül elverte a fiát egy alma miatt. Zsoldics hozzátette:

— Bizony, ha akkor ott vagyok, ő pihenne a földben.

A jó orvos aztán elmondta, hogy Papp Bélát többször meglátogatta a börtönben és semmi különös nem talált fizikai állapotán. Etvágya jó volt mindig és elég hosszú börtönében egyetlen egyszer sem kellett kezelnie. Csak halovány arca árulta el lelki szenvedéseit.

Papák, mamák ne sirjatok!

Pesti Evéne, a VI. kerület előjárója 200 korona bírságra ítélte a Korona Áruházat meg nem engedett ingerléseket okozó hirdetések miatt.

A negyedik kerület előjárója hálás tanítványa a fővárosi tanács adó-iskolájának, amelynek homlokzatán ez a büszke mondat ékeskedik:

Semmiféle megadózás sem lehetetlen!

Amint azt a főváros lakosai nap-nap után konstatalhatják, az iskola kitűnően működik. Nincs az a fővárosi tisztviselő és alkalmazottai akarják bebizonyítani az iskola jelszavának igazságát, hanem nyugodtelkü bennszülöttek is folyton új adónemeken törk a fejüket. Eddig ha az utcán valaki lehajtott fővel állott, azt mondták róla, hogy költő, hogy gond terhelte a fejét, vagy hogy alszik. Most az a megjegyzés kiscsír, hogy új adónemet keres.

A negyedik kerület előjárója a napokban meghatottan olvasta ezt a felkiáltást egy lap hirdetési rovatában:

Sirt a papa örömeiben!

— Szegény papa, — mondta magában — de miért sirt? Olvasta tovább:

mert a mama olyan olcsón vásárolt be a Koronás Áruházban!

Felcsillagott a szemében az a szent tűz, amelynek nyomán mindig új adóeszmé szokott támadni.

— Hah, megvan! kiáltá előjárói hanglejtéssel. De nem! Várjunk!

Es sejtelle nem esalt. Még két napig sirt a papa örömeiben. De aztán elhalgatott, nem is sejtve még a közel veszedelmét. Es negyednapra

Sirt a mama örömeiben!

Természetesen ez alkalommal a papa vásárolt be olcsón. Az előjáró urnak azonban nincsen érdeke kedves családi jelenetek iránt. Es megbüntette a hirdető kereskedőt meg nem engedett ingerlés miatt 200 koronára.

Ezek után csak két dolog bizonyos.

Az egyik: hogy a papa meg a mama nem sirnak, de a kereskedő zokog.

A másik: hogy senki se tudja, mire ingerelte a hirdetés a papákat és mamákat? Bevásárlásra, vagy örömben való sirásra?

Az előjáróból még polgármester lesz, akárcsak meglássa.

Pont.

FŐVÁROS.

(*) **Deficit helyett fölösleg.** Négy napi kétségteletlenül tanulságos vita után a pénzügyi bizottság befejezte a kiadások tárgyalását és irgalmatlan törlesztéssel nemcsak eltüntette a 2,047.750 korona deficitet, de most már 310,161 korona fölösleget is mutat a főváros 1901. évi költségvetéséről. Első pillanatra hosszánát kellene zengeni ily finánc-zenialitás előtt, amely oly eklatás példával szolgál minden idők fináncminisztereinek, ha hasonló kalambiták kerülgetné őket, de csakhamar aggodalmassá válik újra a rendszer, mert még az ily deficit-irtó zenialitás sem tudja eloszlatni

azt a hitünket, hogy a pénzügyi egyensúly helyreállításának sokkal komolyabb és mindenesetre eredményesebb módját kell megkeresni. Csaknem minden tőlünk, ami ma eltűntette a deficitet, a főváros legfontosabb egészségügyi, közisztatási és szépségügyi érdekei ellen történt a „rárünk még“ elvénél fogva, míg nehány igen jelentékeny tételt úgy törölték, hogy azt az 1902. évi költségvetésbe fogják beállítani. Tehát a legközelebbi budget összeállításánál újra találkozunk kell a most kiirtott deficittel, ha ugyan addig a kormány nem siet a megszorult főváros segítségére, vagy más nem várt áldás hull alá a fővárosra. A pénzügyi bizottság mai ülése már elhatározta, hogy két irányban fordul a kormányhoz. Egrészről kéri fogja a rendőrségi kvótának fix összegben való megállapítását és másrészt hozzájárulását a tanügyi kiadásokhoz és hogy vegye át a reáliskolák, felső kereskedelmi iskolák és felső leányiskolák gondozását. Egy lélekzetre töröltek azt a hater koronát, amelyet a felsőbb leányiskoláknál szervezendő négy új tanári állásra vettek föl a költségvetésbe. A legkisebb törlesztést végezte a bizottság az új kövezések tételénél, ahol 1,322,395 koronából mindössze 406,935 koronát hagyott meg, de a legkegyetlenebbet a föld- és szállómivések egyensúlyával szemben, amelynek 2000 frtos szubvenzióját beszüntette. Egy évvel elhalasztotta a kolera-költségek 200,000 frtos visszatérítését és az előlegezett költségösszegek visszafizetése címén fölvetett 698,651 koronát. Így törölt a bizottság összesen 2,357,911 koronát a kiadásokból. Es ha ezzel lépést tart, majd a bevételek emelésében is, egy ez a költségvetés örök mintaképe lesz a realitásnak.

(*) **A közúti vasutak től menendzje.** A kereskedelemügyi miniszter, a ma érkezett leiratában értesíti a főváros hatóságát, hogy a budapesti közúti vaspályák től menendzjét a szerint hagyta jóvá, amint azt a társaság a közlekedési bizottság előtt benutalta és nem vette figyelembe a rendőrség részéről kívánt módosításokat.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **A Mészáros-féle operapályázat.** A Mészáros-féle ismert operapályázat ügyében felkért bírálóbizottság, mint értesülünk, még ebben a hónapban eldönti a pályázat sorsát. A pályázatra, tudvalevőleg, két dalmú érkezett: egy *Szechy Mária* című háromfelvonásos s egy *Timódi* című egyfelvonásos dalmú. Az utóbbit a pályázat feltételei, amelyek egész estét betöltő dalmúre szólnak, kizárják a pályázatból, úgy hogy a bizottság csak a fölött a kérdés fölött fog dönteni: kiadható-e a kétezzer koronás díj a *Szechy Mária*nak, vagy sem.

** **A Magyar Színház Vörösmarty-ünnep.** Vörösmarty születésének százados évfordulóját a Magyar Színház is megünnepli. Az igazgatóság már megállapította az ünnepély programját, amelyet szombaton, december 1-én tart meg s amelyben a színház egész személyzete részt vesz. A Magyar Színház egyébként a nagy költőnek állítandó szobor javára is tervez egy előadást.

** **Blaha Lujza és az egyetemi ifjuság.** Blaha Lujza tudvalevőleg köszönő levelet intézett az *Egyetemi Kör* elnökéhez azért a lelkes ovációért, amelyben a fiatalág jábiláris estéjén részesítette. A művésznőnek erre a levelére a Kör elnöke a következő levélben válaszolt:

Méltóságos asszonyom!

Végzetlenül gyönyörűséggel olvastuk a hozzá- am és általam az egész ifjusághoz küldött kedves sorait. Kimondhatatlan öröm fogott el mindannyiunkat, hogy a nemzet édeszava családnyának negyedszázados jubileumakor, az egész haza osztatlan ünneplései közepe, volt egy pár szava hozzánk is, a magyar ifjusághoz.

Méltóságos asszonyom, hirtelenben meg sem tudom mondani, hogy az utóbbi időkben mi gyakorolhatott volna ennek az ifjuságnak a lelkére maradandóbb hatást, mint méltóságod kedves kis levele, amelyben többek között így szólt az ifjusághoz:

„Fogjunk össze, uraim, s nekem az önkéreményteljes jövődet bízalmat ad, hogy újra kezdjem a munkát a nemzeti művészetért.“

A magyar művészetnek a legutolsó negyedszázadban legedesebb szava és legelkessebb apostola mondja ezt nekünk, a magyar ifjuságnak. Nem sablonoskodom, nem tulzok, méltóságos asszonyom, amikor legjobb lelkiismeretem szerint állítom, hogy ha ez az ifjuság a jövő nemzeti küzdelmeiben bármekkora sikert ér is el, abban nagyon nagy érdeme lesz a mi Blaha Lujzának és az ő kedves levelének, mert nem fogjuk soha elfeledni, hogy mit mondott nekünk egy kis levélben a nemzet családnyának negyedszázados jubileumakor.

Es még egyet! Üdvözöljük méltóságos asszonyomat a magyar király ő felsége kitüntetéséért. Engedje az ég viselnie azt a jól megérdemelt kis arany érdemkeresztet még nagyon hosszú ideig, örömben és boldogságban a magyar művészet díszére, az egész magyar nemzet örömeire.

Hazaflás tisztelettel az ifjuság nevében:

Ij. opsai Mihályi Péter.

** **A Mikado-reprize.** A Magyar Színháznak legközelebbi *Mikado*-reprizéből megindultak a színpadi próbák. A híres *Sullivan*-operett főszerepeit a következők játszzák: Yum-Yum — *Szojer* Ilonka; Nanki-Poo — *Ledofszky* Gizella; Katisha — *Margó* Zelma; Pitti-Sing — *Blaha* Sári; Pee-Boo — *Gombaszögi* Margit; Mikado — *Szilágyi*; Koko — *Szilái*; Booh-Ba *Boross*. Az operett, mint értesülünk, a jövő-hónap első napjaiban kerül színpadra.

** **Vörösmarty ünnep az Urániában.** Az *Uránia Színház* e hónap 27-én, kedden Vörösmarty-ünnepet rendez és annak összes tiszta jövedelmét a Vörösmarty-szobor alapja javára ajánlja fel. Az ünnepi est piece de resistancea *Berta* Ilona, az előkelő hírű előadó művésznő, aki Vörösmarty költsézetéről fog igen érdekes előadás keretében megemlékezni. Utána dr. *Gyulai* Agost a nagy költő életének történelmét vetített képekkel illusztrálva mutatja be. Az estre rendes helyarok mellett előjegyezni lehet az *Uránia* pénztáránál.

** **Brioux gratulóciója.** A Nemzeti Színház igazgatósága táviratot kapott *Brioux*-tól, a bölcös szerzőjétől, amelyben a francia szerző gratulál a színháznak, darabjának a budapesti nagy sikere alkalmából. *Brioux* darabjának tegnapi negyedik előadásához is minden jég elelt.

** **Tolstoj és a pétervári udvari színház.** Megírtuk, hogy *Tolstoj* Leo gróf, a hírneves orosz író-filozófus, új drámát írt, amelynek *Egy halott* a címe. Egy pétervári újság most azt az érdekes hírt közli, hogy az ottani udvari színház azzal a kérelemmel fordult *Tolstoj*-hoz, hogy darabját ott adassa elő először. A hír annál érdekesebb, mert *Tolstoj* nem valami nagy kegyében állott eddig az orosz udvari köröknek.

** **Miss Halton Pozsonyban.** *Miss Halton* a jövő hónap elején a pozsonyi színházban fog vendég szerepelni. Az angol szubrett *Mimozában* fog fellépni.

** **Sudermann Bécsben.** *Sudermann* Hermann, a hírneves német színműró, holnap *Bécsbe* érkezik, hogy jelen legyen *Johannseuer* című új darabjának a *Deutsches Volkstheater*-ben történendő bemutatóján.

** **Népies opera Bécsben.** A bécsi helytartótanács megadta az engedélyt a terbe vett népies opera felépítéséhez. A színház építését a tavaszon megkezdik.

** **Hangverseny a Telefon Hírmondóban.** Ma szerdán este házi hangversenyt rendez a Telefon Hírmondó, mely mint rendezés, fél 9 órakor veszi kezdetét. A mai hangversenyt a *Maleczky* Vilmos magántanítványainak énekzenéi fogják betölteni. Hangverseny után az esti felolvasás következik, melynek keretében a legújabb híreket olvastatja fel a Hírmondó, azután pedig 11 óráig még *Zöldi* Marci játéka lesz hallható a kagylókön keresztül.

Asszonyháboru.

— Szerző a darabjáról. —

Budapest, november 21.

A tisztelt szerkesztőség nagyon szeretetreméltó. Azt kívánja, hogy — valljak. Ez helyes. A bűnt is kihallgatják, mielőtt ítélkeznek fölötte.

Nos, nem tagadok semmit. Annak az asszonyháborúnak, mely holnap fog kitörni a *Népszínház* színpadán, az értelmi szerzője csakugyan én vagyok. Nem illenek, hogy *Blaha* Lujza asszonyra háirtsam át a felelősség terhét, pedig — ő adta a tollat a kezembe.

Tisztában vagyok azzal is, hogy a holnap esti végtárgyaláson meg fogom kapni vagy a büntetésemet, vagy a jutalmamat. De ma még nyit kérdés, hogy melyiket a kettő közül. Nem tudom tehát, hogy mentegedőzzem-e, vagy pedig — szerényen elpiruljak-e?

Nem teszem sem ezt, sem azt. Háboruban, kivált ha asszonyokat állítunk csatasorba, ajánlatos az óvatosság. Engedjék meg tehát, hogy *Vidor* Pál háta mögé bujjak, hisz az asszonyháborúnak ő a fővezére, rendezője, mestere.

Mögéje állok már csak azért is, hogy első sorban őt lássa meg a közönség. Neki ugyanis megvan az a nagy hibája, hogy a sötét háttérben szívet megvonulni. Szinte kedvem volna leleplezni őt.

A nagy közönség, mely oly szívesen látja *Vidor* Pált a színpadon, nem igen tudja azt, hogy a mi népszínházunknak valóságos gondviselése ő. Új háborút indítanak akárcik ellen, aki ezt eltagadná. Mert tényleg gondviselészerű az ő okos, nyugodt és zajtalan munkálkodása a színpad körül, a rendezője, mestere. Mögéje állok már csak azért is, hogy első sorban őt lássa meg a közönség. Neki ugyanis megvan az a nagy hibája, hogy a sötét háttérben szívet megvonulni. Szinte kedvem volna leleplezni őt. A nagy közönség, mely oly szívesen látja *Vidor* Pált a színpadon, nem igen tudja azt, hogy a mi népszínházunknak valóságos gondviselése ő. Új háborút indítanak akárcik ellen, aki ezt eltagadná. Mert tényleg gondviselészerű az ő okos, nyugodt és zajtalan munkálkodása a színpad körül, a rendezője, mestere. Mögéje állok már csak azért is, hogy első sorban őt lássa meg a közönség. Neki ugyanis megvan az a nagy hibája, hogy a sötét háttérben szívet megvonulni. Szinte kedvem volna leleplezni őt. A nagy közönség, mely oly szívesen látja *Vidor* Pált a színpadon, nem igen tudja azt, hogy a mi népszínházunknak valóságos gondviselése ő. Új háborút indítanak akárcik ellen, aki ezt eltagadná. Mert tényleg gondviselészerű az ő okos, nyugodt és zajtalan munkálkodása a színpad körül, a rendezője, mestere. Mögéje állok már csak azért is, hogy első sorban őt lássa meg a közönség. Neki ugyanis megvan az a nagy hibája, hogy a sötét háttérben szívet megvonulni. Szinte kedvem volna leleplezni őt.

a színházzal, hogy az ablakaiból is szemmel tarthassa mindig. Ha üdülni akar, ott sétál fel s alá a színház kerek háta mögött. Ha meg elfárad, hát nekitámaszkodik a színház falának, hogy azt a falat ezzel is erősebb tegye. En pedig most azért találkozom újra a Vidor Pál jól begombolt szívével, mert ennek a színpadnak, amelyhez ifjúságom legszebb emlékei csatlolnak, minden deszkaszála kedves nékem is és mert minden deszkaszálon megtalálom az ő keze nyomát, az ő gondossága, az ő ébersége rejtett bizonyítékait.

Vidor Pál őrzi leghívebben a Népszínház régi jó hagyományait. És ugyanó kitűnően tudja összeegyeztetni ezeket a régi hagyományokat a modern színpad követelményeivel. Ezért most ő az én erősségem.

De még egyebért is.

Megkezdvén a második negyedszázad munkáját az új darab farszót próbáival, oly fiatalos kedvet és anyyi nemes buzgalmat hozosított meg újra e színpadon, hogy magam sem csodálnám, ha vezérlete alatt ez a lelkes művészcsapat győzelemre vinné az Asszony-háború-t.

Gerő Károly.

MŰVÉSZET.

□ A téli műtárlat. A téli kiállításra bejelentett művek beküldési határideje tegnap este hat órakor járt le. A bejelentett 1121 műtárgyból beérkezett 1021, ami száma nézve is tetemes növekedést mutat az előző évekhez képest. A kiállítás jury-je ezek közül visszautasított 347 művet, így tehát a megmaradtak is igen tekintélyes számmal gazdagítják a téli tárlat anyagát. Ma már megkezdődött a rendezés nehez munkája, melyet a kiállítási bizottság három tagja végez. A kiállítás képes katalógusának elkészítéséhez is hozzá fogtak, mely szintén gazdagabb lesz a tavalyinál. A Képzőművészeti Társulat legutóbbi igazgatósági ülésében ismét egy újítást hozott be. Megszüntette ugyanis az eddigi műlapokat és helyette egy, a Figaro-Salon mintájára készülő díszes albumfüzetet fog tagjainak adni. Az első ilyen füzet januárban fog megjelenni, tartalmazván a téli kiállítás 50 leibesebb művének kitérő másolatát megfelelő szöveggel. E kitérőnek ígérkező újítás egyúttal a társulat vidéki tagjainak várakozását is igyekszik kielégíteni, azonban a fővárosi tagok igényének is jobban meg fog felelni. A nevezett albumszerű mű már munkában van, ezt a tavaszi kiállítás megnyitására követni fogja a második, ehhez hasonló tartalmú és kiállítási albumfüzet. E művet csakis a társulat tagjai kaphatják meg, könyvtársaik lorgalomba nem fog kerülni.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

○ Kaas Ivor helyett Jancsó Benedek. A Bródv Zsigmond főrendiházi tag által alapított hateres koronás publicisztikai díj ügyében a magyar tudományos Akadémia kiküldött bizottsága már megállapodott a díj odaítélésére nézve. A megállapodás egyhangú volt s Jancsó Benedeknek, a kiváló tudós etnográfusnak és történetrónak ítéltek oda a díjat. A plenáris ülés, amelyen a bizottság megállapodását kiüldték, még ebben a hónapban meglesz.

○ Az izraelita magyar irodalmi társaság ma felolvastó ülést tartott, amelynek szépszámu hallgatója volt. Dr. Heller Bernát „A zsidóság a párisi kiállítás” címmel olvasott föl, csoportosítva a zsidó kultúra vonatkozó tárgyait, utána Palógyi Laóos a biblia asszonyát ismertette, kimutatta, hogy a palesztinai korban a nőemancipáció jobban ki volt fejlődve, mint ma. A felolvásokat megénekeztek.

○ A magyar korona országainak iskolai falitérképe. Nagyobb minden eddig megjelent és forgalomban levő iskolai térképénél, két méter hosszú és másfél méter széles. Nagysága, a határvonalak élessége, a színek élénksége és a betűk nyomása oly áttekinthetővé teszi a térképet, hogy iskolákban, ahol a gyermekek 10 messze ülnek a falról, valószággal áldás ez az új térkép. A folyamok vastagon vannak feltüntetve, minden megye más-más színű, s világosan szemlélteti a térkép a járási határokat is. Az új térképet Gaubler E. és dr. Cherven F. készítették 1:550.000 mérték szerint. Ára vásonra felvonva máppában 16 korona, lécekkél 19 korona. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium engedélyezte tanítóképzők, felsőoktatási, felsőbb leány-, polgári és népisiskolák használatára, Lampel Róbert (Wodianer F. és fia) kiadására.

SPORT.

*. Az olympiai bizottság záróülése. Az olympiai bizottság ma dr. Berzeviczy Albert elnöklete alatt záróülést tartott. Berzeviczy bejelentette, hogy gróf Andrássy Géza, a M. A. C. elnöke szintén hozzájárult anyagilag a magyar versenyzőknek nárisi szereplés-

téséhez. Tudomásul vette a bizottság, hogy egyik titkára Kemény Ferenc a tisztelettel lemondott. Ezek után Krepelka Béla titkár előterjesztette jelentését, melyben referálta az országos bizottság alakulásáról, az egyes testvérkerületi ágak szakcsere képviseltetése ügyében történt szervezéséről az egyes szakbizottságoknak, az ezek által rendezett próbaversenyekről, melyek a párisi kiküldetések alapjául szolgáltak. A magyar testvérkerületi bizottság megállta helyét a világversenyeken. A bizottság elhatározta, hogy azoknak a versenyzőknek, akik Párisban eredményesen képviselték a magyar sportot, a bizottság elismerő levélben fejezi ki köszönetét, Bauer Rezsőnek pedig, mint világbajnoknak, díszes, elismerő emléklapot juttat. Az elnök zárószavának köszönetét fejezi ki az országos bizottság tagjainak buzgó működésükért. A bizottsági tagok halálját dr. Berzeviczy Albert elnökkel szemben dr. Gerenday György tolmácsolta, mire az ülés véget ért.

*. Prix Kossuth. A Neuillyben tartott legutóbbi francia lövészenyék műsorán szerepelt ez a díj. Eddig a franciák Rákóczy nevét használták előszeretettel nagyjaink közül sportéletükben.

Nyitlér.

POLLÁK RÓZSIKA

Budapest

KOHN SAMU

Tata

jegyesek.

Az a rovat alatt közöltteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ A koronaügyész hatásköre. Dr. Tarnai János kuriai bíró a Magyar Jogászegyletben előadást tartott a koronaügyész hatásköréről. arról az újabbán tömörült vitás kérdésről vajjon a koronaügyésznek joga van-e az ügyész által bejelentett semmisségi panaszt visszavonni. A nagy érdeklődéssel fogadott fölolvastáshoz hozzászóltak: Hammersberg Jenő koronaügyész, Tóth Gerő és Székács Ferenc kuriai bírák, Katona Béla koronaügyész-helyettes. Végül Vécsey Tamás elnök mondott köszönetet a fölolvastónak.

§§ Egy kis fiu lopott. Schlenger Ándor, egy tízenkét éves fiu, galambokat lopott. Ezért a vétekkért megmozdult a hivatalos apparátus s rettenetes komolysággal két napi fogházra ítélte a gyermeket.

— Megértették a törvényszék ítéletét! — kérde- te tőle az elnök, mikor kihirdette előtte az ítéletet.

A gyerek bambán bámult az elnökre s egy csep- pet sem volt olyan a nézése, mint azé az emberé, aki megért valakit. Sirva fakadt s csak emyit mondott: — Haza akarok menni a mamámhoz!

A tábla Sárköny József elnöklésével ma fölleb- viteli nyilvános föltárgyaláson foglalkozott a lopott galambokkal és dr. Wolf Vilmos közvédő védelme után megsemmisítette az ítéletet s fölmentette a fiut a vád alól, azzal az érdekes megközeléssel, hogy az elnök- nek adott válaszból is kitűnik, hogy a fiu nem volt tudatában annak, hogy vétkeszet.

§§ Splényi báróné levele. Splényi Árpád báró váloport indított a feleségére, Frestadtler Flóra ellen. A törvényszék szétválasztotta a feleket, de az asszony- nak megengedte, hogy a férje nevét viselje, aki azon- ban arra kérte a bíróságot, hogy vonja meg nejtől a bárói cím viseletét, mert viselt dolgaival kompromit- általa azt. A szép asszony érthető haragra jobban e vád miatt s levelet írt volt férjének, melyben töb- bek közt ezt mondta:

— Mielőtt e hallatlan galadságért magamnak a törvényes uton megtorlást vennék, az általam is viselt név, tehát saját magam iránt való tiszteletből teszem meg, hogy fölkerjem, írja meg nekem azonnal, visszavon- ja-e azt a keresetet vagy sem? Tőlem többé mit se várjon, se pénzt, se kiméletet.

A levél miatt Splényi báró becsületsértésért föl- jelentette uton nejt a büntető járásbírósnágnál, amely ügyemmel az enyhítő körülményekre, hisz korona pénzmentest szabott ki. A törvényszék helybenhagyta ezt az ítéletet. A királyi tábla Halványi Sándor bíró előadásában ma hivatalból visszautasította a benyuj- tott föllebvitéseket.

§§ Hat tolvaj, négy orgazda. Ellinger Náthán vezetésével ma egy kilenc tagból álló, előkelő tár-

saság jelent meg a törvényszék előtt. Ellinger Náthán a társaság szervezője s a betőrő vállalatoknál a ve- zérkar szerepét vitte. Korra Liebermann Sándor, egy hatvanöt éves aggastyán, a társaság főnöke, akít ma ölben kellett a tárgyaló teremre vinni, mert öregsége levette már a lábáról. A tisztes bandában van még Schey Aladár, Wohl Samu, Glanc Ignác órás, Lusztig Ferenc aranyáru-kereskedő, Kohn Lipót órás, Rössler Zsigmond órás és Lusztig Margit.

Ez a társaság most harmadéve, augusztus hó- naphan hat helyen lopott. Róser Miklóstól hét-nyolo- száz forint ára arany- és ezüstneműt loptak három részletben. Aztán feltörték Markovics Dávid csömörü- ti ékszerész boltját s onnét háromezer forint ára ék- szert loptak el. Földváry Lászlóttól százhusz forint ára ezüstneműt, Reichenfeld Pálottól ötszáz forint ára tollat s végül Konzár Gyula bécsi lakostól ezernyolcszáz forint ára ékszert loptak. A vádlottak nagy része be- ismerésben van. Csak Ellinger Náthán tagad s el akarja hitetni a bírósággal, hogy becsületes közvetítő volt. A tárgyalást holnap folytatják.

§§ Palizzolo pöre. A palermói vádanas leg- utóbbi határozatában a súlyos vádakkal terhelt Paliz- zolo képviselőt és ennek bizalmasát, Fontanát, akik Miceli meggyilkolásának értelmi szerzőiként már előbb vád alá helyeztek: most a Notarbartolo-ügyben is az esküdtszék elé utalták. A vádanas bezonyított- nak látja, hogy Fontana gyilkolta meg a szicíliai bank igazgatóját és hogy ezt a büntényt Palizzolo parancsára hajtotta végre. Az alibi, amit Fontana megkísérelt kimutatni, hamisnak bizonyult. Azonkívül Fontana a gyilkosság után két napra Marsalán át Tunisba szökött, szökését pedig Palizzolo segí- tette elő.

§§ A bukaresti bűnpör. Bukarestről táviratozzák: A mai tárgyaláson a védők beszélték. Butoiano, líiev védője a Fitovszki gyilkosság pörben a bolgár nép gazdasági helyzetével és lélektani állapotával foglal- kozik és azt mondja, hogy a vádlott a lopások és büntetek légkörében élt és ebből a milióból került ki. Lahovari ügyvéd, Stojcev Mita védője azt mondja, hogy ő mint népképviselő vonakodott elválalni a Ro- mániában idegen vádlottnak ez ügyben való védelmét. De visszaemlékezett arra, hogy még Umberto király gyilkosa is talált védőt és emlékezett arra is, hogy egy román (Kradia) az idegenben nem tudott védőt találni. Hogy a vádlott ne járjon ugyanugy Romániában, rá- szánta magát a védelem elfogadására. Stojcevnek nem volt aktív része a gyilkosságban. Valószínű, hogy gyilkos, de erről az esetről a román büntetőtör- vény nem intézkedik. A védő enyhítő körülmények alkalmazását kéri, mert a vádlott nem volt képes magát kivonni a szófiai bizottság beoltyása alól. Az elnök kérdésére Stojcev azt mondja, hogy ő nem volt tagja a szófiai bizottságnak és Sarafovot nem ismerte, hanem csak a bukaresti hazafias bizottságnak volt tagja. Penaro Mircea-Bordea, Karamulev védője azt mondja, hogy a vádlott nem tagja a szófiai bizottsá- gnak, hanem csak a bukarestinek és egyik gyilkosság- ban sem vett részt. A védő a vádlottat az esküdtek kegyelmébe ajánlja.

Tegnapí vádbeszéde további folyamán a fő- ügyész rámutatott arra a különbségre, amely egyfelől Trifanov és Petev diákok, más felől a többi vádlottak között van. Az utóbbiak közönséges gyilkosok, holott a diákok természetöknél joga nem gonosztevők, hanem Sarafov csábította őket a büntett útjára. Ami Alekszovot illeti, aki ártatlanságát akarta bebizonyítani, arra nézve az a meggyőződése, hogy a vád minden pontjában bűnös. Alekszov a szófiai macedon bizoit- ság protekcióját élvezte és ügynöke volt a bizottságnak, amely még azt is megígérte neki hogy meggyilkoltat egy Sztrojlov nevű embert, akinek feleségét Alekszov el akarta csábítani. A főügyész azután sorra vesz három ki- fogást, amelyet Sarafov a Károly király elleni ösz- zeskészítésre vonatkozólag fölhozott s azután így folytatja beszédét: Trifanov vallomásain és Sarafov nyitl levélén kívül, amely utóbbiak ugyanaz volt az aláírása, mint az ugynevezett honfölesön hirdett kötvényeinek, van a bizonyítékok között még egy cigarettapapírosra írt levél, amelyben Mitev vádlott arról értesítette a jelen nem lévő Ikononov vád- lottat, hogy Bogdanov mindent beismer. Mint- hogy azonban Bogdanovnak más büntetben nem volt része, csakis a király ellen szől őszes- kűvésről lehetett szó, amit Bogdanov az elővizsgálat során be is ismert. A bukaresti bizottság összes többi rendelkezései, amelyek erre a büntettre vonatkoznak, benne vannak a mult év december havában fölvert jegyzőkönyvben, így többek között a török beszer- zésre, utlevelek elkészítésére vonatkozó és másnemű intézkedések, amelyek csakis a nagy eseményekre, vagyis Károly király meggyilkolására vonatkozhatnak, mivelhogy akkor más büntetről nem volt szó, még Mihaileanu meggyilkolásáról sem. A főügyész ön- tartja a vádat Trolov tüzöltóparancsnok ellen is, mert

KÜLÖNFÉLÉK.

Pohár között.

Én is tudnék vig cimborá lenni,
Bánatomat borban eltemetni,
S ha megárad lelkeim szíjaid kevé,
Kürjengatni, táncra kerekedve.

Én is tudnék vigadni, örülni,
Rózsaszínű mámorba merülni,
Ha nem lenne lelkeim a bánat,
Mely úgy kínoz, gyötör te utánad.

Cimbalom meg hegedű nótája
Nem hoz derűt lelkeim bánatára,
Csak a te bus, halvány arcod látom
Mindenütt e széles, nagy világon.

Mulatózó cimborák zajába
Leborulok az asztal sarkára,
S átírni a víg muzsika-hangon
A te fájó zokogásod hallom...

Bán Aladár.

† Björnsterne Björnson, a szónok. A ritka nagyszellemű Laura *Marholm* nagyon érdekesen írja le azt a hatást, amelyet *Björnsonnak* a koppenhágai legnagyobb színházban legutóbbi időben intelligens közönség előtt megtartott előadása a hallgatóságra és ő rá, a kritikus nőre gyakorolt:

Ugy állt ott, mint egy hatalmas oroszán, kigyózza hullámzó ezüstszürke sörénnyel; behuny szemével, egymásra szorított ajkával maga volt a megtestesült fanatikus erély. Beszélni kezdett. Dörgött és suttogott, szavai keményen hullottak, mint mind-megannyi sziklatömbök, majd meg könnyek rezegtek ellágyuló hangjában, parancsolt és rábeszél, egy személyben tudós, lelképásztor, próféta és ostromzó volt. És mégis, mindez a koppenhágaiakra nem hatott valami mélyen. Tapsoltak neki: illemből, mert a dának sokkal esztétikusabb és kritikusabb szellemeknek, a modern és finomodott kultúra hordozóinak tekintik önmagukat, úgy, hogy őket az egyszerűbb eszközökkel dolgozó norvég szellem nem „elégíti ki.”

† Egy medicus-kisasszony házassága. A bécsi orvosgyegetem hallgatói a mostani félév elején türelmetlenül várták, mikor ül már be közbüjük a padba két esztendő óta megszokott kedves kollégájuk, a *millicaukei*, amerikai aranyzókehajú *Stewer* kisasszony. Hiába várták. A medicus-kisasszony csak nem jött. Két esztendőn keresztül nagyon rosszul sikerültek a kollégiumok a bécsi medicusok közt: ugyszólván valamennyi nagyon mélyen talált belenézni a miss *Stewer* két szemébe. Ezek a szemek az egyetem falain kívül is sok szívet hoztak élénkebb borbába. Harmadéve egy nagyon előkelő származású lovastiszt oly

szenvedélyes szerelme lobbant a szép amerikai medika iránt, hogy mivel érzelmei nem talláltak viszonzásra, öngyilkossági kísérletet követett el, de megmentették őt és még most is synli mélységes szerelmét; kivülé még három szív lett a reménytelen szerelmé áldozata a szép amerikai hölgy miatt, úgy, hogy valóságos legendákat beszéltek már a márványlelkű missről. Az idén tudta csak meg, hogy *Stewer* kisasszony szíve még sincs márványból, — sőt. A szép amerikai leány beleszeretett egy bécsi — szállodai szolgába. Két esztendői bécsi tartózkodása alatt folyton leveleivel puhitgatta dús gazdag atyja szívét, hogy egyezzek bele a szolgával való házasságba, s most nyáron a szünidei otthonlétkor sikerült végre előszólalni kinyerni az atyai jóváhagyást, s a miss boldogságtól áradozó levélben írta meg egyik barátjának, hogy a szállodai szolgáló már mil-waukeei lakos és az ő vőlegénye.

† A világ legdrágább koronája. A *borodai* maharadza, Indiának egyik leggazdagabb fejedelme, most Párisban tartózkodik és nagy hatalmának jelvényeivel elvitte magával összes ékszerét, ragyogó gyémántjait is. Mesés értéke van a diadémjának, amelyben száz darab gyémánt van és a párisi lapok szerint legalább ötvenezer frank az értéke. Ehhez a diadémhoz képest az európai uralkodók koronái szegényeseknek mondhatók. Az angol királynő koronája tízezer frankot ér, a hollandi királyné csak háromezer frankot, az orosz cári korona harminc milliót; a portugall korona a legértékesebb az európai koronák közt: harmincegy millió frank az értéke.

† Egy híres hipnotizőr halála. Rendkívül érdekes ember halt meg a napokban Páris egyik kórházában. Évekkel ezelőtt nemcsak Franciaországnak, de egész Európának érdeklődését magára vonta *Donato* hipnotizőr, akinek a tulajdonképpeni neve *Alfred d'Hont* volt. Szeánszai oly nagysikerűek voltak, hogy a legelőkelőbb körökben is nagy örömmel vették, ha a hipnotizőr, hírneves médiumával: *Lucile* kisasszonnyal, előadást tartott. Donatonak óriási jövedelme is volt, kitűnően folyt a dolga mindaddig, míg egy *Lucile* kisasszonnyal való négyezemközi szeánszon rajta nem vesztett: a felesége ugyanis édes tét a tételen kapta egyszer a mestert és médiumát s e felledezés után olyan botrányt provokált a megcsalt asszony, hogy a szerelmes hipnotizőr beadta neje ellen a válókeresetet. Nagy szenzációt keltett ez a pör, mert *Lucile* kisasszony azt állította, hogy ő, mint hipnotizált médium teljesen rabja volt szeánszokain kívül is Donatónak; elég volt a mesternek egyetlen tekintete: ő ennek, rabszolgánál gyanánt, vakon engedelmességet és bármelyik órában ölni, rabolni is képes lett volna, ha egy pillantásával ezt parancsolja neki a hipnotizőr. Csak hogy a törvényszék nem nagyon bi-

zott a hipnózis erejében, mert Donatót elválasztotta feleségétől, *Lucile* kisasszonyt pedig kétszáz frank pénzbüntetésre ítélte. Sajátságos, hogy ez eset után teljesen elvesztette Donato minden hatalmát a leány fölött, szerencsétlaga mindinkább hanyatlott, s most a napokban mindenkitől elhagyatva, kórházi ágyon halt meg az egykor híres és dús gazdag hipnotizőr.

† Vör és virág. Egy francia folyóiratban érdekesen írja le egy utazó, hogy az angol lélek miképp van berendezve a legnagyobb ellentétekre. A múlt év december havában, tehát akkor, amikor az angolok Transvaalban már jelentékeny veszteségeket szenvedtek, a francia utazó Egyiptomba hajózott. A gőzös fedélzetének hátsó felén egy fehéj fából való kis szekrényt vett észre, olyan formáját, amelynek azok az apró csónakosok szoktak lenni, amelyek a gyermekeknek a játékszerai. A szekrénykének egyik fedélrészre ielpattant, mire ő közelebb lépve egy parányi, a leggondosabban becsomagolt, különös fajtájú orkidéát látott benne. A szekrény tulajdonlára a következő nagybetűs cím volt írva: „*Right Honourable Joseph Chamberlain, Highbury, Birmingham.*” Ugyanarról az afrikai földről, amely a Chamberlain politikája következtében vértől volt áztatva: az angol államférfiu *virágot* küldet magának! Talán néhány nap múlva a kis szekrény tartalmát nagyobb kíváncsisággal és szenvedéllyel eljuttatták, mint azokat a tudósításokat, amelyek azt jelentették neki, hogy: ennyi és ennyi a halott, vagy a sebesült...

† Szerencsés nőbárát. Egy kis német major-ságban, *Reetz* mellett, valami *Senner* nevű munkás a jobb lábát leforrázta, úgy, hogy nagyon súlyos égési sebeket szenvedett. Az orvosok szerint új bőr kellett a seb befedésére, csak hogy e bőrt mástól kellett kérni. Szerencsés udvarló lehetett *Senner*, mert egyszerre nyolc leány ajánlkozott a majorból, hogy a seb befedésére szükséges bőrdarabot az orvosok rendelkezésére bocsátják. Az önfeláldozó leányok karjaiból le is fejtették a szükséges bőrdarabokat és azokkal foltozták be a sebet. A szerencsésenül járt munkás már meggyógyult és minden egyes bőrdarabért egy-egy csokorral kedveskedett az önfeláldozó leányoknak.

† Az Ötletes Brahm. Egy dús gazdag *Frankfurti* zenebarát egy alkalommal a *Frankfurtban* időző *Brahms*ot látta vendégül asztalánál. A gazda pincéjének legjavát hordatta fel és végül pompás asszabort szolgáltatott fel.

— Ez a *Brahms* az én boraim között, — szól, amikor a szolgáló pohárba öntötte az aranyárga nedűt.
— Pompás bor, — felelt *Brahms*, megköszölvén az italt, — de most már szeretném a *Beethovenjé*t is megismerni.

REGÉNY.

QUO VADIS?

(72)

— REGÉNY —

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK

Beszélgésük közben elérkezett a szörnnyű pillanat. Két cirkuszszolga felállította a fakeresztet, mely oly alacsony volt, hogy a medve kényelmesen felérhetett az áldozat mellé. Chilon bevezették, vagyis inkább becipelték. Csontjai az előzetes kínzások következtében annyira össze voltak törve, hogy nem bírt járni. Oly gyorsan szögezték fel a keresztre, hogy az augusztinusok csak akkor lettek figyelmesek a jelenetre, mikor Chilon már a keresztfaán függött. Csak kevesen ismertek rá a meztelen aggastyánban az egykori Chilonra. Arca halálsápadt volt, hosszú, fehér szakállán véres csik húzódtól végig, kiszakított nyelvének borzasztó nyoma. De még esodálatosabb volt, hogy mennyire megváltozott arcvonásai. Egykor mérges, örökösön forgó, nyugtalan szeméből szelíd fény sugárzott és fájdalomdulta arcán boldog nyugalom tükröződött vissza.

Szétmarcangolt szívébe beköltözött az isteni édes béke. Senki sem nevetett, az agg Chilon oly összehúrt, ártalmatlan, alázatos martírának látszott, hogy mindenki önkéntelenül is arra gondolt: mi szükség van arra, hogy haldoklókat is kínozzanak? Vestinus jobbra-balra forgatta fejét és borzadva suttogta:

— Lássátok, hogy halnak meg ők?

Végre a medve becammogott az arénába. Kaparta talpaival a homokot és lomhán körül nézett, mintha keresne valamit. Végre megpillantotta a keresztfát és lassu léptekkel közeledett az áldozatához. A kereszt lábánál azonban hirtelen megtorpant és mormogott. Mintha az ő állati

szívébe is részvét költözött volna ez emberi rones iránt.

A szolgák kiáltásaikkal vadították az állatot, de a nép hallgatott. E pillanatban Chilon felsemelt fejt és körültekintett az amphitheatrumban. A legmagasabb sorok egyikére szögezte tekintetét és mélyen sóhajtott. Bámulva látták a nézők, mint nyílik ajka boldog mosolyra, homlokáról mintha fénykoszoru sugárzott volna és a magasba emelt, tört fényű szeméből lassan két nagy könnyesepp gördült le barázdás arcára.

Aztán kilehelte lelkét.
Onnan felülről pedig messzehallható férfihang zugott végig a cirkuszban:
— Aldás és béke a vértanukra.
Siri esend honolt az amphitheatrumban.

XXII.

Nero még mindig azzal a tervvel foglalkozott, hogy a játékok befejezése után Achajába utazik és folyton azok a pompás görög dalok jártak a fejében, amiket ott elő fog adni.

Nerva lakomáján is, amelyet az utolsó előadás előestéjén a császár tiszteletére adott, folyton a görögországi utazásról folyt a szó. Nero újabbán ismét közeledett Petroniushoz, sőt Nerva lakomáján, határozott kívánságára, egykori kegyence vele szemben foglalt helyet.

— Ugy érzem magam, mintha eddig nem is éltem volna — mondá Nero — Görögországban valósággal újja fogok születni.

— Uj hírnévre, a halhatatlanságra fogsz születni — felelt Petronius.

— Remélem, hogy Apolló nem lesz féltékeny. Ha visszatérek, egy hekatombát fogok neki áldozni.

Scevinus Horatiusból idézett:

„Sic te diva potens Cyprí,
Sic fratres Heliene, Iucida sidera,
Ventorumque regat Pater.”

— Hajónk ott horgonyoz Nápoly kikötőjében! Ha akarnék, már holnap utra kelhetnék! — mondá Nero.

Ekkor felemelkedett Petronius és szuró tekintetével végigmérve a császárt, így szólott:

— Engedd meg, isteni férfin, hogy elutazásod előtt még egy lakodalmi ünnepélyt rendezzek, melyre mindenek előtt is téged meghívjak.

— Lakodalmi ünnepélyt? Hogyan? — kérdé Nero.

— Öcsém, *Vinicius* és a *lygiai királyleány*, a te kezesed, esküvőjéről van szó. A leány ugyan most a börtönben van, de először is nem lehet őt fogva tartani, mert ő kezesünk, másodsor pedig te magad parancsoltad meg *Vinicius*nak, hogy őt nőül vegye. A mennyiben pedig a te elhatározásaid éppen úgy, mint *Zeus* kimondásai, megmáshíthatatlanok, szabadon fogod bocsátani a leányt és én majd rendezem a lakodalmi ünnepélyt.

Petronius öntudatos hidegvegre megdöbben-tette a császárt. Mindig félelmet érzett, ha ilyen hangon szólottak hozzá.

— Tudom, tudom — mondá szeméit lesütve. — Már gondoltam is e leányra és óriás szolgálójára, aki *Krotót* megfojtotta.

— Akkor meg vannak mindketten mentve — mondá *Petronius* nyugodtan.

Tigellinus sietett ura segítségére.

— A leányt a császár parancsára fogták el és te magad mondod, *Petronius*, hogy a császár elhatározásai megmáshíthatatlanok.

Mindnyáján hallgattak és kíváncsian lesték a bekövetkezendőket.

— Te voltál az, ki a leányt tévedésből és a császár akarata ellen elfogattad, mert te nem ismered törvényeinket — mondá *Petronius* nyomatékkal. — Te ugyan ostoba vagy, *Tigellinus*, de azt csak nem fogod állítani, hogy *Lygia* hamvasztotta el Romát, de ha ezt mernéd is mondani, a császár nem fogja neked elhinni.

Nero rövidlátó szemével kárörvendően pis-logott.

— *Petronius*nak igaz van! — mondá *Tigellinus* csodálkozva bámult rá.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

Vegyészeti gyárak. Lukács László pénzügyi és Hegedűs Sándor kereskedelmiügyi minisztereknél ma Mohay Sándor országgyűlési képviselő vezetésével a magyar vegyészeti gyári vállalatok küldöttsége tisztelt meg, amely a minisztereknek emlékiratot nyújtott át. Az emlékirat azokat a kívánásokat tartalmazza, amelyek az általános vámtarifák megállapítására és a vám- és kereskedelmi szerződések megújítására irányuló tárgyalások alkalmával a magyar vegyi ipar érdekében szem előtt volnának tartandók. A miniszterek biztosították a küldöttséget, hogy a vegyi ipar felvirágozása érdekében minden lehető megfogást tenni és az emlékiratot tanulmány tárgyává fogják tenni.

A párisi mezőgazdasági kiállítás itthon. Minél jobban közeledik a magyar mezőgazdasági kiállítás Párisban bemutatott részének itthon való bemutatása, annál nagyobb dimenziókat ölt az iránta való érdeklődés. Az állami intézmények teljes és csonkítatlan kollektói mellett, majd minden magánkiállítónk itthon is részt fog venni. Így újabbban a kócsi és kishántói malmok kollektív kiállítása, gróf Teleki Arvéd a mezőgazdasági csoport részére, Scherg Lőrinc, Kendeffy Lajos, ifj. gróf Chotek Rudolf, Polnisch Árpád, Wass Jenő, gróf Esterházy Miklós, gróf Festetics Tasziló, Sugár Sándor, Dáni testvérek, gróf Pongrácz Ferenc, a vadászati csoport gazdagítására ajánlották fől Párisban bemutatott tárgyaikat. A kertészeti csoportban Dreher Ignác és fia, gróf Esterházy Ferenc, Hein János, Klósz György, Mauthner Odön, Petz Armin, Rohonczy Gida, Varga Sándor, Körösi Mihály, Padlicsa István jelentették ki készségüket, hogy párisi kiállításuk a magyar szemek gyönyörködtetésére szintén közszemlére tényszerűen. Párisban most van folyamatban a csomagolás, s miután ennél tekintettel vannak a jelentkezésekre, kívánatos, hogy akik még nem nyilatkoztak, ha vajjon kiállított tárgyaik Budapesti kiállíthatók-e, ezt mielőbb tegyék meg. A kiállítás iránt már most olyan érdeklődés van, hogy nagyobb vidéki városokban társaságokat szerveznek, hogy együttesen nézék meg a kiállítást.

Vajtermelési központ. Ma avatták fel Veszprémben a vajtermelési központ pompásan berendezett épületét. Ez a vajgyár a megyei és dunántúli tejtermelők termékeinek feldolgozására a magyar földművelési kormány támogatásával készült és ma délelőtti adták át rendeltetésének nagyszámú közönség jelenlétében. Red Jenő vármegyei gazdasági egyesületi alelnök beszéde után Fejérvy Ferenc főispán beszélt nagy tetszés mellett. A leavatás után banket volt.

Déli gyümölcs-auktió. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság tegnap tartott aukcióján 4000 láda narancsot, citromot és mandarint adott el a következő árak mellett: Narancs: 160-as 6.50 koronától 9.50 koronáig. 200-as 5.- koronától 6.- koronáig. 300-as 5.- koronától 6.50 koronáig. 360-as 5 koronától 6.- koronáig. Vöröspiros narancs: — koronától — koronáig. Citrom: 300-as 6.- koronától 9.- koronáig. 360-as 6.- koronától 8.50 koronáig. A legközelebbi aukció kedden, e hó 27-ikén lesz, mely alkalommal 6000 láda narancs, citrom és mandarin kerül előadásra.

Borjувásár. 1900. évi november hó 20-án. (A budapesti marhavásártéri vásártéri pénzár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borjú 227 drb, leölt borjú 4 db, bécsi élő borjú — db. — db. horvát, növendék marha 40 darab, bárány élő — darab, leölt bárány — darab. Argyézés azonos tételéköl: Argyézesek. Belföldi élő borjú 1. r. 80—90 l.-ig, II. r. 62—72 l.-ig, kivételes 94 l. 1 kilónként, leölt borjú 115 l.-től 124 l.-ig, I. r. — l.-től — l.-ig, kivét. — l. kilónként, levonas nélküli. Bécsi leölt borjú — l.-ig. Növendék marha — l.-től — l.-ig, I. r. — l.-ig, II. rendű 40—46 l.-ig, 1 kilónként, silányabb 34—38 l.-ig. Bárány élő — k., leölt bárány — k., kivételes ár — k.-ig páronként. — Lányha iránzat mellett az üzlet vontatott, az árak kilogrammonként 2 fillérral esőkentek.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-lóvárosi sertés-konzumvásár argyézése 1900. évi november 20. Készlet 977 darab. Erkezett 1075 darab. Összesen 2052 darab. Eladatott 1000 darab. Maradt 1052 darab. Napi árak: 120—180 ki ogramm súlyban 74—86 koronáig, 220—280 kilogramm súlyban 80—82 koronáig, 300—380 kgr. súlyban 80—94 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 80—90 koronáig, Malac 50—100 kgrig 56—68 korona. A vásár hangulata lanyha.

Bécsi sertésvásár. A st.-márki központi vásárcsarnokban tegnap megtartott sertésvásáron bejelentelték 1137 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 5257 darab fiatal sertést, 5944 darab magyar bizott sertést, — nehéz sertést, összesen 11201 darabot. Az iránzat valamivel javult. Jegyzések: kgként élő súlyban (a fogyasztási adót nem számítva) első rendű sertés 88—90 fillér, kivételesen — filléren, középminőségű sertés 82—84 fillér, könnyű sertés 75—80 fillér, fiatal sertés 66—76 fillér.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, november 20.

Lányha iránzat és vontatott üzletmenet mellett 18,000 métermáza buza került forgalomba néhány fillérral olcsóbban. Egyéb gabonaművekben mérsékelte volt a forgalom.

Eladatott:
Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 80-5 k. 7 K. 82 1/2 l., 100 mm. 80 k. 7 K. 70 l., 200 mm. 81 k. 7 K. 60 l., 400 mm. 79 3 k. 7 K. 67 1/2 l., 300 mm. 79 k. 7 K. 65 l., 100 mm. 78 k. 7 K. 45 l., 100 mm. 79 k. 7 K. 45 l., 200 mm. 78-5 k. 7 K. 45 l., 100 mm. 78-6 k. 7 K. 40 l., 600 mm. 78 k. 7 K. 60 l., 300 mm. 78 k. 7 K. 40 l., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 50 l., 200 mm. 77 k. 7 K. 55 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 50 l., 100 mm. 76-7 k. 7 K. 50 l., 200 mm. 76-5 k. 7 K. 35 l., 100 mm. 75-5 k. 7 K. 25 l.

Pestvidéki: 100 mm. 78 k. 7 K. 35 l., 100 mm. 78 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 77-8 k. 7 K. 35 l., 250 mm. 77-5 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 77-3 k. 7 K. 25 l., 100 mm. 77 k. 7 K. 50 l., 200 mm. 76 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 77-8 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 76-5 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 77-8 k. 7 K. 30 l., 100 mm. 76-5 k. 7 K. 25 l.

Fehérmegyei: 1100 mm. 76 k. 7 K. 45 l., 1000 mm. 77-2 k. 7 K. 45 l.

Erdélyi: 100 mm. 77 k. 7 K. 25 l.
Bihari: 100 mm. 76-8 k. 7 K. 25 l.

Dunai: 2450 mm. 74 k. 7 K. 65 l., 500 mm. 72-7 k. 6 K. 80 l.

Bánsági: 500 mm. 76 k. 7 K. 12 l., 200 mm. 75 k. 7 K. 12 l.

Kalocsei: 2500 mm. 75 k. 7 K. 25 l.
Zentai: 3000 mm. 75 k. 7 K. 25 l.

Mind három hónapra.
Rozs: 150 mm. 6 K. 85 f.
Lucerna: 30 mm. 37 K. — f.

Tengeri: 100 mm. 4 K. 67 1/2 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 60 f., 100 mm. 5 K. 30 f., 100 mm. 5 K. 25 l., 100 mm. 4 K. 87 1/2 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	100 kilogramm ára		Kilós	100 kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki 0	75	7.-	1.15	79	7.50	7.75
	76	7.15	1.30	80	7.60	7.80
	77	7.30	1.45	81	—	—
	78	7.45	1.55	82	—	—
	79	7.55	1.70	79	7.50	7.65
	70	7.15	1.30	80	7.60	7.80
	71	7.30	1.45	81	—	—
	72	7.45	1.55	82	—	—
Pestvidéki	75	6.95	1.15	79	7.40	7.50
	76	7.05	1.25	80	7.50	7.70
	77	7.25	1.35	81	—	—
	78	7.35	1.45	82	—	—
	79	7.45	1.55	78	7.45	7.50
Bánsági	75	7.10	1.20	79	—	—
	76	7.20	1.30	80	—	—
	77	7.35	1.45	81	—	—
	78	7.45	1.55	82	—	—
Bácska:	75	6.95	1.15	78	—	—
	76	7.15	1.35	81	—	—
	77	7.25	1.45	82	—	—
	78	7.35	1.55	83	—	—

Egyéb gabonaművek	Kilós	100 kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig
Rozs	uj elsőrendű	70—72	6.70
	másodrendű	—	6.40
Arpa	takarányi	60—62	6.75
	egymű való	62—64	6.50
	sortőrtőre való	64—66	6.75
Zab	—	50—41	5.50
Tengeri	0 bánsági	—	4.80
	másnemű	—	—
Rope	uj elsőrendű	—	—
	bánsági	—	—
Köles	—	—	6.40

A határdővizlet folyamán a következő kőtések történtek:

Buza áprilisra . . . 7.74—7.75—7.76
 Rozs áprilisra . . . 7.19—7.21—7.20
 Zab áprilisra . . . 5.58
 Tengeri májusra . . . 5.02—5.04

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza áprilisra . . . 7.56 pénz 7.57 ár
 Rozs áprilisra . . . 7.21 " 7.22 "
 Tengeri májusra . . . 5.03 " 5.04 "
 Zab áprilisra . . . 5.58 " 5.59 "
 Répce augusztusra . . . — " — "

Délután fél 5 óraker zárul:

Buza áprilisra . . . 7.55—7.56
 Rozs áprilisra . . . 7.22—7.23
 Tengeri májusra . . . 5.03—5.04
 Zab áprilisra . . . 5.59—5.60
 Répce augusztusra . . . 13.—13.10

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde alacsonyabban nyílt meg, mire okul a berlini értéktőzsde gyengébb záratai szolgáltak. Úgy látszik, hogy a német kancellár beszédének kedvező hatását realizációkra használja fel a spekuláció, mely művelet az amugy is gyér forgalom piacokon, tekintettel a közelgő utolsó előadására, olcsóbb árnyóvt teremelt s főleg államvasutak olcsóbbodtak. A helyi piac teljesen üzletlen volt.

A déli tőzsdén kevés forgalom volt; élénkség csupán déli vasutakban tünt fel, melyek sürgős fedezések folytán emelkedtek. A helyi piac bágyadt, a pénzügyi gyenge volt, mely valuták és ércváltók némileg megmerevedtek.

Az előtőzsde bágyadt.
 Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 670.50—671.75. Osztrák hitelrészvény 656.50—658.50. Osztrák-magyar Államvasut 654.50—656.—. Déli vasut 114.50—115.75. Rimamurányi vasmű részvény 484.——485.—. Kőzüti vasut részvény 593.——593.50 korona.

A déli tőzsde gyenge.
 Jegyzetek: Magyar hite részvény 670.50—671.50. Osztrák hitelrészvény 656.50—658.—. Osztrák-magyar

Államvasuti részvény 655.25—.—. Déli vasut 115.——117.25. Rimamurányi vasmű részvény 485.——486.— korona.

Forgalombá került: Salgótarjáni 633.——635.—. Cukoripar 1840.——1850.—. Kőbányai polgári ser-12.——14.— korona.

Ültözede. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 657.75. Magyar hitelrészvény 671.—. Leszámlító bank részvény 423.—. Rimamurányi vasmű részvény 485.—. Osztrák-Magyar Államvasut 658.—. Kőzüti vasut részvény 593.—. Villamos vasut részvény 276.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerü hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő ár-lyományokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 39.—45.— korona, vörös aprózemű 55.—57.— korona, vörös erdélyi —.— korona, vörös bászági —.— korona, középzemű 60.—63.— korona, nagyszemű 67.—70.— korona. Disznózsir: budapesti: 61.—61.50 korona, vidéki —.— korona. Táblaszalonna: légszártított vidéki —.— korona, városi 4 darabos 49.50—51.— korona, 3 darabos 51.—52.— korona, füstölt —.— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.—15.50 korona 120 darabos —.— korona, 100 darabos 16.—16.60 korona, 85 darabos 17.—17.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.25—14.50 korona, 100 darabos 15.25—15.50 korona, 85 darabos 16.25—16.50 korona. Szilvaizai: szilváiaini 18.25—18.50 korona, szerbiai 16.25—16.60 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsdén ma is kedvetlen az iránzat. Déli tőzsdén még gyengébb.

Zárlat valamivel javult. Az üzlet élénk Berlinre.

Bécs, november 20. (Magyar értékek zárlata.) 4 2/3-os aranyárjék 115.25. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 140.—. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 99.10. Magyar keleti vasuti állami kötvény 117.50. Magyar leszámlító- és pénzváltóbank 434.—. Rimamurányi vasmű részvény 483.50. Magyar koronajáradék 90.35. 4 2/3-os Magyar földterherm. kötvény 90.50. Magyar hitelbank részvény 668.—. Magyar nyeresémi kölcsön sorsjegye 163.50. Kassa-oderbergi vasuti részvény 349.—. Magyar kereskedelmi bank —. Magyar cukoripar —.

Bécs, november 20. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3-os papírjék 98.10. 4 2/3-os osztr. aranyárjék 115.35. 1860-iki sorsjegye 133.50. Osztrák hitelsorsjegye 400.—. Angol-osztrák bank 270.50. Bécsi bankjegyesület 470.—. Osztrák-magyar bank 1692. Déli vasut 117.50. Dunagőzhajászi részvény 753.—. Dohányrészvény 285.—. Ciszárani és királyi arany 11.41. Német bankváltók 117.52. 4 2/3-os ezüst járadék 97.65. Osztrák koronajáradék 93.25. 1864-iki sorsjegye 307.—. Osztrák hitelintézet részvény 657.50. Unionbank 541.—. Osztrák Landerbank 410.—. Osztrák-magyar államvasut 655.50. Elbavölgyi vasut 471.—. Alpezi bányarészvény 434.—. 20 frank. arany 19.20. Londoni váltóár 240.75. Bécsi Tramway Lít B. 249.—. Bécsi Tramway Lít A. 255.—. Lípót kőbő —. Az iránzat szálladt.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin november 20. (Tőzsdési tudósítás.) A tőzsde megnyitásokor a bányarészek negatív bágyadtak voltak a lapoknak arra a felső-széli jelzésére, hogy ott sztrájkmozgalom van kitörőben, továbbá arra a hírre, hogy Donnersmark-kőbányán munkáselevesztés történne. Hozzájárult az a kopenhágai hír, hogy Miklós cár állapota rosszabbodott. Bank-értékek gyengültek, vasutak gyengébb árlohamok mellett tartották magukat, déli vasut Bécsre magasabb. Járadékok csönedek. Később bányarészek mérsékelten javultak, egyéb értékek változatlanok. A harmadik tőzsdéorában a bányarészek javultak. Bankok állandóak voltak. Belföldi kölcsönök gyönültek. Amerikai szilárak. Az utőtőzsde Londonra javult. Maganleszámlítási kamat 4 1/8%. Holnap bójnap.

Berlin, november 20. (Zárlat.) 4 2/3-os papírjék —.—. 4 2/3-os osztrák aranyárjék 98.—. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajáradék 90.90. Osztrák-magyar államvasut 140.25. Kassa-oderbergi vasut —.—. Bécsi váltóár 84.95. Magyar vasuti beruházási kölcsön 101.80. Alpezi bányarészvény —.—. Disconto-Commandit 178.60. Általános vállamosági Edison 218.40. Gelsenkircheni 190.20. Laura-kőbő 208.25. 4 2/3-os ezüstjék 97.50. 4 2/3-os magyar aranyárjék 98.40. Osztrák hitelrészvény 206.10. Déli vasut 115.50. Károlyi Lajos vasut —.—. Orosz bankjegyek 216.45. 4 2/3-os új orosz kölcsön —.—. Török dohányrészvény —.—. Olasz járadék 94.75. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust 153.25. Harpeni 182.80. Az iránzat szálladt.

Hamburg, november 20. (Zárlat.) 4 2/3-os ezüstjék 97.50. 1890. sorsjegye 133.75. Déli vasut 27.65. 4 2/3-os osztrák aranyárjék 98.10. Osztrák hitelrészvény 206.40. Osztrák-magyar államvasut 140.—. Olasz járadék 94.40. 4 2/3-os magyar aranyárjék 97.—. Az iránzat szálladt.

Frankfurt, november 20. (Zárlat.) 4 2/3-os papírjék 97.70. 4 2/3-os osztrák aranyárjék 98.05. Magyar koronajáradék 91.—. Osztrák-magyar bank 120.70. Déli vasut 27.90. Elbavölgyi vasut —.—. Londoni váltóár 204.20. Bécsi bankjegyesület 118.60. Villamos részvény 129.—. 3 2/3-os magyar aranykölcsön 78.75. 4 2/3-os ezüstjék 97.40. 4 2/3-os magyar aranyárjék 96.80. Osztrák hitelrészvény 206.40. Osztrák-magyar államvasut 140.80. Eszaki nyugati vasut 115.50. Bécsi váltóár 84.85. Párisi váltóár 81.40. Unionbank —.—. Alpezi bányarészvény 215.—. Az iránzat gyenge.

Páris, november 20. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut —.—. 4 2/3-os osztrák aranyárjék 97.75. Osztrák Landerbank —.—. 3 2/3-os francia járadék 100.60. Ottomanbank 534.—. 3 1/2-os francia járadék 101.80. Alpezi bányarészvény —.—. Déli vasut 147.—. 4 2/3-os magyar aranyárjék 98.25. Párisi bankrészvény 1081. Olasz járadék 94.00. Francia törleszt. járadék —.—. Osztrák földhitelintézet részvény —.—. Török dohányrészvény 307.—. Az iránzat nyugodt.

Berlin, november 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4 2/3-os magyar aranyárjék 98.40. Magyar koronajáradék 90.90. Osztrák hitelrészvény 206.20. Osztrák-magyar államvasut 140.50. Déli vasut 27.60. Eszaki nyugati vasut —.—. Elbavölgyi vasut —.—. Orosz bank-

jegy készpénzre. Buschtieuhradi 216.40. Orosz bankjegy (Ultimo) Lombard.

Frankfurt, november 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Artyományok januárra. *Esti forgalom* Osztrák hitelrészvény 206.40. Osztrák-magyar államvasút 27.50. Déli vasút 185. — Osztrák aranyárjárdék 210. — Olasz járdék 152.20. Laura-kohó — Harpeni 184.70. Discont 203.20. Alpesi 210.40. Bécsi bankjegyesület — Az irányzat szilárd.

Budapest-közbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 20. A sertésüzlet irányzata változatlan.

A) *Liszott sertések ára:* I. A) Magyar elsőrendű: Óreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Óreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 98—98 — fillérig. Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm valós súlyban) 96—97 — fillérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 96—98 — fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 200 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 200 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 200 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachi). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban)

fillérig. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 93—95 — fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 92—93 — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 90 — 92 fillérig.

Sertésleltétszám 1900. november 18. napján volt készlet 35.563 darab. — 1900. november 19. napján lejelölt 567 darab. 1900. november 19. napján elszállított 507 darab. 1900. november 20. napjára maradt készletben 35.613 darab.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, november 20.

Az alacsony nyomás Európa délnyugati, a magas pedig északkeleti felét borítja. Az idő e helyzethez képest a kontinentális délnyugati felében esős és enyhe, északkeleti felében pedig jobbra száraz és hűvösebb.

A hőmérséklet egész Európában magasán a normális értéke felett van. Nálunk tegnap is csak az ország nyugati felében voltak esőzések, jobbra 5 mm, alatti mennyiségben. Egyébként az idő borús vagy ködös és a hőmérséklet nálunk is még mindig szokatlannal magas.

Küldés: Borús vagy ködös és enyhe idő várható, helyenkint kevés esővel.

Vizállás.

Nov. 19.	Nov. 20.	Nov. 19.	Nov. 20.
Inn	Duna	Tisza	M-Sziget
Schärding	0.21 0.25	M-Sziget	0.27 0.30
Passau	1.21 1.39	Tekébánya	0.12 0.08
Linz	1.39 1.24	V-Nemény	0.70 0.60
Hécs	1.18 1.04	Tisza-Füred	0.26 0.22
Pozsony	0.81 1.04	Szolnok	0.16 1.74
Komárom	1.04 1.68	Csongrád	0.10 1.62
Budapest	1.26 1.07	Szeged	0.58 1.50
Faks	0.60 0.44	Turkó-Bocsa	1.43 0.70
Moldácz	1.26 1.19	Ódava	0.60 0.80
Gombos	1.28 0.93	Topolya	0.93 0.96
Ujvidék	1.27 1.26	Bodrog	0.00 0.00
Pancsova	1.51 0.00	Sajó	1.60 1.80
Orsova	2.14 2.14	Hernád H-Némül	0.38 0.38
Magyarfalva	0.90 0.00	Bereetty	0.14 0.20
Zsolna	1.09 0.64	B-Újfalva	0.00 0.00
Trencsén	0.82 0.88	N-Várud	0.18 0.14
Szered	0.64 0.38	Bélnyos	0.00 0.38
Sz-Gottárd	0.94 0.04	Gurakonc	0.24 0.24
Sárvár	0.41 0.39	Borosjenő	0.18 0.18
Győr	1.61 2.00	Békecs	0.14 0.14
Zákány	0.00 0.18	Gyoma	0.22 0.18
Bárcs	0.28 0.27	Cs. - Újváros	0.32 0.32
Eszék	0.00 1.61	Branyiska	0.16 0.68
M-Szerdah	0.60 0.60	N-Sorsán	0.00 0.00
Zágráb	1.80 2.70	Arad	1.06 0.38
Sziszek	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Szabolcs	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Arad	1.06 0.38
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Kőrös	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	5.70 3.71	Maros	0.00 0.00
Mitrovica	3.80 3.00	Maros	0.00 0.00
Debrec	0.50 0.34	Maros	0.00 0.00
Ujvidék	0.16 0.17	Maros	0.00 0.00
Mitrovica			

